
McGill University Library
3 103 048 738 2

GRANDESCUNT AUCTA LABORE

طرابلس غرب حوالی

محرری

خمس لواسی تحریرات قلمی سر مسودی رودوسلی

ابوالمظفر رجب

استانبول

احمد احسان و شرکاسی

مطبعه جیلق عثمانلی شرکتی

١٣٢٧

Trablusgarp ahvali

طرابلس غرب احوالی

یکی دنیا

مؤلفی

خمس لواسی تحریرات قلمی سر مسودی ردوسلی

ابو المظفر رجب

Ebulmuzaffer Recep

استانبول

احمد احسان وشرکاسی

مطبعه جیلق عثمانلی شرکتی

۱۳۲۷

افادهٔ مخصوصه

پروانهٔ شمع وجدانی اولدوغم متصرف دوقتور رشید بكك حق عاجزانه‌مده‌كی حسن اعتمادلری اثری اوله‌رق، خمسه تعیین ودعوت بویورلدیغم زمان، احوال وعاداتی، استعداد ومزیاتی شمدی‌یه قدر افكار عمومیه‌ده پك مهم قالمش وداها دوغریسی موقعنك اوزاقلغندن ووسائط ارتباطیه‌نك ندرتندن دولایی معكوساً شهرت المش اولان «طرابلس غرب» حقنده‌كی مشهودات وتتبعاتمی حاوی براثرجك میدانه كتیرمكلكم، هوس وحسن نیتمه واقف بولونان بعض رفقام طرفندن رجا ایدلمش ایدی.

آفریقانك ایلك دفعه اوله‌رق (مصراطه) طوپراغنه چیقدیغم كون، حقیقةً، عالم ایچنده باشقه برعالمه كیرمش ایدم؛ ردوسك، ساقزك، مدللینك كثیف وسایه‌ساز اشجارینه مقابل برهنه ساق خورمالر وهنوز آیرلدیغم شماتت ماسوایه معادل مدید برصمت وسكون درونده قالدم. طرز حیاتمك شوصورتله بوسبتون تغیری، بدایهً روحمی صیقمغه، قلبم بیقمغه باشلامش ایدیسه‌ده، كیتدكجه آلیشدیغم كبی، بوتجرددن پك خوشلاندم. چونكه، اوقاتم هر درلو مشاغل زائده‌دن آزاده، اهالینك

احتیاج همتی ده فوق العاده اولدوغندن، وظیفهٔ رسمیه مك ساعات معینه سی خارجنده اختلاس ایده بیلدیکم آوانی تصویر حسیات وتفسیر مشهوداته حصر ایتدم .

فی الواقع ملك وملتك احتیاجات حاضره سنی اکلایوب انظار حمیته وضع ایتمك نه بویوك ، نه طاتلی برمشغولیتدر ! مع مافیه ، عجزمی اعترافدن باشقه بر مزیتم اولمدیغی ایچین ینه نیتم کتاب شکلنده نشر ایتمك دکل ایدی . لکن ، خدمت ملیه هوسنك کیتدکجه تشددی فکرمی تماماً ده کیشدیردی . برمدت دوشوندم ، کندی کندمه محجوبیت اخطارنده بولوندم ، بر درلو اقناع ایده مدم .

نهایت ، معنوی برقوهٔ مجبره نك مغلوبی اولونجه ، مسوداتمك اوته سنی بریسنی دوزه لتوب باصدیرمق جرئتنده مضطر قالدم .

معلومدرکه ، برشیئه حکم ایدنلردن مقدم مقصد آرانیر . قارئین کرام حضراتی ده بونقطهٔ نظردن تدقیق بویورورلرسه خطالرمی حسن اململه اورته رك ، وطننه خدمت ایتمك ایسته ین برکنجك شوق وغیرتنی قیرمزلر .

ادارهٔ سابقه نك سیسال مصائبی آلتنده أزیلوب، قوهٔ مرکزیه نك انقطاعندن ناشی مرحوم رجب پاشا کبی ارباب حمیتك ولاسیما پارلاق فکرلی اشراف جلیلة الاوصافك جسارت وغیرت فداکارانه سی یاردمیله موجودیتنی محافظه ایده بیلن بوولایت جسیمه ، اك دکرلی ولایاتمزدن بری وبلکه ده برنجیسیدر .

هله ، ازمنهٔ اخیره‌ده کسب ایتدیکی اهمیت سیاسیه جهتیله دخی مرهم مشروطیته پك زیاده مفتقردر.

اوت ، « طرابلس غرب » نیجه اسرار تاریخیه‌یی جامع ، بونجه مظنهٔ کرامك انوار روحیه‌سیله لامع مقدس بر یوردمزدر. فنیکه‌لیلرك ، قدیم رومالیلرك .... ترقیات محیره‌سنی چشم انتباه وانصافه آلیرسه‌ق آکلارزکه ، بو واسع ، منبت یرلر اجدادمزك قیمتلی یادکارلرندندر .

واقعا کہ چوك یاشمدنبری بسله‌دیکم آمال ملیه‌یه مساعد بر محیط بوله‌بیله‌جکم امید قویسیله کلدیکم حالده ، شو بش آلتی آی ایچنده مع التأسف (معاملات قرطاسیه‌دن دولایی) مجروح الفؤاد اولمش ایسه‌مده ، ینه شوق وغیرتمی هیچ بر مانع قیرمغه موفق اوله‌مدی !

نه چاره ؟! انسان ایچین ملك وملتی اوغرنده دوشه قالقه چالیشمق ، باخصوص مبادئ مشروطیتده حیاتی بیله کوزدن چیقارمق مقتضای حمیتدر . — اجداد بسالت بنیادمزك قانلریله ایصلانان طوپراقلره ترلرمزی دوکه‌رسه‌ك چوقمیدر ؟...

قوجه‌مان بر ولایتك بدرقهٔ فیض وسعادتی دیمك اولان ذات سامئ ولایتپناهی — معروضات آتیه‌می لطفاً مطالعه بویورورلرسه — محیط اداره‌لرینك سفالت وضرورتندن دولایی تأثرات عظمی ایچنده قاله‌جق وخدمات خیریه نعم المطلوب بر جولانکاه ایچنده بولوندوقلرینی بالاطراف تفرس بویوره‌جقلردر.

اکر بوکا موفق اولورسه‌م ، کندمی‌ده بختیار عد ایده‌جکم . چونکه ، بورالره کلیشم ، اولاد وعیالمی اون - اون بش

کوکلك بر پرده براقوبده سفالتك ، عسرت معیشتك اقسام عدیده‌سنی اقتحام ایدیشم ، انجاق ، کنجلکمك مساعده‌سنی استراحت وجودیه ایله که‌چیشدیرمك اساسنه مبتنی ایدی .

نظرمده ؛ وطن ، ملت یولنده سفالت چه‌کمك محض عبادتدر . زیرا ، برعثمانلینك حیاتی ، (وطن ، ملت) کلمه‌لرندن عبارتدر .

ینه تکرار ایدرم ؛ جرأتم ؛ اثر تضییق حمیت ، تصویراتم ؛ ترجمان قلوب ملتدر .

خمس ، ٧ تشرین ثانی سنه ١٣٢٦

تحریرات قلمی سر مسودی ردوسلی
ابوالمظفر رجب

طرابلس غرب احوالی

موقع جغرافیسیله مقدار نفوس ومساحه‌سی — احوال هوائیه واستعدادی — ترقیات سابقه وحاضره‌سی

مصر الکاسنك غربنده ، بنغازی سنجاغنك جنوب غربیسنده ، صحرای کبیرك شمالنده وتونس ایله (طرابلس وجزائر بیننده‌کی) شعابن قبیله‌لرینك شرقنده کائن اولوب قسم شمالیسی بحرسفیدك « سیدره » کورفزیله محاطدر. (طرابلس) کلمه‌سی (Traboulous) طرزنده اوقوندوغی زمان « اوچ شهر » معناسنی افهام ایدر. باشنه‌برده (ا) علاوه‌سیله (طرابلس) شکلنده تلفظ ایدیلدیکی دخی کورولمشدر .

مالطه طه‌سنه (۱۹۸)، ایتالیایه (٤۹٥)، یونانستانه (٦۳۷) وشمال شرقیسنده ، شرقدن غربه دوغری اوزانه‌رق ، اورته‌ده حدفاصل تشکیل ایدن کرید جزیره‌سنه‌ده (٥۹٤) میل مسافه‌ده‌در. بناءً علیه یالکنز شمال ضلعی دکزه معطوف بولونان بومربع الشکل ولایت ، وضعیت جغرافیه ، مجاورت ومقارنت سیاسیه اعتباریله فوق العاده حائز اهمیتدر .

بعض کتابلرده (۱,۰۱۰,۰۰۰) نفوس محرر ایسه‌ده ،

معاملات جاریه وتذبذبات قیودیه بونك عدم صحتنی اظهار ایده کلدیکندن وبودفعه اخذ عسکر معامله‌سنك ولایت مذکوره‌یه دخی تشمیل ایدیله‌سی یکیدن تدقیقاتی ایجاب ایلدیکندن که‌چنده لزوم کوروله‌جك تحریر قومیسیونلری حقنده مخابره سبق ایتمش وبوتقدیرده دوغروسنك یقین زمانده تحققی طبیعی بولنمشدر. مقدما تفریق ایدلمش اولان بنغازی سنجاغی‌ده داخل بولندیغی حالده، مساحهٔ سطحیه‌سی (١،٢٠٠،٠٠٠) کیلومترومربعی ویونانستانك (٦٤،٦٧٩) اولدوغنه کوره، یونانستاندن مع بنغازی اونسکز بچق دفعه بویوکدر!...

شوراسی‌ده اونوتماملیدرکه، قوهٔ نابته‌سنك فوق‌العاده‌لکی وموقعنك از هر خصوص ترقی‌یه استعدادی بومقایسهٔ عینیه‌یی قبول ایتمز.

هواسی یاز موسمنده‌اولدقجه صیجاق، سماسی دائما براقدر. فقط، عوارض طبیعیه‌دن دولایی روزکاری تموج ایدن (خمس کبی) یرلری بلادمعتدله‌دن فرقلی ده‌کیلدر. صیجاغی طوقونماز. انجاق، عادات محلیه‌یه رعایت لازمدر. اغستوس ماهندن صوکره سرینلك باشلار ایسه‌ده، سورکلی اولمایوب، تاکانونلره قدر آره صره‌ده حزیرانی اکدیریر صیجاقلره تصادف ایدیلیر. بونك اهالی‌یی احیا درجه‌سنده برخدمتی واردرکه اوده، ایلولك مبدأنده صارارمغه یوزه‌لن خورمالری اولدورمقدر.

کرچه اصل قیش، کانون اول وثانیده ایسه‌ده، بعضاً بواقلیمك غریب احوالی کورولور؛ بوسنه‌کی ایلولك حلولی

متعاقب اوچ کون دوام ایتمك اوزره لاینقطع وقاین یغمورلر یاغمش ، یوللر برر نهر حالنی آلمشـدر . بوندن باشقه هر بری یمورطه‌دن بویوك اوله‌رق دوشـه‌ن طولو دانه‌لری یورکلری دهشتلندیرمش ، معاذاه اپی دوام ایتسـه ایدی ، خورمالرك کاملاً یره سریله‌سی یوزندن ضرورتك حد غایه‌یه وارمسی شبهه‌سز ایدی .

صوؤغی پك نافذدر؛ بلاد معتدله‌دن کله‌نلر تحولات‌هوائیه صره‌سنده وجودلرینی محافظه ایتمزلرسه، (دیزانتری) خسته‌لغنك یاقه‌لامه‌سنه قارشی علاج تدارکی پك مشکلدر. (فزان) یولنده‌کی چوللر مستثنا اولمق شرطیله بوولایتك اراضیسی صوك درجه‌ده محصولداردر ، طوپراغی یموشاق اولمغله برابر اکثر نقاطی نیلی مبارکك توزیع ایتدیکی (میل) کبی اینجه وقوم ایله طاشـدن وارسته‌در . شـوقدر وارکه ، یغمورلرك عدم اطرادی ، باب فیوضاتی طیقامقده‌در. بونی استطراد طریقیله علاوه‌دن مقصد، شیمدیکی عطالت زراعیه‌یی معذور طوتمق دکیلدر . چونکه ، وقتیله رومالیلرك محیرالعقول ترقیاتنه جولانکاه اولان ودرجهٔ معموریت سابقه‌سی ، (لبده) خرابه‌سنك احتشامیله متظاهر بولونان بویرلرك ساحل بوینده ، دره‌لر اورته‌سنده ، هر بری اون بش - یکرمیشر دقیقه اوزاقده سدلر کورولویورکه ، خدمتری ، فضله یغمورلری طوردورمق ، ترلالر قورودیغنده صالوب صولامقدر. بوسدلر ، مرورزمانله ییقلمش وبوزولمش اولدوغندن الحالة هذه خدمتدن ساقطدر .

تعمیر بخشه کلنجه ؛ اورکوته‌جك بریکونه متوقف اولمغله برابر ، صورت استعمالی ، ارباب فنونك وجودیله تعیین ایده بیله‌جکندن غیر قابلدر .

ایمدی ، اکثریا اکیلن تخملرك بیله ضیاعی حسبیله زراعتك توسعی پاتاتس کبی محصولات میاهیه‌نك یتشدیرلمسنه غیرتله حصول پذیر اوله‌بیلیر . — پاتاتس که ، طرابلسك طوپراغنده پك برکتلی اولویور . پاتاتس که ، نه‌قدر چوق اولورسه ، فوائدینك نسبت مبسوطه‌سنه خلل کلمیور . پاتاتس که ، بوکون مارسلیایی زنکینلتیور

مرکز ولایتدن عبریسنك عمران ترقیدن بوسبتون محرومیتی سائر ممالك عثمانیه‌یه اولان بعدندن . اهالیسنك طشره‌یه عدم رغبتدن ودور سابق زمامدارانندن اکثریسنك انظارنده لاشی حکمنده طوتولمه‌سندن نشئت ایتمشدر : نیجه متصرفلر ، قائمقاملر ، مأمورلر یالکز کیسه شیشیرمکه حصر واعتنا ایتمش وتحصیلات زاندارمه‌لرك ، مفرزه‌لرك دست اعتسافلرینه تودیع ایدلمش اولدوغندن ، ظلمه اورته‌سنده صاحبسز حامیسز قالان بیچاره اهالی صویولمقدن بر آن خالی اوله‌مامشدر ! اشته بو سببدن دولایی نظرلرنده پك غدار کورونن مأمورین حکومته قارشی عربانك برودت ونفرت مستمره‌سی وامیدسز بر حیات الیم ایچنده یووارلانمه‌سی ، بومقدس جزؤ وطنك خاك پاکنی دست طبیعته براقمش ، ترقی شویله طورسون ، دوشن برطاشی یرینه قویمق هوسی قالمامش ، لوا مرکزلری بیله — بعض مؤلفاتك توصیفاتی

دلالتیله مفکره‌لرمزده ترسم ایدن ــ صحرای کبیر لوحه‌لرینی احساس ایتمکده بولونمشدر !

بو کون جبل غربی وفزان سنجاقلرینك روح صیقیجی ؛ آغلاتیجی شکل خرابیلرینه قارشی نسبت قبول ایتمیه‌جك بر مرتبه‌ده مترقی اولان خمس لواسنك مرکزی جزائر بحر سفیدك (انجیرلی) ناحیه‌سی قدرده دکلدر .

یوقاروده‌کی ایضاحات مؤسفه نتیجه‌سنده شوسه‌لردن بحث ایتمکی پك زائد کورورم . فقط ، سائر بعض ولایاته وسیما بومقیاسده توقفنه نظراً ، خطوط برقیه‌یه اولدقجه همت ایدیلمشدر ، اوتوز کونده واویله بیلن فزانه وداها سائر محال بعیده‌یه دکین تشمیل ایدیلن بو ترقی ، جداً شایان ممنونیت وشکراندر . پوسته اصولنك‌ده بالعکس دورغون اولدوغنی علاوه ایدرم که .بو نقطه‌ده ، تللری تمدید ایدن اللره برقات داها رحمت اوقومق اقتضا ایدر . مثلا ، موقعاً مجری ، قوهٔ ضابطه‌سی غیر کافی ویك مهم اولان (سرت) قضاسنه اکر تلغراف اولماسه‌یدی ، مربوط الیهی بولونان خمس لواسنك اعتباری وموهوم بر قضاسی حکمنده قالیردی

§ طاغلرنده ، کوموش ، دمیر ، کومور ، کبریت ، متنوع طوز معدنلری و (لبده) شهرینك آثار عتیقهٔ عدیده‌سی موجوددر . بونك ایچوندر که ، خیلی شعرای عربك منظومه‌لریله مدح وثنا وعادتا سمایه قدر اعلا ایدیلمشدر .

لبده خرابه‌سی

لبده ؛ له‌بده (Lebdé) له‌بیده (Lébidé) وله‌به‌ده (Lébedé) كه ، باشلوجه اوچ درلو یازیلمشدر . فینكه‌لیلرجه « عمراندن محروم صحرا » دیمكدر . لاتین لساننده ایسه لپتیس مانیا (Léptis mania) دیه‌توسیم ایدیلمشدر. كرچه تاریخی صورت قطعیه‌ده معلوم ده‌كیل ایسه‌ده ، (قارطاجنه) زماننده تأسیس ایدیلمه‌سی متبادر خاطردر .

نه شایان تماشا برخرابهٔ پرهیبت ، نه‌محیرالعقول انقاض پرحکمت !:

خمسك ساحل بوینجه دوام ایدن ، طاغلری قلاع واسواریله تزیین ایلین بوشهر عتیق ؛ هربری شیمدیكی اوطه‌لر قدرجسیم طاشلرله انشا ایدیلمش مدبدب سرایلرینی ، سكز — اون‌مترو طولنده وبرمترو قطرنده یكپاره ستونلرینی ، قسماً باقی متین برجلرینی، اون — اون‌بش مترو اوزونلغنده یكرمی — اوتوز قدمه‌لی مردیونلرك مطنطن كوشكارینی ، مقاومتلی ریختیملرله قوشاتلمش وفقط ، مرور زمانله طوله‌رق كول حالنی آلمش‌فنی لیمانی ، تكملات بشریه‌نك قصوای احتواسنی عرض‌ایدییور .

نه‌اسرار انكیز ساحهٔ عبرت ، نه‌بویوك، نه‌كه‌نیش برمكتب فن ومعرفت !:

كیرچسز یاپلمش بنالرك طاشلری مفتاح صنعتله كلیدلنمش .

صانکه ، قیالر اویولمش ، دوزلتلمش‌ده صوکره انظار اخلاقی پاکیلتمق ایچین چیزگیلرله نقش ایدیلمش !...

اوته‌ده برستون کوریلیور ، یاننه وارلدقده ؛ اوتوز — قرق طاشدن متشکل اولدیغی اکلاشیلیور ؛ آره‌دن عصرلر کچمش ، ییقیلمامش . بربرینه ربط ایده‌جك دمیرلرده یوق ! دکز ؛ امواج شدیده‌سنی چارپوب طورویور ، قیمتلی آثاری سوروکله‌یوب چه‌کمش ، قوینونده صاقلایور . (رخام) تعبیر ایدیلن مور طامارلی بیاض ستونلردن طرابلسه . مصره وسائر محللره کوتورلمش . کیم‌بیلیر شیمدی‌یه قدرداهانه‌لر آشیریلمش؟!

بانیسنك ملك (دقینوس) اولدیغی ووفاتندن صوکره (رومیه) اسمنده‌کی قادینه انتقال ایتدیکی تاریخلرده مذکور ایسه‌ده قطعیت کسب ایده‌مه‌مشدر . زیرا ، مؤرخین دیورکه ؛ « (دمشق بن نمرود) (دمشق) ی بنا ایتدکدن اوچ سنه صوکره اوغلنی مغربده برشهرانشا ایتمك وظیفه‌سیله کوندرمش وبوده لبده‌یی میدانه که‌تیرمش » . صویی درت ساعت‌مسافه‌ده واقع (عین کعام) قویوسندن تحت‌الارض یوللر واسطه‌سیله جلب ایدیلمش ؛ طاشلری (صوان) معدننه مشابه برصورتده متین ، بعضیسی‌درت‌ذراع‌جسامتده‌اولدوغی‌کبی چوغی‌اورته‌سندن منتظماً اویولمشدر . مصنوعات بشریه‌دن عدنده عقل وفکرك متردد قالدیغی بویوللر ، مرور وزمانله بوزولمش و شیمدی یالکز لبده درەسنه بربرینه یقین ایکی نقطه‌دن چشمه کبی آقدیغی ونبعان ایتدیکی کورولمشدر .

روما وقعه نویسلرندن مشهور امیانوس ، موقعاً وشکلاً قرطاجنه‌یه‌مشابهتی و فنیکه‌لیلرك مستحضر اتندن‌ایدوکنی بعدالبیان آثار قدیمه‌سنده‌کی یازیلرك یونان، لاتین ، فنیکه و(۳۷۰) اوچ یوز یتمش سنهٔ میلادیه‌سنده تخریب ایدن (بربری) بر قبیله‌نك لسانی اوزره بولوندوغنی اتیان ایتمشدر . دیکری‌ده وجه آتی اوزره تفصیلات ویرمشدر :

« بوبلده افریقای شمالیه‌نك بویوك شهرلرندن بری ایدی . قرطاجنه‌لیلر هجوم ایدنجه ، اهالیسی روم پادشاهیندن استمداد ایتدی . بوپادشاه عسکریله امداد ودشمنلرینی برباد ایتمکله برابر عمرانه معاونت ایلدی . استعداد طبیعیسی ملابسه‌سیله مدت قلیله ظرفنده درجهٔ اقصایه واردی. فقط ، (وندال) قبیله‌سی روم طرفندن (اندلس) طوپراغندن قوغوله‌رق بربرستانه هجرت ایتدیکی وقت سورلرینی ، بنالرینی هدم و تخریب ایتدی . قبل الهجره قسطنطنیه ایمپراطوری (یوستیانوس یاخود ژوستیانوس) قبیلهٔ مذکوره‌یه بالهجوم قهروتضییق وحکومتلرینی الده ایدرك بونواحیدن تغریب وبناءً علیه هجرتدن (۱۸۸) یوز سکسان‌سکز سنه اول لبده شهرینی تعمیرله قوماندان (سرجیوس) ه مقر ولایت اتخاذ ایلدی . لکن، الحالةهذه خراب اولوب ، جدید طرابلس ، بونك انقاضیله بنا ایدلمشدر . »

کویا بوشهرك بانیسی اولان ملك صورت نا کهانیده وفات ایدن ایکی عسکری ایچین مراقلانه‌رق، خسته‌لغنی برای تشخیص، برینك قلبنی یاردیرمش. ایچنده ظهور ایدن قوردك موته سببیت

ویردیکی آ کلاشیلمغله اجزای موجوده‌نك هپسندن بوقورده دوکولمش، اولمه‌مش . بعده شامدن که‌تیرمش اولدوغی برشیشه‌یه مملو زیتون یاغندن بر قطره‌سی اجرای تأثیر ایتدیکندن شامدن جلب ایتدیکی زیتون اشجارینی (مسلاته) دن (سوسه) یه وتونسه‌قدر دیکدیرمش. حاصلی لبده خرابه‌سی جداً سیروتدقیقه لایق بردارالصناعه‌در ؛ اورته‌ده برهیکل یاتیور ، اصلنك هیبت وحشمتنی کوستریور ، بوجسم جامد روحه دیورکه ؛

« ای‌زائر ! نی چیکنه‌یوب ، غافلانه که‌چمه . چونکه ، اصلمك هنر ومعرفتی ایشته وجودمده تجلی ایدییور . باق ! برطاش سکا یکرمی آلتی عصردن فضله برماضینك حیات اجتماعیه‌سندن ، ترقیات فنیه‌سندن خبرویرییور ؛ بوراسی شیمدی برخرابه‌ایسه ، وقتیله ، کوزلریکی قماشدیره‌جق برمعموره ایدی .

هرطرفی کەز ! اسلافك غیرتندن ، درجۀ همتندن عبرت چین‌اول ! بزبوراده بیهوده‌یره اضاعۀ اوقات ایتمدك ؛ نه‌قادار محالات وارسه ، هپسنی دائرۀ امکانه صوقدق .

اوت ، چالیشدق ، همتلرمزله طاغلری کوکندن‌سوکدك . محصول مساعیمز اولان شومشعشع سرایلر ایچنده‌ده صفالر سوردك .

مزیت انسانیه‌کی تحقیر ایدییورسك ! حیرت ، اثرعجزدر . بزده سزك‌کبی ابنای آدمدن ایدك . مادامکه انسان ایچون کمال یوقدر ، اعمال فکرایتسه‌ك اکلارسك‌که ، کماله‌ایرمین اسلافك

بومتروكات سعيني ، سعيكله اعلايه مقتدرسك ؛ فليس للانسان الاماسعى ...

فقط ، انصاف ايديكز ، انصاف ! سزه بونجه آثارنفيسه براقدق . موزه‌لريكزى تزيين ايده‌جككز يرده طوپراقلر ايچنده ترك ايدييورسكز ! ...

بز طرابلسى دكرسز برشيمى ظن ايدييورسكز ؟ بز بوطوپراغك فيضندن مستفيداولدق ، سايه‌سنده بوعمرانه موفق اولدق . چاليشكز ، چاليشكز ! »

نه‌بليغ ، نه‌فصيح خطابلر ، نه‌مؤثر ، نه‌علوى عتابلر !

⁂

لبده حقنده معلومات كافيه استحصالى ضمننده برچوق آثارعربه مراجعت ايتدم ايسه‌ده ، تذكاره لايق تفصيلاته ظفرياب اوله‌مدم. فقط ، خرابه‌نك شكل حاضرى تدقيقاته الويريشلى اولدوغندن اكثر جهاتنى كه‌زه‌رك . اولدوقجه برفكر تاريخى ايدينه بيلدم :

بوخرابه‌نك اصل مركزى ، شيمديكى خمس شهرينك ايچندن تاساحل ناحيه‌سنه قدرساحلى اشغال ايدييور ، برباشندن ديكرينه اوچ ساعتدن فضله سورويور . ليمان وسرايلرى ومقاومتلى سور ومعبدلرى خمسك يارم ساعت مسافه‌سنده كورونويور. اليوم موجودبولونان، تخميناً يدى متروارتفاعنده‌كى ستونك اطرافنه دقتله باقيله‌جق اولورسه ؛ غايت بويوك برقپونك آياغى اولدوغى آكلاشيليور. بونك ، شهرى احاطه ايدن سورك

قپوسی اولمه‌سی بداهتنه قارشی انسان قرون سالفه‌نك هیبتلی منظره‌لرینی ملاحظه اثناسنده سبابه گزای حیرت اولویور .
لبده‌نك اك زیاده روماليلر زماننده ترقیاته مظهریتی متفق علیهدر .

لیمانك (٥٠٠) بش یوز مترو قدر نصف قطرده بر دائره داخلنده بولوندوغی ، ریختیملرك تشكلاتندن اكلاشیلمقده وپالامار باغلامغه مخصوص دلیكلی طاشلر الیوم مشاهده ایدیلمكده‌در .

بولیمانك آغزی شماله كشاده ومع هذا ، مدخلنك طولاً مباجلغی ملابسه‌سیله تأثیرات هوائیه‌دن آزاده‌در . ریختمك بعض نقاطی ، سطح بحردن یدی - سكز مترو ارتفاعنده‌در . مذكور پالامار ربطیه‌لرینك جسامتنه باقیلیرسه ، سفائنك پك بویوك مقیاسده اولدوغی شبهه‌سزدر .

مدخلك صاغ جاحنده - حالا متانتنی محافظه ایدن - بر بنا واردركه ، بونك دشمن مراكبنه قارشی یاپلمش برموقع عسكری اولمه‌سی محققدر . چونكه ، دیوارلری بر بچق مترودن فضله ثخنده‌در .

خمسدن ساحل ناحیه‌سنه كیدیلركن شیمدیكی قشلهٔ عسكرینك بر آز اوته‌سنده ، یول اورته‌سنده ایكیشر اوچر مترو مربعنده تمللر مشاهده ایدیلیور . بونلرك اماكن قدیمه تمللرندن عدی قابل اوله‌میه‌جغندن سبق ایدن تدقیقات ومقایسات

نتیجه‌سنده (لبده) سکنه‌سنك مقبری اولماسنده شبهه قالمامشدر. چونکه، بو تملرك اون — اون‌بش حطوه ایلروسنده طوپراق آلنیرکن چیتان دیوار دلالتیله اوچ مترو عرضنده وبش مترو اوزونلغنده وایکی مترو ارتفاعنده ربنا میدانه چیقمشدر. کوشه‌سنده‌کی دلیکدن ایچروسنه دوغری عطف نگاه تجسس ایدیلنجه، اوزرینك محکم کمرله مستور واورته‌سنده‌ده اطرافی یوز اوتوز سانتمترو قدر کنیشلکنده یوللرله قوشاتلمش برقبر کورلمشدر. نه‌چاره‌که، کیرمك محال اولدیغندن بوقبرك دیکر اوچ دیوارینی معاینه ممکن اوله‌مامشدر.

لبده‌نك نواحیسنده‌کی ترلالرده متنوع یوزوك طاشلری الیوم بولونمقده‌در. بونلرك اکثریسی مستوی وبیضی ومحکوکدر. سکنهٔ سابقه‌نك حکاکلقده نه‌درجه ایلرو کیتدیکی بدیهی ایسه‌ده بونده اصل سزای دقت اولان جهت. اشکال غریبه‌در. مثلا؛ باش وانسان رسملرینك بر یادکار اسلاف اولمسی احتماله قریبدر. فقط، بومیانده خروس، ییلان، طاوشان وینکیج کبی اشکالك موجودیتی اعتقاداته متعلق معلومات ویرییور. یعنی دین مسیحك انتشارندن ـ که اون دوقوز عصر ـ اول یاپیلمش اولملری اغلبیت درجه‌سنده بولونویور.

طرابلسك سكنهٔ سالفه‌سی

طرابلسده ایلك دفعه فینكه‌لیلر وبعده قرون مسیحیه اوائلنده رومالیلر ومتعاقباً جرمان جنسندن اولان وانداللر ساكن اولمشدر . (٥٣٠) بش یوز اوتوز سنه‌سنده یونانیلر استیلا ایدرك بربریلرك تغلبنه قدر اوتورمشلردر . بربریلر اساساً فلسطین نواحیسی اهالیسندن ایدی . ملكلرینی (جالوت) قتل ایتدیكی وقت، مغربه هجرت وبرچوق محللره استیلا ونهب وغارت ایتدیلر .

فینكه‌لیلرك ، رومالیلرك وواندالرك نسلندن اثر قالمامش ایسه‌ده ، لسان بحثنده كوروله‌جكی اوزره كلمه‌لرندن بعضیلرینك پك متحرف بر صورتده الآن متداول اولدوغی عند التحلیل اكلاشیلیور .

لسان

طرابلس اهالیسنك لسانی اصلاً عربجه‌در. قبیله‌لر مواقع مختلفه‌دن ورود وتوطن ایتدیكلرندن اصل بربری اولانلرك كلامنده‌كی تخالف وغرابت اكثریا حل ایدیله‌میور . مع‌هذا ، ملل قدیمه‌دن موروث كلمات الیوم محافظه اولونیور . شوقدر واركه ، كاملاً شیوهٔ عرب اوزره محرفدر .

عربجه‌يي قواعد عموميه‌سيله بعدالتحصيل كه‌لنلر صورت سربستانه‌ده كوروشه‌مزلر. مثلابوراده(ج)ى(ز) طرزنده‌اوقورلر وبرفعلك اوكنه (ما) ادات نفي كلنجه صوكنه‌ده مطلقا (ش) علاوه ايدرلر : (ماژائه‌ش) كبي .

(شنو) كيمدر، (اَشْ) نه‌در معناسنده قوللانيلير وبناءً عليه من‌هو يرنده (شنوهو) ، ماذا مقامنده (اش كن) ديرلر .

بوزمينده‌ده تفصيلاته حاجت كوروله‌مديكندن نمونه‌اوله‌رق برقاچ كلمه درجيله اكتفا قلنمشدر :

زوز ياخود جوز	= اثنين	:	لاتين‌ايله اسپانيول لساننددن
مانجارى	= يمك	:	روما »
قيداش	= كم	:	اسپانيول »
ماذال	= داها	:	مجهول
بروحا	= منفرد	:	(بروحه) ايسه عربجه‌دن
قامز	= اقعد	:	مجهول
دوغرى	دوغرى	:	تركجه‌دن
فيسا	= چابوق	:	عربجه‌دن
ديما	= دائما	:	»
بنتو	= دينار	:	مجهول
قارموس	= تين	:	»
حافطه	= هفته	:	تركجه‌لشمش اولان فارسيدن
خوش	= بيت	:	(خويش) ايسه لسان‌ايراندن
بوققول	= بالكل	:	عربجه‌دن

حاصلى ، طرابلس غرب لسانى عربجه‌نك نوع ديكرى

وكلماتك برقسمى بربرى ومحرف اولەرق اجنبيدر. هله (سودان) (وادى) ، (باكرمى) ، (طومبـاقتاوى) ، (برناوى) ، (تاركى) و (خامس) لسانلرى كلياً آيريدر . موسـويلرك برقسمى عبرانيجه تكلم ايدرلر .

آلات وادوات زراعیه واصول حراثت ـ باشلوجه محصولات ارضیه ـ لکبی سفاهتی

حبوباتی چفت ایله اکه‌رلر . صاپانلرك اکثریسی عصرلر صحیفه‌سیدر ! [۱] یری قابارتمقدن ، تخم قاپاتمقدن باشقه بر خدمتی اولمدیغندن الك چوق برقاریش عمقنده قالان حبوبات نزول امطار ایله سورمکه باشلادیغنده ، منطقه ایجابنجه ، یاز قیش حرارتی اکسیك اولمایان کونشك تأثیراتیله کسب یبوست ایدن بوطبقهٔ خفیفه ایچنده بعضاً یاتوقف ایدوب چورویور ویاخود (ییدین) اوله‌رق قورویور . برده سائر محللرده لااقل درت سنه‌ده بر دخولیه [۲] اصولیله مساماتلاندیریلان اراضی یوته‌جنی صویی تدریجاً تبخیر طریقیله‌ده حبوباتك کوکلرینه ویردیکندن وبوصورتله ایکی یغمور بینی اوزاسه بیله محصولاتی بسله‌دیکندن امك

---

[۱] صاپانلر ؛ ضلع اسفلیسی برقاریشدن فضله ممتد اولمق وبو اوجه اورته یاپیده بربابوجك نصف قدامیسی قدر خفیف برغلاف حدیدی که‌چیرلمك اوزره ضلع اکبری اللی سانتیمترولق مثلثاتدن عبارتدر . دوه‌لرله وحتی که‌چیلر ایله زرع ایدرلر .

[۲] دخولیه : یازین طوپراق برمترو قدر درینلکده اولق اوزره قازیلیر . (آیریق) کبی مضر کوکلر میدانه چیقه‌جغندن اوصیچاقده قورور . طوپراغك آلتنه ترتب ایدن مواد نباتیه‌سی شوصورتله میدانه چیقارکه ، هله‌اوسنه‌کی محصولاتی پك برکتلی اولور . ردوسده زراعت مراقلیلرندن بری ، یغمورلرك موسم تناقصی اولان شباط ماهنده . بری دخولیه کورمش ودیکری یالکز

سایه‌سنده استفاده ایدیلمکده اولدوغی حالده ، بوراده اهمیت ویریلمامسی، صاپان‌یوزی بیله کورمین وبنابرین عادتاتحجر ایدن آلت طبقه‌لرك‌یغموری یوته‌میه‌رق ، سیل‌حالنده تلف اولمه‌سنی موجب بولوندوغندن‌بربوچوق، نهایت ایکی‌قاریشلق‌بررطوبتك ایکی اوچ کون ظرفنده محوینه بادی اولمقده‌در .

معلومدرکه ، هردرلو سعی بشر معقول وتجارب فنیه نقطهٔ نظرندن مقبول بر اسلوب داخلنده جریان ایتمزسه ، هم بیهوده یره یورغونلغی وهم‌ده مطلوب وجهله انتفاع ایدیله‌مامه‌سنی منتج اولور. مثلا ؛ دوزلتمك ایسته‌نیلن بردمیری(اکه) ومرمر ایله سورتمك بیننده ، مشقت وانتظام جهتیله پك بویوك فرقلر واردر .

میاه جاریه‌نك فقداننده دولابی‌زمینی ـ سطح بحره کوره ـ الویریشلی اولان اراضیده یتشدیریلن سبزوات ، قویوصولریله اسقاایدیلیر . فقط ، حالا اصول عتیقه اوزره چه‌کیلن‌صولردن اوقدر واسع مقیاسده استفاده ایدیله‌مامکدر. ناصل ایدیلسین ؟ مثلا ؛ یدی مترو درینلکنده‌کی قویونك اوزرینه برر طرفی

صاپانله سورولمش ایکی‌تارلایه ـ عین جنسدن اولمق اوزره ـ صو ایله مملوء وآغزلری طیقالی برر دستی کومه‌ر. نیسان اواخرنده لدی‌المعاینه ایکنجیسنك کاملاً بوشاندیغی وبرنجیسنك ایسه هنوز یاری‌یه قدر طولو بولوندوغی کورولور .

بوعملیه‌دن‌ده اکلاشیلیورکه ، دخولیه اجرا ایدیلن طوپراقلر ، رطوبتی محافظه ایتمکده وجفت سورمکله اکثر قیلنانلر ایسه چابوجق قورودیغندن بوسببله فائده‌لری داها آز کورولمکده‌در .

عمودی ودیکر جهتلری مردیون طرزنده وتخمیناً ایکی بوچوق مترو ارتفاعنده دیوارلریاپلمش وتپه‌لرینه برر آغاج وصل ایدیله‌رك اورته‌لرینه اون بش سانتمترو نصف قطرنده مرتکدن مقاره‌لر آصیلمش .

بو مقاره‌یه برایپ که‌چیریله‌رك ، اوجنه سکز - اون اوقه آغیرلغنده (دوه والك صاغلاتی که‌چی دریسندن معمول) بر قیربه باغلیدر . ایپك دیکر اوجی‌ده بر اینکك باشنه مربوط اولوب ، اوتوز درجه برمیلان ایله درینلشن خصوصی یولك نقطهٔ منتهاسنه اینك واردیغنده طولان قربه مقاره‌نك قربنه که‌لیر .

مقاره‌نك تحتنده ینه باشقاجه براودون موصول اولدوغندن بونك اوستنه اوطوران قربه کوچك حوضه بوشانیر . بعده اینك عودت ایدر وقربه‌ده قویویه اینر . مع مافیه اینکك صاحبی دخی عین منوال اوزره کیدوب کله‌یه مجبوردر [١] .

شوکلفت بش دقیقه‌دن فضله‌جه سورر . ایمدی بش دقیقه‌ده حداعظم اعتباریله (٥٠) اللی اوقه صوچیقسه ساعتده (٦٠٠) التی یوزکه کونده (٧٦٠٠) یدی بیك آلتی یوز اوقه‌دن عبارت قالیر .

حوضلر ، مدت قصیره‌ده خدمت ایتمك اوزره پك چوروك یاپیلیر ؛ دیوارلری ، کوچوك طاشلرك کلیتلی چامور ایله قاریشدیرلمسندن میدانه‌کلیر . عمقلری ، انجاق (٧٥) یتمش بش سانتمترو . عرض وطوللری (٥-٦) بش آلتی متر ودر . صو

[١] بوکا (مکیك دولابی) دیمك ظن ایدرم‌که موافقدر !

يوللری کورهنك اولمديغندن کليد واوجاقلره طوپراقدن مصنوع آريقلرله ايصال ايديلير .

بونك ايچين ، بردونملك يری اشغال ايدن سبزهوات — حتی کيجهلری بيله چاليشمق شرطيله — ايکی اوچ کشينك سعی متماديسيله حاصل اولور . طوق بشرك فوقنده ، چهفائده که درد معيشت الجاسيله ضروری حکمنده اولان شو ورزش جانکداز اميد ترقیيی سوندورن مشکلاتدن معدود در .

هر خصوصده تکملات مستقبلهيی تأمين ايدهجك شیء حالا تعقيب ايديلهجك اصولك درجهٔ استعداديله توأمدر .

*
* *

اهالی‌يه نمونهٔ ترقی :

بوندن (١٠-١٥) سنهمقدم (ردوس) آطهسنك قصبهسندهکی بغچهلر «تعبير محلی ايله: يالکز سبزهوات اريشديريلان يرلر» قووه وسنبللی وار وشی کبی باصيق محللرنده ايدی .

حالبوکه، بوقبيل اراضی اکثريا قوملی وغيرمنبت اولديغندن وازين جمله ، برمترو قازيلنجه آجی صوچيقان اراضيده آغاچ اريشديرمك عديم الامکان بولنديغندن، اوقدر استفاده ايديلهمزدی. برده مرسين داللرندن اورلمش ، قويونك آغزندهکی چرخهکه چيربلمش ايپه مربوط ، طوپراقدن معمول لاووتالرله وغايت جسيم دکرمنلرله صوچيقارلديغندن بويلهقابا وروزکارلی زمانلرده

توقیفی مشکل دکرمنلر یوزندن نفوسجه‌ده تجمیع تلفات وقوعبو-
لویوردی . صوکره ، طولومبا میدانه چیقارلدی . اولجه
نمونه اوله‌رق برقاچ کیشی طرفندن کتیرلدی ، رغبت عمومیه‌یی
قازاندی .

ایشته شیمدی قویولری اوتوز - قرق مترو عمقنده اولان
ووقتیله بالکز حبوبات زرعنه مخصص بولونان ترلالر برکلستان
حالنی آلمشدر ؛

واپور ، موقع مخصوصنه دمیرلدیکنده انسان (آمفی‌ته‌آتر)
طرزنده‌کی بوشهر دلنشیننده ملتم (غرب) روزکارینك هبوب
متمادیسیله دونن بیکلرجه طولومبا دکرمنلری قارشیسنده حیران
قالیور . مع‌هذا ، اون - اون بش متروالق قویولره‌ده دمیردن
دولابلر قونمشدرکه ، طرابلسك مزاج هوائیسنه یاراشان
بونلرك‌ده خدمتی پك بویوکدر .

یکی (اینچ) قطرنده‌کی سیلیندرلر ایکی دفعه‌ده اوچ اوقه‌دن
فضله صو چیقاریر . دکرمن اساساً خفیف اولدوغندن دقیقه‌ده
- وسطی اوله‌رق - اوتوز دفعه دور ایدرکه ، لدی‌الحساب
ساعتده (٢٧٠٠) ایکی بیك یدی یوز ، اون ایکی ساعتده‌ده
(٣٢٤٠٠) اوتوز ایکی بیك درت یوز اوقه ایدر .

شوقدر وارکه ، لاووتالی دولاب ایله دکرمنلی طولومبا
هریرك استعدادینه توقف ایدر . بونك ایچین ، طرابلسه اك
زیاده الویره‌جك ، دولاب وسیار دکرمنلی طولومبالردر .

*
* *

طرابلسك هوا وصوينك ، كيميا مثابه‌سنده‌كی طوپراغنك استعداد فوق‌الغایه‌سنی تقدیرایچین، محصولاتنی كورمك كفایت ایدر: سبزواتدن ؛ هله طوماتز، باميا ، بطليجان، قباق‌ویتمش ـ سكسان اوقه‌لق قرمزی قباق

میوه‌لردن ؛ قارپوز ، اوزوم ، قایصی ، انجیر ، آیوا ، شفتالی ، نار ، قاوون و آرمود پك مكملدر .

قارپوزلردن اون ـ اون بش اوقه‌لق قسمی غایت خوش اولدوغی كبی (غل آوی) نامی ویریلن بیضی‌الشكل ، یشیل قاوونلرك حلاوتی شایستهٔ تذكاردر .

خورمالرك باشلوجه انواعی بروجه آتیدر :

١ — فزانی	آچیق قرمزی	،	بیضی‌الشكل
٢ — حلاوی	»	» ،	»
٣ — لمسی	»	» ،	اینجه اوزون
٤ — هره	»	» ،	اوزون
٥ ام فیتی	»	» ،	»
٦ — خذاری	»	» ،	بیضی الشكل
٧ — ظابونی	»	» ،	»
٨ — عامی	»	» ،	اوزون
٩ — سوادی	سیاه	،	بیضی‌الشكل
١٠ — قلب	مردوق صاری	،	مثلث
١١ — بكراری	اچیق‌قرمزی	،	بیضی‌الشكل

عربانك غدای یگانه‌سی. خورمادر ؛ موسمنده قوروتوب باصدیریلر وبرسنهٔ کامله‌ده بونکله دفع‌ضرورت ایدرلر! سودك مبذولیتی زماننده‌ده آیران ایله برابر یرلر [۱] احتیاجات بو مرکزده ایکن همان اون‌بش سنه‌دنبری تعمم ایدن وکتدکجه فائض مرکب حسابی کبی آرتان لکبی [۲] عشرتی خورما

[۱] آیران ، آناطولیده یایدقلری کبی یغورتدن ده‌کلدر . سودی ایکی کوچوك قربه ایچنه قویوب آصارلر واوچلرینه برر ایپ باغلایه‌رق ساعتلرجه چالقالارلر. سود بومنوال اوزره قویولوب برآز اکشیر . مع‌مافیه ، لذیذدر.

[۲] لکبی ، لبکی طرزنده دخی زبانزددر . کویا اصلی « بکا لایق اولدی ویاخود یارادی » معناسنه کلن (لاق بی) ایمش. رنکی بیاض وعین مقدارده صو ایله قاریشدیرلمش سوده بکزر. صورت استحصالنه کلنجه، جام‌نامنده‌کی متخصصلر طرفندن خورما آغاجلرینك دالری کسیلوب تپه‌سی آچیلیر. آغاجك مابه‌الحیاتی اولان دم نباتیسی مذکور یاره‌دن صیزار. آلتنه آصیلان اون ـ اون ایکی قیه جمنده‌کی دستی اون ایکی ساعت ظرفنده طولار . صباحلین طاتلی ویك لذیذدر. فقط، چابوق تخمض ایتدیککندن (بوزا)طعمنده برعشریه منقلب‌اولورکه، قوهٔ سکریه‌سی‌مؤثردر . اکر طول مدت لکبی استحصال ایدیلیرسه، آغاج قورور. مدت معینه‌سنك حلولی متعاقب براقیلیرسه سوره‌رك حیات تازه بولور .

جملهٔ تحقیقاته‌کوره : سنه‌ده‌تحم ایدیلن بیکارجه آغاجك بشده ایکیسی مطلقا قورویور ، واقعا انسان شو عملیه‌یی چشم انصافه الەجق اولورسه بر جنایت قدر تأثیر ایدر . اماغریبدرکه ، خسته‌لاشمش ، اختیارلاشمش برخورمانك لکبیسی وفقط ، صورت معتدلانه‌ده آلنیرسه، بالآخره یکیلنیور. مع‌مافیه، بویولده مستفیداولانلرانددر. چونکه آز طمع چوق زیان کتیریر !

محصولنی تقلیل ایتمکده‌در . بو سببه مبنی ، وقتیله ولایت مجلسی اداره‌سنجه ، تحجیم ایدیله‌جك بهر آغاج ایچین (١٥٧) یوزاللی یدی غروش رسم النمسنه قرار ویریلمش وبورسم فوائد عمومیه ایله لدی‌المقایسه آغاج صاحبنك صفرالید قاله‌جغنی تصریح ایتدیکی حالده « المرأ حریص بما منع » مدلولنجه ینه‌رغبت منقطع اولمامش وبالعکس آرتمقده بولونمشدر !

لکبی مبتلالری برر عبرت مجسمه‌در ؛ قرق سکز ساعت آچ قالمش اولسه‌لر بیله تسأل طریقیله اللرینه که‌چه‌جك بش - اون پاره ایله همان میخانه‌یه قوشارلر . میخانه‌لرده‌کی لکبیلر ، مطلقا اون وسائر مواد متخمضه ایله مغشوشدر .

خورمادن راقی‌ده استحصال ایدرلر . غردوسی حیله‌لی اسپرتو درجه‌سنده یوکسك اولدیغندن (یوخا) عبیر ایدیلان بوایچکی برنوع سم قاتلدر .

معلومدرکه، سفاهت یاجنت ویاخود فرط جهالتدن که‌لیر . بزبو نقطه‌ده‌کی محاکمز نتیجه‌سنده هرایکیسنی‌ده موجود بولویورز . چونکه ، بوبیچاره‌لری بدایةً عشرته سوق ایدن ؛ جهالت مطلقه ، دهشتلی بربوقسزلق وپریشانلغه رغماً اتحار طرزنده انهماك ایتدیرنده ، جنت کؤلیه‌در . افراد ملتدن بری کندینه مالك اولمازسه، حق‌وصایت اوملتك قوهٔعمومیه‌سی دیمك اولان حکومته راجعدر .

فی‌الحقیقه ، نصیحت دیکله‌یه‌جك قدرعقلی قالمایان بروطنداشمزی

کورونجه ، اغماض ایتمه‌مز ، نه شفقت انسانیه‌یه ونه‌ده محبت ملیه‌یه یاقیشیر .

واقعا ، قانون اساسی نظرنده هرکس حردر . فقط ، غیر اختیاری اولان براتحاره ، موجب سوء عبرت ومنبع انواع سیأت احواله حکومتك مداخله ایتمه‌سی سلامت عمومیه‌یه خادم وظائف مقدسه‌دندر .

پك اعلا اکلاشیلیورکه ، تجریم نقدی مثمر اوله‌میور . آغاجلر تلف ایدیلیور ، عشرت یوزندن سرسریلرك عددی آرتیور ، سرسریلر چوغالنجه ، خرسزلق کبی جرائم تزاید ایدییور . شوحالده حکومت وظائف مترتبه‌سنی ایفاایله‌میور .

قانون ، تعقیم اجراأت ایچین ده‌کیل ، ملتك سعادتنی تأمین ، سفالتك ، ضرورتك اساسنی محو ایتمك ایچون وضع بیورلمشدر . زمان قانونه ده‌کیل ، قانون زمانه تابعدر . بناءً علیه ، سفاهت وسفالت معروضه‌نك باشقه برتدبیرایله‌اوکنی الغه قانون مساعده ایتمیورسه ، مقام جلیل ولایت اسباب نظامیه‌سنی استحصاله بذل مروت بویورملیدر .

خمس لواسنك احوال عموميه واصول اداريه سی

« اعتذار ؛ بردائره‌نی مرکزندن اعتباراً توصیف ایتمك »
« قواعد کلیه‌دن ایسه‌ده ، مبدأ سیاحتم خمس لواسی اولدوغی »
« ایچین بورادن باشلامغی مناسب تلقی ایتدم »

بنغازی حدودندن باشلایه‌رق ، مرکز ولایتك صاغ جناحنده‌کی (جفاره) ناحیه‌سنه قدر تخمیناً (۳۰) اوتوز کونلك برساحلی اشغال ایدن خمس لوای جسیمنك احوال عمومیه ومزایای معطلهٔ فطریه‌سندن لایقیله بحث ایتمك آیلرجه وبلکه‌ده سنه‌لرجه طولاشمغه ، تدقیقات عمیقه اجرا ایلکه متوقفدر . اکثر ولایاتمزدن بویوك اولدوغی کبی سیاسةً دخی غایت اهمیتلیدر.

(قوغه‌لق) تعبیر ایدیلن واکثریا صولاق یرلرده کومه کومه میدانه کلن ، اوجلری سیوری وعادتا تیغه بکزه‌ین اوتك جنس نازکی اولمق اوزره (خلفه) چیقار . مرکز لواده (درت) وظلیتن قضاسنده برفابریقه‌سی واردر. عربان صباحلری دوه‌لرینك اوزرینه موضوع شبکه [۱] لر ایچنده کتیروب ید واحده صاتارلر . بهر یوکده اله کچن پاره‌نك مقداری چه‌کیلن زحمته

[۱] شبکه‌نك خلفه ایله طولو اولدوغی حالنده‌کی وضعیتی ، مرسین دالارندن یاپلمش ، وفقط یاصدیق کبی قابل الانحنا طاوق کومسنه بکزر . هر ـلیکی اون سانتمترو مربعنده وبالق آغی اورکوسنده‌در .

قطعیاً دکز ؛ ایکی اوچ کونلك یرلرده ال ایله یولمق ، صوکره دوه‌یه یوکلتوب کتیرمك یدی ، سکز کونلك برامکه محتاجدر. آلتی یدی سنه مقدم یارم وبر ساعتلك مسافه‌لرده پك مبذول ایمش . دائما یولمق ، کوکلرینی محو ایتدیکندن سنه‌دن سنه‌یه اوزاقلق آرتیورمش .

شیمدی یالکز بونکله ادارهٔ معیشت ایدنلر عجبا نهایت نقلی ممکن اولمایان بر موقعه واردقلرنده نه حاله کیره‌جکدر ؟ ؛ اللرنده اراضی یوق ، اولسه‌ده‌غیر مطرد یاغمورلرله مقدراتی صینامغه مساعد واردات سائره‌لری یوق ، دیکرلرینك اراضیسنده کونده‌لکله چالیشمق امکانی‌ده یوق ! هرمتمول قارین طوقنه چالیشیر برسوری خدمتجی ایدنمش ، ضرورت‌اطرافی‌قوشاتمش!

اساساً بوولایتك ثروت عمومیه‌سی پك عجیبدر ؛ الله ایسته‌دکلرینی موجب حیرت برصورتده زنکین ، متباقیلرینی‌ده کرداب فقر وفاقه‌نك تاقعرینه القا ایتمش . سببی نه‌در تدقیق ایده‌لم : باخصوص خمس لواسنك اخراجات ، ادخالات وتجارتی داخلیدر [١] . برمملکتك باب ثروتی ، دیمك اولان لیمان واسکله‌سی مفقود، خارجله اختلاطی محدود، مجرای اخراجاتی مسدود اولورسه ، فقرانك طوتوله‌جنی دام سفالت ، اغنیانك نتیجهٔ احتکاریدر .

بیچاره فقیر ، زرع زمانی کلمش، اکه‌جك تخمی، آله‌جق

[١] مصراطه قضاسی مستثنا طوتولابیلیر ایسه‌ده ،آتیاً ایضاحات مؤسفه‌سی ویریله‌جکدر .

پاره‌سی یوق. ایکی لیرا قیمتنده‌کی اهرامنی موقع مجریسنده صاته‌جق؛ زبونکشانه ومتحدانه استغنالره معروض. وقت که‌چیور؛ چوق دوشونسه ، عائله‌سی بوسـبوتون آچ قاله‌جق . فقط ظالم درت مجیدیه‌ده اصرار ایدییور ، برآغزن قوللانان دیکرلری ایسـه (قصداً) اوچ مجیدیه‌دن بحث ایدییور . نه‌چاره ، باشـقه‌ده آله‌جق چیقمیور ..

ایشته ایکی لیرالق برمال سکسان غروشه کیتدی! اه احسان ایدرسه ، موسم حصادده آنبارینه آرپه دوکوله‌جك ، لکن شیمدی الده اووجده نه‌وارسه توکندی ...

نه‌و حالیدر؛ یاغ ایستر، طوز ایستر ، هرشی ایستر. بکله‌مك اولماز ؛ بقاله بویون اکملی ، اوچ قات فیئاتله ویره‌سیه آلمه‌لی !

عجبا بویله دهشتلی بربحران معیشت قابل تنظیم واصلاحمیدر؟ اوت، هرامیدی محو اولمش، موازنهٔ بیتیه‌سی بوزولمش برحیات تجلی ایتدی .

فقرانك مبتلا اولدوغی بوداء عضالك نتیجه‌سنده براثر ترقی کوروله‌بیلیرمی ؟ هیهات !!..

زراعت بانقه‌سی اقراضاتده بولونیورمش. بونی ده تحلیل ایده‌لم: هرقبیله‌نك شیخ وهیئت اختیاریه‌سی زمان اقراضده حکومته کلیور ، فقرانك نامنه اوله‌رق کفالت قویه ایله بعدالاستقراض طوربه‌لره طولدورولان پاره‌لرله مظفراً عودت ایدییور. (مغلوب کیم ؟) . مثلا ؛ زید حسابنه (٥٠٠) بش یوز غروش آلنمش، یاریسی ویریلسه نه‌بویوك انصـاف ! تحصیلات میعادی حلول

ایدییور، مستقرض صقیشدیریلیور، اخبارنامه کسیله‌رك دوه‌سی ضبط ایدیلیور. کرچه انجاق (١٠٠) یوزغروش آلمش اولدوغنی اثباته مهیا. فقط، قید مع فائض بش یوز کسور ایستهیور. سند صاغلام؛ دوه الدن کیدییور، بعدالتنزیل (١٠٠) یوز غروش قدر برشی آرتییور.

زید آله‌جقلیمی چیقیور؟

خیر، داها حساب بیتمدی؛ خانجی مصرفی تام درت مجیدیه. دیمك اولویورکه، برمجید قالیور. زواللی زید، صاغ النده بومجید اولدوغی حالده، اکسه‌سنی قاشیه‌رق متردد انه آدیملرله کیدییور!

واه بیچاره واه! بونك‌ده دولابی قیریلدی ایواه!...

چونکه، دوه‌سی آلندی، ضرورتنه آکاه اولان سلمجیلر لاشه آرایان قارغه‌لر کبی اطرافنی صارمش، آچلق سائقه‌سیله کوندن کونه ئه‌و بوشانیور. نهایت، چولوغنی، چوجوغنی براقوب قاچیور. چوجوقلر سوقاغه دوکولویور، دیلنجیلکه باشلایور.

حق الانصاف دوشونه‌لم، بو آتشك صوکی عمرانمیدر؟

شیمدی‌یه قدر طرابلسده عسکرلك جاری اولسه ایدی، اهالی کوزینی آچار، ازیله‌منك چاره‌لرینی دوشونه بیلیردی. فقط، دوغدوغی محیطدن خارجه چیقمامش، کندی کویندن باشقه یربیلمیور، هیچ برشی بیلمیور.

اون بش کونده بردرسعادتدن کرید وبنغازی طریقیه کله‌ن

ایتالیا واپوری خمس لواسنك یالکز مصراطه‌سنه اوغرار . بوده ، هوانك مساعدهٔ فوق‌العاده‌سنه منوطدر . لوا مرکزی ایسه خلفه فابریقه‌لرینك دودوکلریله متسلی اولور !

لیمانسز مملکت ، روحسز جسد کبیدر .

نفس خمس

خمس مرکزی ، محدث برشهردر . غایت هوادار اولمغله برابر اپی راطبدر . باشلوجه (شرقی ، غربی ، قبلی وبحری) نامليله درت جهتدن اسر . فورطنه‌لی زمانلرده توزك هوا ایله قاریشـمه‌سی یوزندن اورته‌لغی مرمره دکزینك کثیف سیسنی آکدیریر درجه‌ده برظلام شدید قاپلار .

ساحل نامی ویریلن وخمس ایله ظلتین قضاسی بیننده تقریباً یدی ساعت قطرنده برمحیطدن عبارت بولونان ناحیه ، مرکز لوایه مربوطـدر . مدیرك وظیفه‌سی ، منحصراً انضبـاط وتحصیلاتی تأمین وایفادر . خمسی دوغوران بوناحیه‌در؛ مجلس اداره لوا وبلدیه اعضالری وبلدیه رئیسی واغنیانك همان هپسی ساحل سکنه‌سندندر .

ساحل ؛ کرامات کثیره ومأثر شهیره‌نك صاحبی (سیدی مفتـاح) حضرتلرینك قبر منیرلریله مشرفدر . وقتیله مخفی ایکن (سیدی عبدالسلام‌الاسمر) حضرتلری طرفندن‌اظهار بویورلمشدر . شویله‌که ؛ راکب اولدوقلری آتك ایاغی اورایه باصدیغنده‌یردن چیقان معنوی برصدادلالتیله « قازیکز. چونکه بوراده قبرولی وار !» اخطارنده بولونمشلر ونیته‌کیم ، آچوب بولمشلردر . ساحلیلر غایت حرمت وملازمت ایدرلر وامثالیله برابر بوکا « شیخك آتی چیقاردی » دیرلر ایسه‌ده کرامت هر حالده راکب کرامت مصاحبکدر .

خمسده موجود وپك محدود اولان ابنیه‌دن برقاچی مقدمهٔ مدنیتی کوسترمکده وفقط ، اولانجه مزیتی‌ده بوندن عبارت قالمقده‌در ؛ اون بش ، یکرمی دکانك برقسمی خالی ، برقسمی قهوه (تعبیردیکرله سفاهتخانه ، ودیکرلری‌ده بش‌پاره‌لق برشیئی قرق‌پاره‌یه صاتان فرصتجیلرك آرامکاهیدر . قوجه‌مان برلوانك مرکزی اولدوغی حالده ، مع‌التأسف ، منتظم قصابخانه‌سی ، چارشو کلمه‌سنك معنای مطلقنه دال برموقعی یوقدر ؛ جمعه وپازار ایرتسی کونلرنده قشلهٔ عسکری اتصالنده‌کی ــ اطرافی دیوارله‌چوریلمش محلده ــ پازار قورولور ؛ هرکس برقاچ کونلك سبزه‌وات ومالزمهٔ سائره‌سنی کمال تهالکله آلیر . ات بولنورسه اوجوز بهالی دیمیه‌رك نه‌اعلا . یوقسه ؛ یمورطه‌یه مراجعت ضروریدر .

دکزی غایت انکین ومتلاطم اولدیغی ایچین ، هر کون بولونامازسه‌ده ، بالغنه مبذولدر دینه بیلیر . اکثریسی مرجان واوجوزدر . سبزه‌وات بغچه‌لری پك آز ، یتیشدیردکاری ؛ (قصب) تعبیر ایدیلن کوچوك طاری و (صفصفه) دینیلن یونجه اوتیدر . خورمالردن غیری اشجاری مفقوددر .

ساحل ناحیه‌سی ایسه ، کاملاً مختلف الاجناس خورمالرله مزین اولدوغی کبی اشجار کوناکونی وبالخصوص یشیللکلری شایان تماشادر . اهالیسی اکثریتله مکرم ومسافر پروردر . شو قدر وارکه ، قبائلنك چوغی نفوسده تفوق ومنافست ایله بربرینه صوؤقدر . بونك‌ده منشأی ، ایشسزلك ومحلی حکومتده‌کی

بعض طرفکیرانه یولسزلقدر . دوغریسی شو حال اسف اشتمال ، اشراف محترمه‌نك نجابت وسماحتی . کیاست وشجاعتیله قابل تألیف اوله‌میور !

بر برندن انتقام اخذی ضمننده حکومت قپوسنده یورولمق ، ایشی کوجی براقوب ده اوغراشمق حقیقةً برصاحب وقع ووقاره یاقیشدیریله‌ماز .

جناب حقك موجودیتنه ، تکفل بویوردیغی عدالته مقابل اوج آلمق هوسنی بسله‌مك متدین براسلام ایچین پك یاکلش برحرکتدر . ـ دنیاده عفو ایله معامله ایتمك قدر لذتلی بر معادلهٔ اجتماعیه تصور ایدیله‌مز .

حدتك اعصابه ویردیکی اثر تزلزل سوقیاتندن باشقه برشی اولمایان (انتقام) نتیجه اعتباریله موفقیت ده‌کیل ، بالعکس انهزامدر ؛ بوکون درت دیوار آره‌سنده ، انواع سفالت ایچنده کوره‌که محکوم اولان بر زواللینك دقیقه طرفنده‌کی خطاسیله چکدیکی آلام واکداری دوشونوله‌جك اولورسه ، بویولده‌کی حرکتك شجاعتدن ده‌کیل ، جهالتدن ایلرو کلدیکی پك اعلا اکلاشیلیر ؛ آنی برجرئت ، وطنداشمزك قانی دوکدورویور ، انسان قاتل اولویور ، محبسلرده چورویور . اولاد وعیالی سورونیور ، بونجه معصوملرك امید استقبالی سونیور . والحاصل انتقام قدر شدید برصرصر فلاکت انجام اوله‌ماز .

فقرانك مسلکنه کلنجه ، بوبحث سورکلی قهقهه‌لره شایسته‌در . دیه‌بیلیرم‌که ، حقلی حقسز هرشکایت وسیله‌سیله

حكومتك درجهٔ انتباهنی صینامق ایسترلر !... مثلا ، درت ساعتلك بریردن مرکزینه سبزوات یوکله‌توب بازاره کلمش ، شوصورتله یدنده بش غروش طوپلانمش ، سوقاقده برنج غروسنك اوزرینه اوتوره‌رق ، اوکنه (حضرت نوح) زماننده قالمه دیویت ، وقلم برینه‌ده اوجی سیوری قامش قویمش عرضحالجینك نزدینه قوشار . درت ماه مقدم دیکر قبیله‌نك افرادندن برینك صرف ایتدیکی مخل ناموس سوزدن دولایی مطالعهٔ قانونیه‌سنی صورار (؟ !) عرضحالجی بالطبع پاره قوپارمق طرفداری اولدوغندن وارقوتیله جسارتلندیریر . همان پاره‌سنك بشده ایکیسیله پول آلوب که‌تیریر ، براوقدرده عرضحالجی‌یه ویریر .

مندرجاتی ، رؤیاده‌کی کابوسدن شکایت کبی اولان بواستدعا — عائدیتی جهتیله — محکمه‌یه حواله ایدیلنجه ، کمال مأیوسیتله ومتباقی قرق پاره‌لق برکار ایله کوینه عودت ایدر ، بونك فکرنجه ، حکومت ا ... ر التزام عدالت ایتسه ایدی ، مشتکا علیهی همان که‌تیرتوب حبس ایده‌جکدی . نه‌واهی افکار !!

(خلفه) فابریقه‌لری ، متفنن عمله‌یه محتاج اولدوغندن بوسایه‌ده اجنبیلر کیسه‌لرینی طولدورمقده ومع التأسف فقرای محلیه ایکی والك نهایت بش غروش یومیه ایله طلوعدن غروبه قدر چالیشمق وبربریله قطعیاً کوروشمه‌مك وهیچ دیکلنمامك یولنده طوق بشرك خارجنده برقید اسارته تابعدر .

آه بواستبداد شکم ، نه دهشتلی بر مصدر دردوالمدر !

انسانك حريت شخصیه‌سنی غصب ایتدیریر . هردرلو مشاق ومزاحمه قاتلاندیریر ...

خمسده برمکتب رشدی ایله ایکی مکتب ابتدائی واردر ، بری ذکور ودیکری اناثه مخصوصدر . فقط ، هیچ بری رغبت عمومیه‌یی قازانه‌مامشدر . زیرا بنالرك طرز انشالری پك عادی ، احتشام معارفدن عادی اولمغله برابر شیمدی‌یه‌قدر حکومت برکونا اثر تشویق وترغیب کوستره‌مامشدر ! مع‌هذا ، مکاتب رشدیه‌نك وجودندن استفاده ایده‌بیلمك ایچین ، مرکز وملحقاتده‌کی ابتدائی مکتبلرك طرز مطلوبه افراغی درجهٔ وجوبده‌در . حالبوکه ، دائرهٔ مشروطیته داخل اوله‌لی ایکی سنه که‌چدیکی ومعارفك هردرلو احتیاجاتمزه مرجح اولدوغی زبانزد بولوندوغی حالده ، هنوز حکومتدن همت کوروله‌مامسنه قارشی لسان ملته اضافتله بویوك برتأسف ایتمکدن کندمی آله‌میورم .

مقام ولایت جلیله‌دن نمونه چفتلکلری حقنده مراجعه‌یازیلیور ، « بوکا لزوم یوقدر . اولا معارفی یولنه قویه‌لم » دیه غزته‌لر تنقید ایدییور . برآزانصاف ایده‌لم ، بوملت ، بووطن ثمره‌سی کوروله‌مین لاف وکذاف ایله‌می ترقی ایده‌جك ؟

*
* *

خسته‌خانه‌یه نقل کلام ایدیلنجه : حقیقةً بویوك ومطنطن برصورتده انشا ایدیلن بوبنا ، نه‌قدر سزای تقدیر ایسه اونسبتده‌ده ارباب حمیتی مجروح‌الفؤاد ایدییور :

ایکی یوز مترو ضلعنده مربع بر محیطك ایچنده‌در ، بر برندن آیری اوله‌رق ، باشلوجه‌اوچ جسیم دائره‌یه منقسمدر که بونلردن بری کویا مأمورین طبیه‌یه ، دیکری علل ساریه واوچنجیسی‌ده امراض عادیه مصابلرینه‌منحصردر . وقتیله قویو ، حوض یاپلمش وسوبسو چیچکلر میدانه که‌تیرلمش واورته‌یه روحفزا بر قمریه یاپلمش ایسه‌ده افسوس که ، غیرتسز ، مخرب ، قانسز اللر هپسنی متروك بر حالده براقمشدر .

شبهه‌سزدر که ، دنیاده هرامك ، هرمصرف بر منفعت تأمینی مقصدیله اختیـار ایدیلیر . نتیجه‌ده فائده‌سی عقیم قالان بر اثر ایسه تأسفی داعیدر . اساساً خمس ، بوقدر کلفتلی بر خسته‌خانه‌یه محتاج دکیل ایدی . چونکه ، (کمالات ایله کمالات) اوله‌میه‌جغندن وعلی‌الخصوص متمادیاً اوتوره‌جق بر حکیمی بیله بولونه‌مدیغندن یالکز خسته‌لری طولدیرمقدن نه چیقار ؟! ؛ بری مهلك چیبان چیقارمش ، خسته‌خانه‌یه التجا ایتمش . حکیم بعدالمعاینه یاروب علاج قویمش . اقشـام اولویور ، ملحقـاتدن ـ ایکی کونده واریله‌میان ـ برینه مقتول معـاینه‌سی ایچین کیدییور . درت بش کون کچیکیور . صارغی‌یی آچوب قاپاتان بولونمیور ، تداوی بالعکس تهلکه‌یی آرتیرییور . ایمدی بو مدبدب بنـادن ملت نه فائده کورویور ؟

بر ستاتویه بکزتیرسه‌ك ظن ایدرم که ، خطا ایتمش اولمیز ؛ طیشارودن باقیلیرسه ، مکمل بر تداویخانه ، ایچنه کیریلیرسه ، بی‌روح بر هیکل کبی ساکتانه !

حکومت قوناغنك اتصالنده اولدقجه واسع برجامع شریف واردر . حقیقةً برنده ومکمل برصورتده انشا ایدلمش ایکن مناره‌سی یارم اوله‌رق براقلمشدر !

(خلفه) فابریقه‌لرینك شمالنه مصادف ساحلده برده بلدیه کوشکی موجود اولوب اپی اهتمام ایله وجوده کله‌ن بو بنای دلآرا دخی کهنه‌لنمش ، ییقیلمغه یوز طوتمشدر . بوده بعض ارباب همتك احتیاجات حاضره‌یی تقدیر ایده‌مامسندن منبعث بر زیاندر . واقعا عمرانه خدمت ایدیلمش . فقط ، نه‌یه یارایه‌جغی دوشونوله‌مامش . کیم بیلیر قاچ یوز لیرا برهوا اولمش کیتمش ؟

حکومت قوناغیله بلدیه وسائر دوائرك ابنیه‌سی پك‌ده عادی ده‌کیل ایسه‌ده ، افراد ملتی محو ایتمکدن باشقه برخدمت کورمین حبسخانه الکسنکین قلبلری بیله‌رقته که‌تیره‌جك دهشتلی برمیقروب سرکیسیدر؛ هوا آلماز، شدت حرارتدن دورولماز. ازدحامی حد غایه‌ده ، نظافتدن عاری برکرداب پراضطرابدر . وقوعات مرضیه‌یه نظراً ؛ برایکی آیاق توقیف نتیجه‌سنده‌کی تورم ، اعدام ایله محکومیت درجه‌سنده‌در !

مناجات وجدانیه :

« ای مشروطپروران ملت ، ای زمامداران حکومت ! »
« سزه بوزهرلی مغاره‌یی (قهقهه) زندانی‌نه تشبیه‌ایده‌رك »
« عرض ایلیورم ؛ بوظلامخانهٔ مقتل آسا ، بودور استبداد »
« ظلمکاهی ، تخلیه وابطال ده‌کیل ایادیٔ حریت ایله هدم »

« واستیصال ایدلملیدر ؛ نیجه برائت ایتمش معصـوملری مقبر »
« شهادته کوندریبور ، ملتی تأدیب دکیل تسمیم ایدییور . »
« ایچنده یاتانلر ، بزم کبی انسان وعینی طوپراق اولادیدر ، »
« نیجه اولیانکده احفادیدر . قانون اشکنجه‌یی قالدیرمش . »
« بوراده ایسه، اڭ خفیف برجزا، میقروبلر ایله اولدورمك »
« شکلنی آلمشدر . »

« مرحمت ایدیکز . چونکه، جناب حق محکمهٔ کبراده »
« یاقه‌لرمزه صاریله‌جق اولان بو معصوملرك حسابنی البته »
« صوره‌جقدر . سـلامتسز سعادت اولماز ، امحا ایله احیاده »
« بریرده بولوشماز . »

« ایشته برحکومت لواکه ، مشروطیتی تأسیس صورتیله »
« تأمین سعادته چالیشیور . ایشته عین بنانك آلتنده برعمان »
« بی‌امان‌که ، قرداشلرمزی قره طوپراقلره سوق ایدییور . »
« بواستر‌حاماتم نیجه بروظیفهٔ اساسیه‌در . زیرا هرفرد ابنای »
« نوعنی دوشونمکله مکلفدر . »

*
* *

خمس لواسی ؛ مصراطه ، ظلتین ، مسلاته وسرت نامیله
درت قضا وطاورغه ایله سـاحل اسمنده ایکی ناحیه‌یه نظارت
ایدر . یوقاروده عرض ایدیلدیکی وجهله هیئت عمومیه‌سنی
دولاشمق ایچین کله‌جك طشره‌لی‌ی واپور ، طرابلسدن مقدم
مصراطه چیقاره‌جغندن ، مصراطه‌دن اعتباراً کشت وکذار
صورتیله تدقیقاته کیریشه‌لم :

مصر اطه قضاسی

واپور برمیل مسافه‌ده صورت مترددانه‌ده دمیرلر . اولدقجه مقاومتلی صنداللر واسطه‌سیله یاقلاشیر . ساحل ، قوملق ودکز اوتلریله غیر منتظم اولدوغندن، صندالك بوردوسنه کله‌ن « یالکز قیصه کوملکلی ! » عربلردن ایکیسی قوللرینی بربرینه قاوشدیره‌رق ، ارقه‌سی بوش برقولتوق وضعیتی آلنجه ، یولجی اوزرینه اوتورور ، ایصلانمامق ایچین‌ده ممکن اولدوغی قدر قیوریلیر ویاخود صو ایچنده‌کی اسکی برآرابه‌یه آتلایه‌رق چیقاریلیر [١]. عین موقعده درت اوطه‌لی وتحتانی بربنا موجود اولوب ، بوکمرك اداره‌سندن باشقه اثر عمران کورولمز . سمرلری صمانله طولدورلمش چوواللردن عبارت بولونان مرکبلره ویاخود دیکر ایکی تکرلکلی ، استری طوپال ، سائقی لاقید ، تاریخ اعمالی اونوتولمش فایطونه (؟) راکباً وآره‌صره‌ده (برای استراحت) ماشیاً مصر اطه‌نك مرکزینه وارییلر . بویرلرده عمراندن محرومیتی، سوقاقلره سه‌ریلمش فقرانك قیصیق ومؤثر صدالرله استمداد واسترحاماتی یورکلری داغلامغه باشلار . فقط ، اهالینك برقسمی تجارتله مألوف وشمائل مدنیه ایله موصوف اولدوغندن ترقی‌یه یونله‌سی حکومتك بدرقه‌لغنه متوقفدر.
قائمقام اسبق بهجت بکك همت دشوار برانداازانه‌سیله

---

[١] دیمك اولویورکه . مصر اطه‌نك ریختیمی جانلی وتکرلکلی اولمق اوزره ایکی سیستمده‌در !

میدانه کلن حکومت قوناغی ودوائر رسمیه ، مصر اطهنك مرکز معموریتی اتخاذ ایدیلمش ایسه‌ده وا اسفا که ، بوغیرته اخلافك فعالیتی تقابل ایتمامشدر .

قضا ایچون یکانه مدار افتخار اولان بو بنای مکملك اوکنده‌کی طریقك بونجه اتصالنده برخالی عرصه واردرکه ، دائما چیکنندیکی و ــ یول اوزرنده بولوندوغی جهتله ــ زراعت صورتیله‌ده استفاده ایدیله‌مدیکی ایچین ، بلدیه بغچه‌سی ومکتب کبی مؤسسات خیریه‌یه لایق کورلمش ایسه‌ده ، اموال وقفیه‌دن اولمه‌سی ووظیفه‌دارانك تعصب کوسترمه‌سی ، افکار حسنهٔ حکومتی ابطال ایده‌کلمکده‌در .

فسبحان‌الله ! انسان اولدکدن صوکره نامنك پایدار اولمه‌سی وخیر ایله یاد ایدیلمه‌سی ضمننده برمالی وقف ایدر . بوتبرع برامر حسن‌ایسه ، لدی‌الاقتضا منافع عمومیه‌یه سدمانع تشکیل ایدیلمه‌سی ، مقصد اصلی ایله قابل تألیف اولمایان خطالردندر .

ایکنجی نقطه‌دن محاکمه ایدملم ؛ وقفك حکمت اساسیه‌سی خرابیته خدمت اولسه‌ایدی ، شرع شریفك قبول ایتمیه‌جکی بدیهی ایدی .

انسان‌ناصل تأسف‌ایتمزکه ، هردرلو تشبثات وطنپرورانه‌یی مطلقا یابرعناد ویاخود شوق وغیرت قیریجی سورونجه‌لر طور-دوریور . ملت ترقی ایتمك ایسته‌یور ، حکومت اموری‌ایسه غیرمؤتلف اللرده دونیور !

واقعا استقبال بزمدر ، ترقی ایتمك زمانمزدر . لکن ،

فرصتك بر دقیقه‌سنی بیله کچیرملك زیانمزدر ؛ « بو عرصه‌یا ایجار زمینه ربط ایدیلسین یاخود قانون اساسی موجبنجه بدلی بلدیه‌دن ویریلسین ... » دیه استیذان ایدیلیور ، ملت ، ارباب غیرت کسیسهٔ معاونتنی آچیور . جواب بیله کلمیور . بیلمم که حواله ایدیلن دائره‌نك رجا چکمجه سنده‌می قالیور !

مصراطه مرکزی شیمدیکی منطقه‌ده بحق ترقی ایده بیلیرمی ؟ بو سؤاله کسدیرمه جواب ویروب ده اعتراضاته معروض قالمه‌دنسه بروجه زیر ایضاحات ومطالعات سرد ایتمك داها مناسبدر :

بو قضا ؛ الحالة هذه برنجی صنف اولمغله برابر ، طوپراغنك قوتی محیطنك وسعتی وباخصوص موقعنك مناسبت طبیعیه‌سی جوهریله نهایت مرکز لوا اولمه‌سی همان محقق کبیدر . الحاق ، معموره‌سی وقتیله اسکله اتخاذ ایدیلن (قصراحمد) ساحلنه ایکی بوچوق ساعت اوزاقده اولدوغندن وبارینه‌جق لیمانی مفقود ، محاذیر بحریه‌سی موجود بولندوغندن اون‌بش کونده براوغرایان واپور ، جزئی تلاطمدن بیله قورقه‌رق کچمکده وبوکا بناءً اشیای تجاریه برامنیت وسلامت مطرده تحتنده سوق وجلب ایدیله‌مکده‌در . ایشته بو سیله‌درکه ، مناسبت خارجیه‌سی موافقت هوائیه‌یه متوقف اولان اهالی ساحله رغبت ایتمامکده وامثالنه مرجح ، همته من کل الوجوه کشاده بولونان بویله‌د کرلی برقضا کمرك اداره‌سندن باشقه بربنا کوسترمامکده‌در .

اساساً لیمان ـ جامع اولدوغی معانیٔ کثیره‌سندن استنباط ایدیلن خلاصه اعتباریله ـ باب ثروت اطلاقنه شایسته اولدوغنه

نظراً . مصراطه مسدود برخزینهٔ فیض فطرت دیمکدر . که‌چنده وقوعبولان استعلام اوزرینه کلان جوابنامه‌ده ، یازلق وقیشلق اوله‌رق ایکی لیمان تأسیسنه لزوم کوسترلمش ایسه‌ده بوفکری ترویج اهالی‌یی خانه بردوشلقدن قورتاره‌میه‌جغی کبی هم ایکی باشلی مصارفی داعی وهم ده صعوباتی مؤدیدر .

آرتق سربست سویلیه‌لم، مصراطه شیمدیکی وضعیتی اعتباریله تفیض ایده‌مز . چونکه ، ئه‌ولرینك ساحلدن بوقدر اوزاقلغی داخلی برمملکت شکلنه صوقویور . اکر لیمان یاپیلیر ، کمرك اداره‌سنك اطرافنه پیدرپی خانه‌لر انشاایدیلیرسه اوزمان شیمدیکی ایصسزلق مندفع واهالی‌ده مورداتدن منتفع اولور .

اهالیسی ؛ غیور ، جسور واکثریسی اصیل ووقوردر . فقراسی‌ده چوقدر . منسوجاتی ، ازجمله غایت طایانقلی وملون سجاده وکیلیملری مشهوردر . خورما وسائر میوه‌لری هم مبذول وهم ده نفیسدر . هفته‌ده اوچ دفعه پازار قورولور ؛ صالی وپنجشنبه کونلری ؛ مرکز قضایه ایکی بوچوق ساعت مسافه‌ده کائن (یدّر) قبیلهٔ جسیمه‌سنده وپازار کونی‌ده ، مرکز قضاده شیمدی بورادن ظلتین قضاسنه کیدن یولی تعقیب ایده‌لم :

بش ساعت تباعددن صوکره (قوم جلوّد) زاویه‌سنه تصادف ایدیلیر . تلغراف خطی ایله سوره‌ن دوز یولك اوچ بوچوق ساعت اوته‌سنده برده (امشفا) [١] خانی واردرکه ،

[١] شفا خانه کیردیکم وقت ، غایت ضعیف ، عصر خورده ،

ظلتيں قضاسنك مركزينه انجاق بر بوچوق ساعلته فسامق
قالمش اولور . ایکی موقف بيننده وفقط قوم جلودك برساعت
قربنده ويول اوزرنده برقويو واردر .

ظلتين قضاسى

اولدوقجه باصيق ، هواسى اكثريا مضيقدر . ساحله يارم ساعت اوزاقده اولدوغندن وليمانى‌ده كوچوك وغير منتظم بولوندوغندن تجارت بحريه‌سى آزدر . بونك ايچين ليمانى اصلاح وبيوت جديده ايله تزيين متصوردر .

پازار ؛ پازارو پنجشنبه كونلرى ؛ حكومت قوناغى پيشكاهنده ، صالى كونى‌ده ؛ يارم ساعت قربنده واقع (فواتير) قبيله‌سنده تشكل ايدر . بوراده (مرقوم) تعبير اولونان ، دوه تويندن معمول غايت طايانقلى خالى ايله ، عبا ، اهرام وحصير ياپارلر . ميوه وسبزواتى واز جمله ؛ خورما ، آيوا ، ليمون وشفتاليسى مشهوردر . اهاليسى ميانند زنكين وفكر تشبثه مالك ذوات واردر . تأسف ايديليركه ، بربرنى چكه‌ميئلر بك چوقدر .

پژمرده برزنجى كوردم . اطوار ومشوارى نظر دقتمى پك زياده جلب ايتدى : اوكنده . پوسكوللرى كنديسندن برچانطه ، قوللرنده وباشنده ايپه ديزيلوب پيلانقاوى صاريلمش سياه طاشلر وجبهه‌سنده‌ده بش سانتيمترو قطرنده برتحته وبونك اوزرنده ايكى مثلثدن مشكل براويله پيلدز وار ايدى . سلاممزه ، كلاممزه غايت قلندرانه مقابله‌ده بولندىغى ايچين بوصاف اللاون وجود غرابت نموده يافلاشدم . مراق بويا . تجملات عجيبه‌سنك اسبابنى صوردم . هيچ مأمول ايتمديكم برجواب آلديغمدن بواختيار كذشته بهارى بردرلو اونوتمه‌يه‌جكم . مكر بوكلفتلرى ايجاب ايتديرن (نظر) مش . جان ام محافظه ايتسين!

هله‌عربانك جسارت عربده‌كارانه‌سی حكومتی‌دائما یورمقده‌در. وقوعات هیچ بروقت اكسیك اولماز واكثریسنك طرزی عقل ووجدانه صیغماز .

برنجیعهٔ انتقام :

فاعتبروا یا اولی‌الابصار !

بوندن سكز ماه مقدم برقاچ كیشی ، قبیله‌لرندن ایكی كونلك مسافه‌ده یومیه ایله اجرای حراثت ایدركن ایچلرندن بری خسته‌لانیر . یكرمی درت ساعتدن فضله برزمان ظرفنده اورایه قریب چادرده ساكن اولانلرله برابر تداویسنه غیرت ایدیلدیكی حالده نهایت تسلیم روح ایدر . فرداسی جنازه دوه‌یه یوكلتیله‌رك ابوینك نزدینه كتیریلیر . مسافه‌نك بعدی وموسمك حرارتی ملابسه‌سیله اییجه تفسخ ایتمه‌سندن اختیار رفقیهك توصیه‌سنه امتثالاً تیمم ایتدیرلدكدن صوكره مراسم دینیه ایله تكفین وتدفین ایدیلیر . آره‌دن برقاچ كون كچه‌ر. ینه ظلتین اهالیسندن بش آلتی شخصك اتفاقی تحتنده محلی حكومتنه كلن برمخبر ، متوفانك مقتولاً اخفا قلندیغنی انبا ایدنجه درحال فتح قبر عملیه‌سی ایفا اولنور .

فی‌الواقع كفنی قان ایله بولاشیق وباشی ایله بویونی قما كبی برآلات واسطه‌سیله مجروح بولونور . بونك اوزرینه تحقیقاته لدی‌الابتدار ، برعائله‌نك همان كافهٔ افرادی یمین ایله تأمین شهادت ایتدیكندن متوفانك یوقاروده مذكور ارقداشلری

تحت توقیفه آلنیر . مسئله‌نك لوا استنطاق دائره‌سنجه اوزون اوزادی تعمیق ایدیلمه‌سی ثمره‌سی اوله‌رق حقیقت شوصورتله میدانه چیقار :

برجزا دولاییسیله فرصت آرایان شاهدلر کیجه‌لین قبری آچه‌رق اولوبی یارملمش وبالآخره برطاوق کسه‌رك کفنی قانیله بولامش !!!

اوراق هیئت اتهامیه‌دن کله‌رك مخبر کاذبلر حقنده اخذ وکرفت مذکره‌سی صدور ایتمشدر. (الحق یعلو ولایعلی علیه)

*
* *

مرکز ولایته تابع اورفله قضاسی ، ظلتین ، مصراطه ، سرت قضالریله طاورغه ناحیه‌سنك اورته‌سنده ونفوسنه نسبةً اراضیسی کنیش اولدوغی ایچین ، هرسنه ، باخصوص ظلتین اهالیسندن برقسمی مذکور اورفله‌طوپراغنده زراعت ایدرلر. بوندن استدلال ایدیلیور که ، ظلتین . نفوس موجوده‌سنی اعاشه‌یه کافی ده‌کیلدر .

بوراده (بانقودی روما) نك شعبه‌سی موجود اولوب ، حکومتك تدابیر جدیده‌سی ثمره‌سیله‌خطوهٔ ترقیاتنی اوقدر سریع آته‌مامقده ایسه‌ده ، بوکبی خصوصده الك برنجی تدبیر زراعت بانقه‌سنك عین غیرتی کوسترمکه چالیشمه‌سیدر .

العارف بالله عبدالسلام الاسمرالفیتوری حضرتلری

عالم معناده بهره‌دار ، هریرده محترم وشهرتشعار ، رئیس

العارفين . ينبوع اليقين ؛ صاحب الكرامات ، عالی المقامات ، شریف العلماء ، عالم الشرفاء ، قطب اکبر ، کبریت الاحمر [١] (سیدنا عبد السلام الاسمر) حضرتلری سلالهٔ طاهرهٔ پیغمبریدندر.

اولیای اقطابك اكبری، زاهد، فاضل و عارف بالله ایدی. طريقت شاذلیه‌دن حقایق قدسیه‌نك مجمعی اولان استاد فضیلت نهاد محمد ظافر حضرتلری بروجه آتی بویورمشدر :

« یوز ایکی اهل طریقتدن واجل مشایخدن ایدی. (طریقت »
« عروسیه) زماننده اشتهار واعجب العجائب اظهار ایتدی . »
« اقطاب العارفیندن معدود ودست عرفاننده بر چوق طلبه »
« موجود ایدی . فیض کبیر ، سر واضحی شهیر ، مأمور وحتی »
« امیر نظرنده ذوالاحترام ایدی . مقامی کریم ، حالی‌ده »
« الله عظیم الشانه مربوط ایدی . صدیقلر کبی مقامات یقین »
« ایچره نائل عن التمکین اولدی ... »

عارف بالله تعالی (سیدی عمر بن حجا [٢]) حضرتلری ایسه بو صورتله بویورمشدر .

« (سیدی عبد السلام) رضی الله تعالی عنه حضرتلری »
« اولا قرآن کریمی قرائت وبعده (الشیخ عبد الرحمن الوسلاتی) »
« و(الشیخ زروق) دن تحصیل علوم ایلدی . تفقه ایدنجه »

---

[١] کبریت احمر . یاقوت وآلتون ایچنده نادراً تصادف ایدیلیر برماده‌در .

[٢] تربهٔ سعادتلری خمس مرکزنده غایت محترم وبنامدر .

« (الشيخ الدكالى [٣]) يه توجهله اقتباس تصوف ايتـدى . »
« جناب حق جملەسنى لجهٔ فيضنده مستغرق بويورسون ! »

(سيدى عبدالسلام) حضرتلرى زيردەكى سوزلريله دخى ابراز علويت بيورمشدر .

« جناب حقك مابهالانعامندن دولايى موتنه قدر حرمت »
« ايتديكم شيخمز دكالينك حلقەسندن هيچ بر وقت ايريلمام؛ اوندن »
« علم توحيدده (المختصر)، (الرساله) ومقدمة الامام الاشعرى)يى »
« اوقودم رحمهالله »

طرابلس اهاليسـنجه متواتراً اعتقاد ايديلديكنه كوره ؛ (يزلتين ظلتين) يدى كبار الصالحيندن خالى دەكيلدر . اونلر ملابس وصـنايع جهتيله عوامهيئتنده وفقط ، شريعت غراى محمدى منهاج استقامتندەدرلر . هركيم بوبلدەلرك اهلنه سوءفكر بسلرسـه ، جناب قادر مطلق حضرتلرى برمصـيبت ويرير . چونكه ، كرامات كثيره وخوارق عادات شهيرەيى حائزدر .

(قواتير) و (عمامره) قريەلرى بيننده (ماجر) خرابەسى واردر . كرچه او قدر كهنيش دەكيل ايسەده ، اهميتله انشـا ايدلمش اولان ايكى اوچ قاتلى ابنيەسـندن بعضيسى اليوم قابل سـكنا بر حالدەدر . بو عبرت صحنەسى بين الاهالى نظر دقتدن

---

[٣] سيدى عبدالسلام الاسمر حضرتلرى (طريقت العروسيه)يى استاذ وملاذى وجناب حقه وسـيلهٔ تقربى اولان ومسـلاته قضاسى داخلندەكى (زغفران) موقعنده مدفون بولونان (الشيخ سـيدى عبدالواحد عرف الدكالى) حضرتلرندن تلقى بويورمشلردر .

دور طوتولمدیغی ایچین الك بیوك بد دعالری (خانه‌سی ماجره دونسون) سوزیدر .

ظلتیندن مسلاته‌یه کیتمك ایچین اتخاذ ایدیلن طریقلرك ایشلکی ، التی ساعت مسافه‌ده کائن ساحل ناحیه‌سی وبورادن ایکی ساعت سورن خمس مرکزندن صوکره (بریه) یولیدر . ساحل ناحیه‌سنك ایچنده‌کی یوللر ، کاملاً دینه‌جك درجه‌ده قارموس هندی (مصر انجیری) اغاجلریله محاطدر . خمسدن غرب جنوبی‌یه دوغری التی ساعتلك بریول قطع ایدیلنجه ، مسلاته‌یه واریلیر . مع هذا ، بوطریق بوسبوتون باشقه برمنظره عرض ایتدیکندن شایستهٔ توصیفدر :

*
* *

دست طبیعتك شاعرانه تابلولری

مصر اطه‌دن خمسه قدر دوز بر اووه‌دن عبارت اولان یرلر ، باشلوجه خورما اشجاریله بزنمش ایکن ، بوراده ، آنجاق بش اون دانه کوروله بیلیر ؛ دره‌لر ، تپه‌لر ، اوزوم وسائر میوه اشجارینی حاوی بغچه‌لر وسیما اولو وملتفت‌الساق زیتون آغاجلری روحی تنشیط ایدر . فقط نه چاره‌که ، شو علویت فطریه‌یی ترقیاته جولانکاه قیله‌جق صو یوقدر .

کوچوك ، کوچوك یاوروجقلر صاری تویلی قوزولری اوکلرینه قاتمش ؛ یاماجلرده اوتلاتیور ، عائله‌لر بغچه‌لره سه‌ریلمش ؛ اوزوم ، انجیر ، شفتالی ... طوپلایور ، نارلر قیزارمغه یونه‌لمش ؛ داللری زمینه عرض شکران ایدییور .

ککلیکلر، اووه‌یکلر آغاجلرده، حتی یوللرده صیچراشور.

عرباندن بری زمرد آسا ککیك چالیلریله طونانمش تپه‌جکه یاصلانمش؛ عاشقانه ترنماتیله، احتمالکه، معصوم برقلبی (مخابرهٔ هوائیه) ایله رقت ومرحمته دعوت ایدییور.

آره‌صره تصادف ایدیلان دوه‌لرك اوزرینه صورت لاقیدانه‌ده اوتورمش اولان صاحبلری درین براو یوشوقلغه دالمش؛ دماغلرینی یورمیان نظرلرله باقیور، متواضعانه سلاملر ویرییور. تپه‌جکلرك مواقع مناسبه‌سنه چادیرلر قورولمش، چای [١] صفالری سورولویور.

[١] چای؛ طرابلس اهالیسنك ثروت عمومیه‌سنی بلع ایدن اسباب سفاهت وسفالتدن برنجیسیدر. بکینك سفاهتی ایسه یالکز تداول ثروتدن باشقه برتأثیر کوستەرمز. چونکه، محصولات داخلیه‌مزدندر. استهلاك ایدیلن چای، کاملاً یشیلدر، مع عائله کچینمکدن پك عاجز وحتی تسئله مجبور اولانلر بیله مطلقا استعمال ایدرلر؛ هرکسك تنکه‌دن معمول امزیکلی ابریکی واردر. بونی صو ایله طولدیره‌رق طوپراق منقالده قایناتیرلر. یتمش بش - سکسان درهملك چایدان ایچنه یشیل وقینه‌یه بکزر مغشوش چایدن خیلی مقدارده قویدقدن صوکره، الـلی درهم راده‌سنده شکر اضافه ایدرلر. صوایله لبالب املا ایدیلن مذکور چایدان بش اون دقیقه قایناتیر. بوصورتله چای منقوعی میدانه کلنجه بویوکجه راقی قدحلری ایله ایچیلیر. سراقلر ایکنجی دوره‌یی متعاقب نانه چایی یاپارلر. کرچه اوچ دفعه ایچمك مشروط ایسه‌ده کیفه پایان اوله‌میه‌جغندن حساب طوتوله‌میه‌جق جمعیتلره چوق کره تصادف ایدیلمشدر.

طعمی غایت آجی، وبوروشدیریجی ویکمز کبی طاتلیدر. ایلك دفعه طاتانلر بر قدحی بیله اکماله موفق اوله‌میه‌جقلری کبی شدتلی

اوخ نه طاتلی حیات ، نه ساکن ، نه آسوده یرلر !

« فقط » :

ایشته انسان گوزگوسنده ، حسنده ، حسنده یاگیلیور ؛ بالعکس ، محبت ایله عدم امنیت ، حلم ایله حدت ، صافیت ایله شیطنت عین زمانده اجرای حکم ایدییور : ارقه سنه اقتدارندن فضله یوك آلان بر بیچاره قارداشنك ، حتی افراد قبیله سندن برینك فعل جنایتدن دولایی نفسنی محافظه یه مجبور قالیور ، مطلقا تفنگنی ده حامل اوله جق . بو حال ، یعنی قان انتقامی جداً اهمیتلیدر . ایلروده اسبابیله ایضاح ایدیله جکدر .

اك صوك چیقیلان طاغك ارقه سی نفس قضادر ؛

بر انقباضه طوتولورلر . چای ایله برابر (قاقاویا) . تعبیر دیگرله (قاوقاو) یعنی برفستیقی برلر . والحاصل : چای ، شکر وقاوقاو صرفیاتی دهشتلی یکونلر تشکیل ایتمکده ، یوماً فیوماً آرتمقده در !

بوده اون اون بش سنه لك بربلیه در . رسومات قیدینه نظر ؛ اون بش سنه مقدم طرابلسه ییلده اللی اوقه رادەسنده چای کلیرکن ، صوك سنه لرده ایناننلمیه جق درجه یه وارمشدر .

هله شکر استهلاکاتی پك چوقدر . گویا اوستریا فابریقه سندن کلن برمکتوبده ؛ (طرابلسده دیوارلره شکرمی قوللانیلیور ؟) دیه مزاحی برسؤال واقع اولمش ایمش ...

مسلاته قضاسی

رمیمی یوکسك وساحلدن اوچ بچق ساعت اوزاقده اولان بوقضانك شرقده واقع تخمیناً ۷۰ — ۸۰ متروارتفاعنده، دامنی، ۱۵۰ — ۲۰۰ متروقطرنده‌کی تپه‌نك اوزرنده‌اسکی برقلعه موجوددر.

برمثلث متساوی‌الاضلاع شکلنده وهردیواری یوز مترو قدر طولده‌در. شایان تدقیق یازیلری و(ستاتو) لری کورونمیور وپك‌ساده طوزویورسه‌ده طرزانشاسی‌اولدوقجه منتظم ومتیندر. طاشلری کیرج وخراسان‌ایله امتزاج ایتدیرلمش‌واقسام کثیره‌سنی شیمدی‌یه قدر محافظه ایتمشدر . — شرق ضلعنك انقاضنه ووضعیت حاضره‌سنه باقیلیرسه ، بوقلعه‌نك اکمالنه موفق‌اولونه‌مدیغی اکلاشیلیور .

شرق جنوبی‌یه ناظر زاویه‌سنده درت مترو عرضنده ، اون ایکی مترو طولنده بربنا هنوز باقیدر . اوزرنده‌کی محکم کمرك یالکز قپو جهتی برآز ییقلمشدر . طولاً شرقه متوجه اولمه‌سندن ناشی مناستر دینه‌بیلیر. فقط ، عسکر قوغوشی‌اولمق احتمالی‌ده وارد خاطردر . قلعه‌نك قضا مرکزینه ناظر قسم خارجیسنده صهرنجلر موجود اولوب ، الآن صولرینی بیله اضاعه ایتمامکده‌در .

مسلاته ، عمراندن پك محرومدر . یوللری طولامباج

ومناسبتسز اولمغله برابر مزخرفاتك مجمعيدر؛ هركس كوبره‌سنی براوطه‌دن عبارت بولونان خانه‌سنده صاقلار ، قسماً ده قپوسنك اوكنه بيغـار . يغمورك نزولندن مقـدم تلالره قالديريلان بو پيسلكلرك بالطبع تماميله رفعی قابل اوله‌میه‌جغندن ، يوللرك اورته‌لرينـه ياپلمش اولان صهرنجلر ، بارانك حين نزولنده ، نظافته خدمت ايدر ! مع هذا ، احتياجات عموميه صهرنجلره منحصر اولدوغندن بومياه مترا كمه اهالينك معده‌سـنده تصفی ايدر !!...

انسـان بوقبيل احوال اليمه‌يه حيرت صره‌سنده استبداده لعنت اوقومقدن كنديني آله‌ميور . صهرنجلر معاينه ايديلسـه ــ چونكه ربع عصردن فضله برزماندن بری تميزلنمديكلرندن ــ ياری‌يه قدر موادمتنوعهٔ مترسبه ايله مملو واقسام متباقيه‌لرينك‌ده صاری ومتعفن برچركابدن عبارت بولوندوغی چشم خشيتله كورولور ! هله ئه‌ولرك ــ بش آلتيسی مستثنا اولمق اوزره ــ عموماً تحتانی وباصيق وپك چوغنك نعمت آفتابدن محروميتی پك مدهشدر .

بيچاره‌اهالی كه‌چنده‌هردرلوفدا كارانغی كوزه آله‌رق،حكومتدن بر (آرتزين) اوسته‌سی ايسته‌مش ايسـه‌ده ، مثمر برجوابه ظفرياب اولونه‌مامشدر. فی‌الواقع ، عوارض طبيعيه‌نك تشكلاتی تأمين موفقيته خادم كبی كورونويور . لكن ، حصول امل ، تسريع عمل ايله قائم اولدوغندن بوده استقبالك يد اميد نوازشكارينه ترك وتفويض بويورولدی !...

بیلمم که بو استقبال ، بونجه مؤجلاتی نه وقت و نه صورتله یاپه‌جق ؟ بیلمم که، مالاً وبدناً چالیشمق، حکومته بار اولمامق ایسته‌ین اهالی‌یه بدرقه‌لق ایتمکله حکومته یورغونلقمی طاری اوله‌جق ؟

* * *

حکومتله تماس ایدن اشراف میاننده پك ذکی وکار آشنالر واردر. لکن، نه‌اولوردی، مزایاده مساواتی کوزتمك عادت اللهی جاری اولسه ایدی ...

حمل تعبیر ایدیلن، بش آلتی مترو طولنده، اوچ بوچوق درت مترو عرضنده ، دوه تویندن معمول ، بویاسی اصیل ، غایت طایانقلی یاپغیلریله اهرامی حقیقةً سزای رغبتدر . صویندن قورقانلر ، ایکی ساعت مسافه‌ده کائن (زعفران) قویوسندن جلب ایدرلر . — بوصو ؛ خفیف وضرر سزدر . اراضیسی صالح اولدوغی حالده ، آغاج ایریشدیروب ، محصولنی بکله‌مکه ، اکیله‌جك تخملری‌ده (ییل مساعده ایتمزسه) غائب ایتمکه تحمللری اولمایان افراد قبائلك چوغی ساحل ناحیه‌سنده حراثت وتجارت ایدرلر .

بریرده‌که ، ضرورت حکمفرمادر ، اویردر که ، الله طوپراق یرینه آلتون یاراتمشدر ؛ ایشله‌توب جوهرندن مستفید اولمق ، حکومتك تصاحب مشفقانه‌سنه محتاجدر . یوقسه غنچهٔ نهال تفیض وعدوامهال ایله انکشاف ایتمز ، سببسز ایش بتمز ...

یرآلتنده‌کی اولری عجیبدر ؛ هربری ایکی مترو عرضنده ،

بش بوچوق التی مترو طولنده . ایکی مترویه قریب ارتفاعنده اولمق واوزرلری طولانی کمرلرله مستور بولونمق اوزره طولاً ملاصق اوچ اوطه‌دن متشکلدر . برزینه کچیلمك ایچین ، تحتاً اوچ مترو کنیشلکنده واورته بویلی برانسانی قامبورلاتمیه‌جق درجه‌ده (نصف دائروی) کمرلر موجود اولدوغندن عمومی براوطه صاییلیر . بونك اطراف اربعه‌سی طاش وطوپراقدن عبارت بولوندوغندن معابدعتیقه‌یه مشابهدر . یرك رطوبتی ، کونشك عدم نظارتی سرینلکه مدار در . بویرثه‌ولری باخصوص (بزین) [١] اکلنه‌یارایشایدر . ایشته اهالی‌یی

[١] بزین ؛ درین کبی اوقونور . عربلر نزدنده فوق‌العاده اهمیتله تلقی ایدیلن بوعمك ، کسب ایتدیکی رغبت وکلفتدن دولایی شایان تعریف وتوصیفدر :

مسلاته‌یه کتدیکم زمان ، اثر مهمانپروری اولمق اوزره ، متن کتابده مذکور برثه‌ولرندن برینه دعوت ایدیلدم ؛ موسم ، یاز اورته‌سی اولمق ملابسه‌سیله ، اوکونکی صیجاق پك صقنتیلی ایدی . منخرفات وچرکابلی طار سوقاقلردن مرور نتیجه‌سنده ، اطراف اربعه‌سی بربچق مترو ارتفاعنده دیوارلرله چوریلمش مستطیل الشکل برآولویه کیردك . کونش ، قبهٔ سمانك تپه‌سندن بین بیشیریجی آتشلرینی صاچیور ، تردن کوزلرمز یانیوردی . هیچ برطرفنده اوطه یوق . یالکز قپونك قارشیسنده برکنیشجه چوقور وار ایدی . ثه‌و صاحبی چوقوره چاغیردی ، ایندك . ایکی بچق مترو عمقنده اولان بوخفره‌نك صاغنده برقپو نظره چاربقله دارالامان کبی بربرمزی اوموزلایه‌رق کیردك . اورته‌ده‌کی کمرك آلتنده بویوکجه برحصیر ، اوستنده دوه تویندن معمول بریاتق . بربوچوق متروقطرنده دائره تشکیلی صورتیله هربری اوتوزسانتیمترو قطرنده (بزدیرمه‌یه بکزر) شیلر وارایدی .

بو یولده خانه‌لر انشاسنه اجبار ایدن حرارت صیفك درجه‌سی جزئی تأمل ایله اكلاشیلیر . مثلاً ؛ ماضینك اسرارانكیز آثارینی حاوی بر فضادر ؛ یوقاروده عرض ایدیلن قلعه‌دن ماعدا حكومت قوناغنك اتصالنده‌كی قیشله‌نك او كنده تحت الطریق كمرلرله مستور

آلنان اشارته امتثالاً التی رفیقمله برابر اطرافنی احاطه ومربع نشین اولدق . (بزین) لذتنه طاتمش و آلیشمش اولان رفیقلرم ، یالكز كوملك وطوندن عبارت قالدقدن صوكره قوللرینی دیرسكلرینه قادار صیوادیلر . بالطبع بن‌ده بونلره اویمق مجبوریتنده بولوندم . آره‌دن اون دقیقه كچنجه قپونك طیشنده غلبه‌لكلی كورولتولر . محتاج تحقیق تلاشلر باش كوستردی ؛ (براده) دینیلن - اسكی زمانك تخته‌دن یاپیله فس قالبلرینه مشابه صو ایله مملو قابلر ایچنده - ایكیشر بوچوق اوقه‌لق بارداقلر اطرافمزه دیزیلدی . بز كمال تهالكله منتظر ایكن كوكسنی كره‌رك بر وضعیت عالیجنابانه ایله كیره‌ن صاحب البیت اوكمزده‌كی دائره‌نك مركزینه الثمش واون بش سانتیمترو قطر وعمقنده تخته‌دن معمول قاواتا قویدی . اوزری حصیردن یاپلمش ، مخروطی قاپاقله مستور اولدوغی جهتله ینه درونده‌كی اكلاشیله‌مدی . نهایت آچیلدی ؛ بیلدیكم ، او آنه قدر كورمدیكم بو هیبتلی یمك قارشیسنده اولانجه اشتهام قاپاندی .

بو قاواتانك اورته‌سنده تمام قرق سانتیمترو قطرنده . بلكه اوتوز سانتیمترو ارتفاعنده خوردن یاپلمش منتظم بر قبه وتپه‌سنده چناق دیبنك عینی اولاق اوزره پنبه بر صو ایله طولدرولمش كوچوك چوقور مشاهده ایدیلدی . همان درت اوقه‌دن فضله اولان بو خورك ایچی - بجه - مطلقا باشقه شیلرله طولو ایدی . مكرده كیلمش . قبه‌نك دامنی دائراً مادار قیزاریلمش كمیكلی اتلرله قوت تلمش اولدوغندن اولا بونلره طالدق . لكن ، اصول بلدیكی اونوتاملی ، ایكلر كمرلدكدن صوكره قبه‌نك اطرافنه صوقوله‌جق ، ایلییكلرك باشلری زارزور

قدیم خانه‌لر الیوم باقیدر. — اختیارلرك روایتنه نظراً بواسکی کمرلر وقتیله مطالعه‌خانه ایمش ؟..

بوقضـا ، شیمدی‌یه قـدر تعقیب ایدیلن طریقك نقطهٔ منتهاسـنده اولدوغی جهتله ، لوانك دیکر محللرینی دولاشمق

یه‌رك آچیلدقدن صوکره تریاکی نارکیله‌سی کبی بوتون نفسله صوروله‌جق! عملیات بتدیکی زمان کیکلر چیقاریلوب قبل‌التاریخی انسانلرك اسلحهٔ تدافعیه‌سی کبی احتیاطاً سلاح مقامنده اوکلره صیرالانه‌جق!

آرتق بیلمم . بونده‌کی مقصد نادیده (بزین) طعامنك حین اکلنده عربده چیقمه‌سی احتمالنه مبنیمیدر ؟!..

هرکس طوردی . نظرلر مروتکاره دوندی . حضرت ضیوف پرور صاغنده حاضر بولونان ایکی اوقه‌لق دستی‌یی دوکونجه کندی صوباصمش برتربه اوکنده ظن ایتدم . بوصو پنبه وپارلاق ایدی .

ارسلان یورکلی ، اشتهالری سورکلی رفیقلرم کندیلرینی غائب ایده‌رك ، حیرت افزا برفعالیته قویولدیلر. هرکس قبه‌دن برز آوو جلق قوپاروب ، قاوانانك ایچ کنارینه یاپیشدیردی . بعده هب برآغزدن بسمله چکه‌رك ، مذکور صوایله یوغورمغه ، مینجیقلامغه باشلادی . بنده کیریشمك ایسته‌دم . فقط ، صوصیجاق وباخصوص سهل ممتنع درجه‌سنده برمهارته متوقف اولدوغندن چکیلمکه مجبور اولدم . اون دقیقه سورن بومشغولیتنك صوکی هپسندن دهشتلیدر .

بش پارمغك آره‌سنه بویوکجه یومرطه قدر خلیطه آلنه‌جق، کوز حذاسنه که‌تیریله‌جك . بوصورتله اولوق شکلنی آلان آووجك منفصل جهتی آغزه کله‌جکندن، معده‌یه قدر یول آچمق شرطیله ـ نارکله چکیمی کبی ـ نفس واسطه‌سیله جلب ایدیلن بوخمور طوغریدن طوغری‌یه معده‌یه یولانه‌جق !

بونی تعلم ارزوسیله یاپمق ایسته‌دم . نه‌ممکن : اساساً صویك قرمزیلغی بوبردن . پارلاقلغی یاغدن اولدوغی ایچین ککزمك شدتله هیرمالاغه‌سی ملابسه‌سیله بوغوله‌مه‌رمق قالدی .

ایچون مصراطه‌یه عودت مناسبدر . چونکه ، مصراطه لوا سواحلنك اورته‌سنده‌در . کورولن یرلردن ماعدا طاورغه ناحیه‌سیله سرت قضاسی قالیورکه، بونلر صاغ جناحی تشکیل ایدر .

طاورغه ناحیه‌سی

مصراطه‌دن التی ساعتده واریله‌بیلن بو ناحیه‌نك اراضیسی

اکلاشیلدی که، (بزین) نه یه‌جکم شی ده‌کیل . لکن، آغزم طوتوشدی ، کوزلرم قان چناغنه دوندی . یمك جنکاورلری ایسه طویمق بیلمیور. برادرلر بوشانوب بوشانوب طولدورولیور. (فتیری) تعبیرایدیلن بزدیرمه‌یه صاریلدم. جداً خوشمه کیتدی. متحدةالمراکز دائره‌لردن مشکل بوآتمك صافی یاغ ایله پیشمش ، کوره‌ك ولدیذدر . ایشته بونکله دفع جوع ایده‌بیلدم .

یارم ساعتدن زیاده امتداد ایدن شو مشغولیت تعب آوری اون اوقه‌لق برقارپوز تعقیب ایتدی ؛ معده‌لرده کیرج سوندورولورجه‌سنه قابوغنك بیله صیریلدیغنه انسان نه‌قدر کولسه سزادر . بنی تخطرایتجه حالا متحیر براقان نقطه ؛ سفره‌دن قالقار قالقماز هربرینك طاش طوپراق دیمیه‌رك و داها دوغریسی تفریقه مقتدر اوله‌میه‌رق اوته‌یه بری‌یه ییقیلوب مستانه سریلمه‌سی ، صو ایچمك مقصدیله ایقینه ، ایقینه قالقافلرنده (سائقهٔ غشی ایله) کمرلره اورولان تقالرینك اوزانیرکن تکرار دیواره چارپمه‌سیدر .

قرق سکز ساعت اجرای حکم ایدن (بزین) ، (سیدالاطعمه) عنوان ذیشانی قازانمش ونیجه‌لری ابدی براویقویه طالدیرمش اولمغله قارئین کرامه وهله معده‌لرندن مضطرب اولانلره توصیه ایدرم! هرحالده لاحانا ترشیسنه فائقدر ...

« بیچاره مأمورلرك بوراده‌كی شو معیشت متموله‌سنی اولیای « امورك انظار انصافنه عرض ایلرم .

واسع وباصيقدر. اكثر جهاتندن صونبعان ايتديكي وبوصورتله چاموزلى كوللر ميدانه كلديكى ايچين هواسى مختل وصتمه ليدر. بوباتچيقلرده (ديسى) دينلن ساز اوتلرى كليتله چيقديغندن اهاليسى حصيراعمال ومصراطه ده فروخت ايدرلر. طاورغه نك منسوجاتى يالكز بودر . خورمادن باشقه اشجارى يوقدر . معهذا ، اقسام متنوعه سى مبذول ومشهوردر . اراضيسنك نفوسى نسبتندن فضله لنى ملابسه سيله هم حدود بولونان قضالر اهاليسى كلوب اكه رلر. بوراسى ده عمراندن محروم اولمغله برابر شربه صالح صوينك معدوميتدن ناشى صحتى كوزه تنلر مصراطه دن كتيرتيرلر . روايته نظراً سيورى سينكى اوقدر بول ونافذركه قالين ناموسيه لرى ده لوب كه چه رلر .

مركز ناحيه نك برساعتلق ديكر بريره نقلى مقرر ايسه ده هنوز موفق اولونه مامشدر .

مصراطه دن طاورغه يه وبورادن بش كونلك مسافه ده كائن سرته قدر اولان يوللر كاملاً قوم واحجار واشجاردن مبرا وغايت مستويدر .

اهاليسى ـ نوا ايچنده مستثنا اوله رق ـ عموماً زنجيدر . هپسى چتين وحشين ، بعض متغلبينى بدبيندر . معارف داها ايلك خطوه سنى بيله اتمامش اولديغندن عرض ايتديكم اوصاف فطريه يه منضم جهالت ، اكثريا بى معنا غليانلرى توليدايتمكده دز . بوخودپسند ديپلوماتلر آووقاتلق طاسلامق ايسترلرسه ده ، موفقيتلرينه اك بويوك مانع ، تصورات افسانه كارانه لرنده كى وضوع ملمنتدر .

مصر اطه ایله طاورغه وسرت بیننده‌کی طرق ، اضلاع اعتبار ایدیلسه ، مصر اطه‌یه قریب برزاویهٔ منفرجه‌ده واقعدر. مصر-اطه‌دن دوغریدن دوغری‌یه سرته کیدیلسه بالطبع بر خط مستقیم طوتولمش اوله‌جغندن درت کونده واریلیر .

سرت قضاسی

حرف اولك ضم وكسريله ايكی درلو اوقونور . (سرت كبير) لك ايچنده ، مصراطه‌ايله‌بنغازی بينده‌كی طريقك‌اوزرنده واقعدر . سرت ؛ جزؤ شرقيسنه (جون‌الكبريت) تسميه ايديلن (سرت كبير) لك ساحانه اطلاق ايديلير . مؤرخيندن (بكری) ديوركه ؛

« سرت عتيق ساحل بحرده‌در . طوپراق قلعه ايله محصور »
« وايچنده جامع ، حمام وبعض سوقاقلر واردر . قبلی ، بحری »
« و اوچنجيسی دكزه كشاده اوچ قپوسی موجوددر . »
« خورمالری ، بستانلری ، (صويی‌طاتلی) قويولری ومتعدد »
« صهرنجلری حاويدر . ايچنده كه‌چی ذبح ايدرلر ، اتی پك »
« لذيذدر . اهاليسی اخلاق جهتيله اخبث ناسدر [١] ، معامله‌لری »
« جداً فنادر . فيأتلر بينلرنده تقرير ايدلمشدر .

« برسفينه ليمانلرينه دميرله‌ديكی زمان مثلا ؛ ايچنده زيتون »
« ياغی وارسه واشد احتياجلری اولسه ، قريه‌لرينی هوا ايله »
« شيشيره‌رك آغزلرينی باغلار ودكانلرينه طولدورولور . اصحاب »
« سفينه اهالينك استغناسنه ذهابله ، ارتق بورايه قدر كلمش »
« بولندوقلری ايچين . محتكرلرك تقدير ايده‌جكلری فيأتلرله »

---

[١] بو توصيف ماضی‌يه عائددر .

« صاتمغه مجبور اولورلر . دنائت طبعلرندن ناشی بونلره »
« (عبیدقرلی) دیرلرکه ، قنادلریله اوران طیرصغیره نسبتدر ؛ »
« هواده شاهین کبی اولور ، برکوزیله صویه ، دیکریله سمایه »
« باقار . بربالق کورسه ، اوق کبی اینر وجو هواده بر طیر »
« مجروح بولسه ، جانته قصد ایدر . »

« انسانلری عربی ده کیلدر . طورلری طرابلس اهالیسیله »
« متخالفدر . »

سرت جدید ، ایکی ساعت اوزاقده بولونان بو خرابه؛ پك مکمل وفقط ، محتاج تطهیر برلیمانه مالکدر . انقاض موجوده میانده ابنیه‌نك بعضیسی قسماً محافظهٔ وضعیت ایده بیلمشدر. تاریخك ویردیکی معلومات عجیبه‌یه اطلاعدن صوکره انسان ، تعمیق فکر ایده‌جك اولورسه ، بو ولایتی خونین درامارك برتختهٔ برخشیتی کبی کورور. نه‌هجوملر، نه انقلابلر، نه‌تکملر، نه‌انحطاطلر توالی ایتمش !

الك صوك کلهن اقوام ، باشقه باشقه محللردن کلدیکلری جهتله شیمدی اخلاق وعادات نقطه‌سندن پك بویوك اختلافته تصادف ایدیلیور . مع‌مافیه ، وقتیله نه‌عالی همت انسانلر وار ایمش ؛ اثرلری اخلافی حیرت ایچنده براقیور ! مثلا سرتك برقاچ کونلك اوته‌سنده ، اولاد ابو سیف قبیله‌سی قربنده (قرزه) بنالری کورولیور . ئه‌ولرندن برقسمی علی‌حاله طوریور . دیوارلری عین سور ، سقفلری (رخام) طاشلریله مستور . یالکز اولدرق کزمکدن توحش ایدیلیور .

اوارلو دیوارلرك اوزرنده‌كی هیبتلی ، مجسم مخلوقات وجودلری اورپریبور : برقابی طاش مخارب قلنجنی چه‌كمش ؛ دشمنی بوغازلایور ، بر دیگری قوش ایتمش ؛ پنچه‌سیله برقوزونك جگرینی سوكیور . برچفتجی دوه‌سیله ارضنی سوریور ، النده‌كی قامچی‌یی صانكه متمادیاً اورویور . مع مافیه ، اخلاق بوزوقلغی چشم عبرته چارپیور ، برشهوت پرست دوه اوزرنده ارتكاب فعل شنیع ایدییور . ایشته بو كساد اخلاق مترقی برملتی بایریبور .

خرابه‌لرك شكل اعمالی برده‌ كیل ؛ هپسنده كیرچ مشاهده ایدلییور . دیمك اولویوركه ، بو مناظر محتشمه برر انقلاب صحیفه‌سیدر ..

اصل غریبی شودركه ، سكنهٔ سابقه كاملاً طاغ باشلرینی یدحاكمیتلرینه آلمشلر ، شیمدی ایسه بالعكس اتكلرنده اوتوریورلر . بونده اسكی اصول حربك ایجاباتندن اولویور .

شیمدیكی (سرت) ده ساحلده‌در . هواسی ، صویی گوزلدر . گرك مركز لوادن و گرك سائر قضالردن بعید برنقطه‌ده بولنمسی ملابسه‌سیله منزویانه برحیات كچیرن اهالیسی وهم‌مفرق وبربرینه گولرجه ، هفته‌لرجه اوزاق بادیه‌لرده اوطوران قبائل طبیعتك سوقیاتنه تابع ، قوهٔ مفكره‌لرینك معارف ومدنیته تربیه‌نسی شویله طورسون ، مدنی بروجهه بیله گورمامش اولمه‌لرینه دینی شوائنذار اساسیه استقامت وحسن معیشتلرینه مانعدر .

مازندران سنجاغنك حدودينه قدر اوزانان بو كنيش قضا ، اشجاردن عاری كبيدر . سكنه‌سی كاملاً زراعی اولديغندن دوه ومواشيسی چوقدر . اراضيسی بهار يتشديرمكه يك الويريشلی اولديغی ايچين ، يغمورلرك نزوله ابتدارندن صوكره اطراف ، زمرد آسا برشكله كيرركه . انسان ، شو مناظر طبيعيه‌نك قارشيسنده جوشان قالير :

الواح شاعرانه :

يشيللكلر ايچنده سوريلر صالنمش ؛ قوزوجقلرك مشی خفيفی ، اناجقلرينك ارضاع لطيفی : بحر سفيدك دالغه‌لی زمانلرينی واندلك شفقتنی احساس ايدر . دوه‌لر افقه دوغری يايلمش ؛ اوضاع لاقيدانه‌لری روحه باشقه برصفا بخش ايلر . آره‌دن برايكی ماه كه‌چه‌ر : اودوز اووه‌نك قسماً مزروعات ايله تزين ايتديكی كورولور . باد لطيف اسه‌ر ؛ خفيف بر تموج حاصل اولور . نه‌بويوك الطاف سبحانيه ! برقيزجغز سورينك اورته‌سنه اوتورمش ، مضرونه‌سنی چاليور . قوزولر اطرافنی قوشاتمش ديكله‌يور ؛ برعالم معصوميت روحنواز نغمه‌لرله امتزاج ايدييور . نه‌دلفريب برسعادت حياتيه ! (فقط ايواه !) :

بويله بر لطف واحسان اوزرنده‌ده ضرورت اجرای حكومت ايدييور . چونكه ، سياسی امللر ملتی اكمه‌سندن كميرييور ؛ سلمچيلر ، محتكرلر فقرانی ازييور . ايشته بو مناسبتله ؛

بانق دی روما حقنده بر مطالعه

درت بش سنه مقدم ایتالیا دولتی طرفندن طرابلس غربده تأسیس و (بانق دی روما) نامی اعطا ایدلمش اولان بو بانقه‌نك خط حركتی ، بر حرب اقتصادیدر ؛ زواللرینك الك مهمنی - ساحل اولمق و كوز اوكنده بولنمق ملابسه‌سیله - سرت قضاسنده اجرا ایتمكده‌در . مسلكی ، سهولت فوق العاده ابرازی صورتیله فقرانی استقراضه ترغیب و مدت معینه‌سنك حلولنده استملاك اراضی‌یه موفقیتدر (؟) . بوقاروده عرض ایلدیكی اوزره ، عربلر باشلوجه یشیل چای و شكره منهمك بولوندوغندن ، بوقبیل اشیای خسیسه‌نك قیمت حقیقیه‌سنی بیلمین ، بوكونكی كیفه ابدی بر سفالتی پیرو ایتمكدن اصلا چكینمین عربانه برقاچ مثل فیاتله صاته‌رق بر (سجای سمّی) ایله سنده ربط ایتدكدن صوكره چاریقسز براقمقدر .

زراعت بانقه‌سنك شعبه‌لری ایسه ، یالكز مركز لوا و مصراطه‌ده بولندوغندن و بونلرك دورسابقده‌كی كیدیشی فائده یرینه مضرت تولید ایتدیكندن (بانق دی روما) نك زواج مقاصدینه قارشی هیچ بر خدمتلری كورولمامشدر .

ظاهراً انسانیته ، باطناً سیاست كبی بر فكر شیطانیته خدمت ایدن بو یادكار دورجوار ، اوچ درت وطن خائننك سخی

مع التأسف مظهر صحابت وسهولتی اولمقده‌در !

اسماً وجسماً طرابلسلیلرك معلوم ومنفوری اولان بوخونه‌یی تصریح ایتمك کوکلمجه تلویث صحائف دیمکدر . یالکز برقاچ جمله ایله اولسون تخفیف حرارت ایدهیم :

« ای بومقدس طوپراغك اوزرنده طوغوب بویوین ، »
« نان ونعمتیله بسلنن . ای بوشانلی بیراغك آلتنده حمیتسزلکله »
« لکه‌له‌نن ، ناموسسزلقله شهرتلنن آلچاقلر ، احمقلر ! نانسان ، »
« انسان ایسه وطنی سور . سزکه ، بومزیتدن عاری ، پك »
« عادی خائن بی دینسکز ، سزکه ، وطنك بغرینه خنجر »
« احتراصنی صاپلامق ایسته‌ینلره معینسکز . امین اولیکزکه »
« سزی بووطن مخربلکیله حیوانلریله قبول ایتمز . انشاالله »
« سیف عدالتله خون آلود ، مال ومنالکزله محو ونابود »
« اولورسکز !... »

ایتالیا حکومتنك اقصای املی . طرابلس غربك اقسام مهمه‌سنی بانقه‌سی تفوض ایتدکدن واهالیسنك جلب قلوبنه موفقیتدن صوکره منوی ضمیرینی اظهار کبی برفکر واهیدن عبارتدر .

حالبوکه ، یکی ایجاد ایدیلن بوپولیتیقه طرابلسده سوکمز . چونکه ، یکی ترکیا هنوز تکملات اداریه‌سنی استحصال ایده‌مامش ایسه‌ده ، ملك وملتی محوه چالیشمش اولان حمیتسز ، وجدانسز ظلمه‌یی استیصاله ساعی اولدوغندن بوکون هرکس ممنوندر . علی الخصوص وقتیله حکومتك سوء تدبیری ، اهالیسنك تمایلات دورنا

اندیشانه‌سی یوزندن فرانسه حکومتنك ید اشتغالنه کچه‌ن تونسك شدتلی بر استبداد صحنه‌سی کسیله‌رك ، اورایه مخصوص قانونده ـ مجازات و حقوق جهتیله ـ برلی وفرانسزك تفریق ایدیلمه‌سندن ناشی ترك وطنه مجبوراً هجرت ایدن زواللیلر ، نظرلری اوکنده برر نمونهٔ عبرتدر .

اوت ، طرابلس اهالیسی خلافت معظمه‌نك رابطهٔ دینیه‌سنی اویله تشویقات اجانب ایله قوپاره‌جق قدر سبکمغز ده کیلدر . انجاق ، بو مطالعاتمی قارشیلایان برنقصان وارکه اوده ، احوال عالمدن بی‌بهره قالمش عربانك مسئله‌یی تقدیردن عاجز بولونمه‌سیدر .

معلومدرکه ، معارف ایله تزین ایتمش برقفادن سلامت دائمه بکله‌نیله‌مز . اکر بو وطنپرور جنکاور اهالی شیمدی‌یه قدر بو سایه‌ده اویاندیرلمش اولسه‌یدی دیه بیلیرم‌که ، امن و آسایش اسویچره ایله مسابقه ایده بیلیردی . بو استعدادی حائز برملت ایچنده‌ده هیچ برمقصد سیاسی باش کوستره‌مزدی . عربلر محضا عدالت ونصفتك عاشق ومتحسریدر حکومته اولان اطاعتلری جداً شایان تقدیردر :

خمس لواسی بنغازی حدودنده مرکز ولایته مضاف (جفاره) ناحیه‌سنه دکین یوز ساعتلك بر طولی وحد وسطی اعتباریله اوتوز ساعتلك عرضی محتویدر . نفوس عمومیه‌سی (۲۰۰) ایکیوز بیکدن ده فضله اولسه کرکدر . موجود قوهٔ ضابطه لدی التقسیم ؛ (٤) بیك کشی‌یه برژاندارمه و (۳۰) بیك نفوسه‌ده بر پولیس اصابت ایدییور . شوبش التی آی ظرفنده‌کی وقوعات ایسه نسبةً کان لم یکن حکمنده قالیور .

حسب البشریه یکرمی اوتوز شخصك مجادلهسی وقوعبولسه ؛ بزژاندارمه نفرینك مداخلهسی، ایکی قبیله بربرینه کیرسه؛ عسکر بوزوسی کفایت ایدییور .

چونکه ، هرکس برحکومت مشروطهنك قوهٔ اجرائیهسی قارشیسنده بولوندوغنی درك ایدییور .

ایمدی بوذکی اهالینك قوهٔ مفکرهسی برده معارفله تنمیه ، اخلاق صافیهلری عملیات عادلانه ایله تربیه ایدلسه ، حکومتجه دفع ضرورت وجلب ثروته خادم همتلر کوستریلسه عجبا اسایش وقوهٔ اتحادیهیه دینهجك قالیرمی ؟

صدد خارجنده کورولن شوسوزلری یازمقدهکی مقصدم ؛ اتحادجبلیسنی اخلال قابل اولمایان بو اهالیٔ صادقهنی اخلال وبناءً علیه اختلال فکری قره سیاحت تشبثی قدر بوشدر . معهذا ، بوقبیل نائرهٔ سیاسیهنی اهالینك حمیت فطریهسنه اعتماداً ابصارانتباهدن دورطوتمق دخی برحکومتك وظائف متودعهسیله ناقابل تألیف اولدوغنه کوره برجهتدنده ، زراعت بانقهسنك شعباتنی تکثیر طریقیله بومؤسسهٔ مضرهنك انطفاسنه سعی وغیرت ایتملیدر .

ایتالیا حکومتی برده . تعمیم لسان مقصدیله مکتبلر آچمشدر . افکار عمومیهیه تلقین صافیت واثبات انسانیت ایچین هکیملر بولوندورییور ، مجاناً اجرای صنعت ایتدیرییور ، علاجلر صرف ایدییور . ایتالیالی دوستلرمزك بو بابدهکی همات عالی جنابانهلرینه تشکر ایتمکله برابر شو جملهلری آوردهٔ لسان استغراب ایلرز :

صوکنجی عصرك مدنیت الکه‌لری ؛
مدنیته خدمت ایتمك ایسته‌ینلر . صاغ قولی سونکولیوب ، صول قولك سیویلاجه‌سنی تداوی‌یه یلتنیرسه بوکا (کوزبویامق) دیرلر : کرید اغتشاشی اوزرینه یدمداخله‌لرینی اوزاتان دول اربعه‌دن بری ده ایتالیادر . اوقت حکومت عثمانیه‌یه بلدیردیکلری پروغرامده : نفوس تلفاتنه میدان ویرمامك ، عصاتی تنکیل وتربیه ایتمك کبی صرف مدنیته لایق برمعامله‌ده بولونه‌جقلرینی بیان وتأمین ایتمشلر ایدی . حالبوکه . مسامحات سائره‌دن قطع نظر ، حنکار جامع شریفنك ایچنده‌مالك‌الملك والسموات‌اولان جناب حقه التجا ایتمش بونجه مخدرات اسلامیه‌یی قلیجدن کچیرن جانوارلرك اولکی اشاعات کاذبه‌سی تمامیله تحقق ایتمش ایکن کریدك بوکونکی شکل الیمنی کوز اوکنه کتیرملم .
حکومت عثمانیه ، اجزای متممه‌سندن اولان بر آطه‌نی شیمدی بحق اصلاحه کافی برقوت مکتسب اولدوغی حالده نه‌ایچون حالا حکومات متمدنه بونلرده قوة‌الظهر اولمقدن واز کچمیور ؟؟ ...
حقك مظلوملره رجوعی مقتضای مدنیت وانسانیت ایسه ، جنازه‌لرك اورته‌سندن امیکه‌یه ، امیکه‌یه والده‌لرینك نعشنی سزوب ، ممه‌لرندن سوت یرینه قان ئه‌مه‌ن یاوروجقلری صوکره پارچه پارچه ایتمك طرزنده سباعه بیله یاقیشمایان مظالمی ارتکاب ایدن صیرتلانلرك یوز آلمه‌سنی تولیدایدن معاملاته مدنیت شخص موهومنك دامنی لکه‌دار ایتمکدن باشقه برمعنی ویریله‌بیلیرمی ؟! ...

بناءً علیه . کرید مغامانه قارشی مساعده‌کارانه طاورانمق طرابلسده یسه اوخشایه‌رق یاره صارمق الدانیله‌جق روللردن ده کیلدر ...

خلاصهٔ کلام ؛ ایتالیانك سنه‌لرجه ایتدیکی تجارب نتیجه‌سنده‌کی امید خفیفنی ده تبدل اداره بوسبوتون قلع وقمع ایتمشدر .

*
* *

شیمدی ینه سرت قضاسنك بقیهٔ احوالندن بحث ایده‌لم :

حکومت ظالمه‌نك اڭ زیاده ازدیکی سرت اهالیسیدر . چونکه موقعی مرکز ولایت ولوادن وکافهٔ تفتیشاتدن بعید وآزاده‌در .

دیو عقوز استبدادك عونه‌سندن اولمق اوزره ، وقتیله تورین ویدینه بیچاره اهالینك موجودیتی تسلیم ایدیلن (...) دره‌بکلیکندن دها دهشتلی براصول اداره تأسیس ایده‌رك (اوفوزوکجیلر) کبی روحانی برصفت دخی طاقینه‌رق ، بوتون عشائری قبضهٔ تسخیرینه آلمش وسفرهٔ شیطنتنی آچه‌رق ، هریکی کلەن مأموری انعام واطعام نتیجه‌سنده طوعاً وکرهاً کندیسنه رام وبوسایه‌ده اغتنام ایتمشدر ! بونی‌ده قیصه کسه‌رك ، بووطنه کوتو نظرلرله باقانلرك جزاسنی دست عدالت الهی‌یه براقەلم که ، (والله عزیز ذوانتقام) در .

سرت قضاسی ، قوهٔ قدسیه ایله اداره ایدیلیر بریردر . محیطی غایت واسع اولدوغی ایچین نیچه قبائل نظر ضابطه‌دن خارجدر .

اولا ؛ معارفك اورایه قطعیاً یاناشمامش اولمه‌سی ، ثانیاً ؛ بقیهٔ مفسدینك تشویقات انتقام جویانه‌سی یوزندن اره صره

منازعات وقوعه كلمكده وهم حدود اولمه‌سی ملابسه‌سیله ، مصر اهالیسیله مغاصبه‌ده بولونمقده‌در . — حکومتی اکثریا یوران ؛ خسنون وفرجان قبیله‌لریدر .

بوزمینده‌کی تفصیلاته الحاق ایدیله‌جك داها بعض معلومات وارسه‌ده مناسبتی حسبیله ؛ احوال زوجیه بحثنه تعلیق ایتدم .

فزان سنجاغی

بعض تخطرات مدهشه

دور سابقده افکار ملتی ترهیب ایدن بو صحرای کبیر شعبه‌سی نجبه ولاد وطنک شهادت مزاری، بونجه ابوینک قبرگاه آموزاری اولمشیدی .

(فزان) دینلدیکی زمان تویلر اورپریر ، مظلوملرک حال سفالتی تخطر ایدیلیردی . مرکز ولایتدن اوتوز کونده واریله بیلن بولوای دهشت اختوانک یولی بر تخته دهشت نمونه‌در . غیر مسکون اولمغه برابر ، کاملاً دینه‌جک درجه‌ده قومسال وتصادف ایدیلن یوجه تپه‌لرک چوغی سیاه‌در .

خودکامانه بر سلطنتک ... سلطنتک ده کیلی اضمحلالک تاج وتختی ... باد ایدن فراعنه‌نک قربانی اولمق اوزره ، قافله قافله سوق ایدیلن وطنداشلرمز، زبونکشانه حیل ودسائس اورته‌سنده صوییلور ، کیفی اشکنجه‌لرله خراب اولوردی . مزیتاری شقاوتدن، فطرتی ملعنتدن عبارت بولونان اواستبداد صادقلری ایشته بو اوتوز کونلک یولک هر طرفنی مظلوملرک ، معصوملرک کوز یاشلرینه صولامشدر !

فزان بر منفی ایسه ، یولی بر ... ازادر ، بوکون اچیلان یارهلرک قشری یارین سزکولور. ارباب حمیت استبداده قارشی یمین

صداقت ایچین دوکولور. بواوغورده اولمك مباح؛ قابل تمازی عد اولونوردی؛ کندیلرندن حساب صورلماز . اکسیك کتیردیکز ، کریسی نره‌ده دین بولونمازدی .

استانبولده دوغمش ، ناموسلی برعائله ایچنده ناز واستغنا ایله بویومش ، صوکره سنه‌لرجه مکتبلرده اوقویه‌رق . کسب نزاکت ایتمش بروطن یاوریسنك بویله اشاغیسندن چیقان حرارت ، یوقاریسندن اینن آتش قدر مؤثر قوم اووه‌سنده ازدرلر اورته‌سنده سفیل وسرکردان وعلی الخصوص اوجانکداز ضربه‌لر آلتنده نالان اولدوغنی کورمك ده‌کیل دوشونمك بیله انسانی ترهیب ایدر .

بیچاره شکار اعتساف ؛ آجلقدن تاب وتوانی توکنمش ، یرتیق کوملك ایله طوندن باشقه کیه‌جکی ، قوردلی زیتون دانه‌لریله کوفلی پکسمتدن غیری ییه‌جکی قالمامش ، اشیانه سعادتی خاطرلایوب (آه) چکیور ، فقط . شوتفکراتنده اولسون سربست براقیلمیه‌رق . انکیزیسیون اشکنجه‌لری ایچنده بوغوق ، نازك ، جانخراش ندالرله آننه‌سندن استمداد ایدییور . حالبوکه . بوکان شفقتده . جکر پاره‌سنك آتش افتراقنه طایانه‌میه‌رق ، دوشکه‌دوشمش . قان‌قوصیور . باباسی دیوانه‌لر کبی چیرپنیور ، قارداشلری کیجه کوندوز آغلایور !

ایشته ناموسلی برعائله‌نك سعادتی مبدل فلاکت اولدی .

برجاسوس‌ده بوسایه‌ده احسانه قوندی !

فزان ؛ برمنفای عدمدی !

فزان ؛ کرچه برعمان هلاکدی ، فقط حقیقتده ، شهدای حریت ایچین باب ارمدی .

فزان ؛ برمستقل نی اماندی !

فزان ؛ کرچه برزندان فلاکتدی . فقط لاشك ، مهبط فیض یزداندی .

فزان : برمخطرهٔ آتش استبداد ، برصحنهٔ انوارشهادتدر .

فزان ؛ برلوحهٔ فریاد واستمداد ، برمعرکهٔ ذل وسعادتدر .

حاصلی ، وطنك برکوشهٔ اقدسیدر. چونکه، مجاهدین حریتك مدفنی. مغدورین‌استبدادك مسکن پرشیونی ایدی. ملته آچیلان یاره‌لر اونوتولماز ، اودهشتلی یاره‌لر اونوتولماز ...

تقسیمات ملکیه وزراعت وثروتی

فزان سنجاغنك مرکزی (مرزوق) در . معموره‌سی (کویا) ، دیوارلری قسماً منهدم وآلچاق یاپیده برقلعه ایله محاطدر . مرزوقك زمینی باصیق وصوبصو بطاقلق اولدوغندن صتمه‌سی مشهور ایدی . مذکور سورك اطرافی وقتیله دائراً مادارطبیعی بالچیقلرله محصور ایکن، برقاچ‌سنه‌مقدم طولدورلمش ویاتشدیرمق ایچین اوزرنده آت یاریشلری یاپدیریله‌رق، بعده خورمااشجاریله تقویه‌ایدلمشدرکه، بوصورتله خسته‌لق بردرجه‌یه قدر تخفف ایتمشدر. مرزوق ، عمراندن محروم اولوب ، شکل حاضری صحرای کبیری اکدیرر . الك معمور اولمه‌سی ونمونهٔ ترقی اتخاذ ایدیله‌سی لازم کلن حکومت قوناغی بیله ؛ طاملری

باصيق ، مرتك وتخته يرينه خورما ساق وغصونى استعمال ايديلمش ، ديوارلرى طوپراقدن غريب‌المنظر بربنادر . بيوت سائره‌سى ايسه؛ قاراناق مغاره‌لردن ، زنجيرلى قپولرك براوقه‌لق منحنى دمير انختارلرله آچيلير قوجه‌مان كليدلرندن باشقه برشى عرض ايتمز .

طوپراغى – مع ملحقات – قوم ايله مخلوط ايسه‌ده پك محصولداردر . تزلالره صره ايله ديكيلمش اولان خورما آغاجلرينك آره‌سنه بغداى . طارى ويونجه اكيلير . قزانه هيچ ياغمور دوشمديكندن هركون صباحلاين قويولردن چكيلن صولرله اسقا ايديلير . شوصورتله سنه‌ده اوچ دفعه محصول آلنير . حبوباتى پك بركتلى اولور ايسه‌ده، محل آخره نقلى قابل اولمديغندن بالطبع استفاده ايديله‌ميور . برايكى مترو قازيلنجه صو چيقديغندن وروزكارده برسياقده اسديكندن طولومبالى دكرمنلره نه‌قدر الويريشليدر ! ...

سوكنه قضاسنده اسمى مجهول برصومنبعى واردر . رومالىلرك انى استفاده ايتديكلرى بوصو بالآخره نظر اهميتدن دوشمش وكه‌چنده (٣٠٠) اوچ يوز ليرا قدر صرفيله حال سابقنه ارجاعى تقرر ايتمشدر . – كويا اون الى خاصه‌دن مركب اولدوغى عندالتحليل آكلاشيلمش .

ادارۀ سابقه‌ده حاميسز ياشايان عسكر قرداشلرمز – قيشله‌ده تزغان قاپاتلديغندن – ياغ يرينه دوه اشكمبه‌سنك كنارندن چيقان هضم وطعمى آغير زار ايله تغذى ايدردى . شمدى

ایسه ، حکومتك فداکارانی شایسهٔ شکراندر .

اهالیسی طرابلس مرکزندن کتیردیکلری حوایج ضروریه ایله تجارت ایدرلر و (غات) طریقیله سودانه کیدوب فیل دیشی کتیریرلر .

ملحقاتی : سوکنه ، شاطی وغات قضالریله سین ، ودایٔ عتبه ، زله ، قطرون ، وادیٔ شرقی ، وادیٔ غربی ، حفره ، شرقیه وجانت ناحیه‌لریدر .

فزانك ثروتی غریبدر ؛ ایچنه جسارت ایدیلوبده کیریله‌مین خراب خانه‌لرده استیف ایدلمش چواللرك فیل دیشی کبی قیمتلی اشیا ایله مملو اولدوغی کورولورکه ، صاحبنك مسکنت ومذلتیله قطعیاً قابل توفیق اوله‌ماز . فقط بوثروت اشخاص محدوده‌یه منحصر اولوب ، حکم سورن ضرورتدر :

نیجه ارککلر واردرکه درد معیشت اورته‌سنده عاجز بچیز قاله‌رق زوجه‌سنه « بن کیدییورم ، سن ده باشکك چاره‌سنه باق ! » دیوب بش التی چوجوغنی‌ده ترك ایله هجرت ایتمشدر . بوکا مبنی فزان اهالیسندن بك چوغی اطرافه طاغلمشدر .

مرکز اوا ، طرابلسدن اعتباراً شومندوفر یاپلینجه ، یعنی آره‌ده‌کی قوم دریاسنك حیلولتی مندفع اولمینجه هیچ بر وقت ترقی ایده‌مز . منزویانه کچه‌ن برحیات ، دائرهٔ وحشتی آشه‌ماز . محیط مدنیت وتجارته کیرمك ، اختلاط وتعلم ایله اولور ؛

امریقا نه ایدی ، نه اولدی ؟ ...

احلاق و (ناتور)

بریرده‌که ، ضرورت حکمفرمادر ؛ اخلاق دوزکونلکی آرامق معقول ده‌کیلدر . عربانك لبکی‌یه انهماکی حدغایه‌ده اولدوغی وبریرك مکیفانه تمایلی سفاهتی ، سفاهت ایسه هردرلو فنالغی دولد بولندوغی اجلدن فزانك (عربان حقنده) سیئات مؤسفه‌سی وارسته تذکاردر . اقلیمك شدت حرارتندن منبعث قوهٔ شهوانیه ، ذکور واناثی تحت تشویقده بولوندوریور ...

نکاح ، کلفتدن پك آزاده اوله‌رق اجرا ایدیلیر ؛ زوجك مصرفی ؛ بش التی غروشلق بیله زیك ، اون‌اون بش غروشلق سترهٔ نسائیه وعادی قرمزی یاشماقدر . اهالیسی علی الاکثر عرق اسوده منسوبدر .

زوجك محل آخره عزیمتیله نکاحك عرفاً منفسخ اوله‌سی قیدینك وضعی دیناً مردود ، مضرات عدیده‌سی نامحدوددر . ازدواج ؛ یالکز تسکین شهوت ایچین ده‌کیل . اصل ایکی وجودك باعث بقای نام ونسبتی وذریت نقطه‌سندن ، اختیارلغك وسیلهٔ امن وسعادتیدر . موازنهٔ ملت ، ملتی تشکیل ایدن عائله‌لرك انتظام ورفاهیله قائمدر .

مع مافیه ؛ بوسوزلر صرف معارفدن بی نصیب اولان طبقه‌یه عائد وبنابرین اشراف محلیه‌یه عدم شمولی آتیان زائددر.

غرائب هوائیه ، اسرار مدنیه

غریبدرکه ، شدت حرارتیله شهرت کیر اولان فزان ،

دهشت برودتیله دخی بنامدر. مثلا ؛ کانون ثانیده کوندوزلری صیجاغك تأثیرات آتشیننه‌دن ئه‌ولر ایچنده بیله سرینله‌مك غیر قابل ایکن کیجه‌لری صوؤغك فرط نفوذینه انجاق ، آلولی منقاللرله مقاومت ایدیله بیلور ، کونشك قارشیسنده هنوز قاینامق درجه‌سنه کله‌ن صولر غروب شمسدن صوکره طونیور. دیمك اولیورکه ، عوارض طبیعیه‌سنده‌کی استعداده کونشك مقابله‌سی اولماسه ، برودتی منطقهٔ شمالیه‌یه معادل کله‌جکدر .

طاغلری باشقه باشقه منظره‌لر ، بك چتین یاماچلر عرض ایدییور : قوم دریالرینك کوبکنده ، سمایه سرچکمش چیپلاق برجبل اسود کورونیور . صانکه ، هالایا تپه‌لرندن برقاچنده‌کی اورمانلر یانمشده ، آتشك کیدیردیکی لباس ماتمله افلاکه عرض کدورت ایدییور ، صانکه ، کابوس استبدادك زهرلی طیرناقلریله محکوم موت اولان وطنداشلرمزك جکرلرندن قوپان دود آهه تحمل ایده‌میه‌رك نه‌قدر بخت سیاه وارایسه صحنه طوپلایوب چهرهٔ قسوت انکیزیله حضور رب العالمینه برهنه‌سر اولدوغی حالده مناجات دائمه‌ده بولونیور !

صوکره برتپه‌نك آرقه‌سنده سراب کبی برشی نظره چارپیور ، چشم حیرت انسانی اوسرابك قوهٔ جاذبه‌سنه تابع قیلیور . چونکه ، دکزه حسرت قالینیور . ساعتلرجه کیدیلیور ، حقیقةً بربحیره اولدوغی اکلاشیلیور .

ایشته بوده برلوحهٔ عبرت تشکیل ایدییور ؛ (ماندره) نامی ویریلن تخمیناً (٥٠٠) بش یوز مترو قطرنده‌کی برکول ،

ایصسز براوو ەنك اورتەسندەدر . قیسنده ایکی اوچ چارداق ، بوچارداقلرك ایچنده برقاچ نسل آدم اوتورویور . قبل‌التاریخی اولان حیات انسانیه نمونەسنی کورمکله انسان مدنیته برطرفدن تشکر ، دیکر جهتدن‌ده تنفر ایدییور :

مدنیت ، فی‌الواقع لازمهٔ انسانیتدر . فقط ، مدنیت‌دکلیدرکه ماحیٔ بنیان صمیمیتدر . خلقت عالمدنبری وقوعبولان تحولات متسلسله عقل وادراك دوربین عبرت چینیله (پانوراما) شکلنده تدقیق ایدیلسه اکلاشیلیورکه ؛

اورمانلر آرەسنده احسن تقویم ایله خلق ایدیلان انسانلر ، اب اکبرك فطرتندن اعتباراً بیکلرجه عصرلر ظرفنده یالکز معیشت ووحوشدن تدافع ایچون آلتلر یاپەرق ، فکراً پك بویوك برآسودکی ایچنده یاشامشلر . قرون وسطایه یاقلاشدقجه مدنیت رایحەلری ، حرب وجدال امللرینی اویاندیرمغه باشلامش ؛ اقوام بربرینه صوؤمش ، (انتقا) بلیەسی بشریتك جکرکاهنی قاریمغه قویولمش !

آرەیه برملیت ، برحکومت حسیاتی کیرمش ؛ نمرودلر ، فرعونلر تورەمش ، استیلا ایتدیکلری بلدەلرك انهار طبیعیەسنی قرمزی سیللرله تقلید کبی سباعك یاپمدیغنی آلچاقلقلر اختراع ایتمش ، عجبا بونلر شیمدی اورتەدن قالدیرلمشمی ؟

هیهات !

هرفرد ، برحکومتك تحت تابعیتنه کیرمك مجبوریتیله قوای بشریه محدود خلاصەلره تفریق ایدلمش ، واقعا کوزل براصول

قونمش ، حکومت قورقوسیله حقوق برقانونه باغلانمش. فقط ، بوکون اك مترقی ، اك متمدن طانیدیغمز ملتلرك اشتغالاتنی تدقیق ایده‌جك اولورسه‌ق ، انسانلغه برخشیت ، برعدم امنیت بخش ایدن سلاحلرله اوغراشدیقلرینی ، انجاق جناب حقك ملکی اولدوغی حالده ، روی زمینی عادتا شیطنت ایله تملك هوسنده بولونان نیجه رجال سیاسیه‌نك ، کیمیاکرلرك ، ارباب صنعتك اردولری محوه بادی القاآت وابداعاتده دوام ایتدیکلرینی کوروروز .

مادام‌که ، مدنیت عدم امنیتدر . مادام‌که ، مدنیتك مابها البقاسی سیاستدر ، سیاست‌که ، مسلم اولان بررفتار شیطنتدر ؛ اویله کول کنارنده آلیشدیغی معیشتله امرار حیات ایدن انسانلر هرحالده شایان غبطه‌در .

کرچه آدمك انسانیتی اخلاقه خدمتیله قائم ایسه‌ده ، اخلاقك استقبالی حالك اخلاق وترقیاتیله تحت تهدیده بولونیور ؛

زمانمزده موازنهٔ دول اراقهٔ خون بشره مانع اولویورسه‌ده بونك بربرینی سلاحله قارشیلایان برقاچ قوتلی دولتك تأثیرات معنویه‌سندن متولد اولدوغی خاطردن چیقار مامالی‌یز ؛ انکلتره حکومتی فیلولریله امثالنه کوکس کره‌بیور ، فرانسه وآلمانیا کبی حکومتلرك فابریقه‌لری ده هیچ بروقت بوش طورمیور . طبیعیدرکه ، هرشیئك برنقطهٔ کمالی واردر ؛ قصوای مکملیته ، یعنی غایهٔ قابلیته وارمق هردولتك مقدراتنه عائد برکیفیت اولدوغندن ، ترقیات دولیه‌نك منتهاسنده برلشن ایکی اوچ قوتك موازنهٔ عمومیه‌یی

رخنه‌دار ایتمه‌سی قابل انکارمیدر ؟ بناءً علیه ، اوروپانك شیمدیکی تدارکات استقبالیه‌سی برایکنجی اس انقلاب وسائلنی تهیئه‌دن باشقه برشی ده کیلدر .

مدنیت ، دیانت ایله توحید ایدلمینجه ، (تعبیر دیکرله) مقدراتله اوغراشمق قبیلندن اولان افکار واهیه اورته‌دن قالقمینجه ، وحشت ، یعنی آسوده‌لك ایچنده معیشت شبهه‌سز مرجحدر .

*
* *

فزانده متنوع طرزده خرابه‌لر ، اووه‌لره حاکم قلعه‌لر کورونویور . ذاتاً طرابلس ولایتنك هرتپه‌سی اسوار ایله محکم بولونویور ...

جبل غربی سنجاغی

تقسیمات ملکیه واحوال عمومیه‌سی

مرکزی ؛ یفرین ، ملحقاتی ؛ فسالمو ، نالوط وغرامی قائمقاماقلریله صوصن ، کیکله ، مزده ، صیعان وزنتان مدیرلکلریدر .

طاغلق ودوزلك اولمق اوزره ؛ غایت منبت وواسع اراضی‌یه مالکدر . تعصب حدغایه‌ده اولدوغندن موسویدن غیری ملت افرادی بولونماز . علماسی چوقدر . یالکز برقبیله‌نك افراد عمومیه‌سی (خامسی) مذهبنده‌در . بونلرك لسانلری آیری وعبادت وعادتلری مذاهب اربعه‌یه مغایردر ...

بنیجیلکه کثرت انهماك ملابسه‌سیله آتلری سیمین ومکلف طاقملرله مزیندر . از مقدارده فیل دیشی واولدقجه مبذول ونوروملی مشینلر بولونور . منسوجات متنوعه‌سی وازجمله احرامی بولدر . اهالیسی نسبةً فقیر ده کیلدر . زراعت وتجارتدن استفاده ایدرلر . جداً چالیشقان وجسوردرلر . (بانق دی روما) نك پارمغی بوسنجاغه صوقوله‌مامشدر . آقار صویی وارسه‌ده ، فائده‌سی کوروله‌میور . مشجره‌لری ، هله‌زیتون ایله‌بزنمش تپه‌لری روح فزادر .

بورانده عفت واستقامت ، متانت وشجاعت محافظهٔ موجودیت ایده‌بیلمشدر .

خورماسی آزدر . سبزه‌واتی او قدر مبذول دکیلدر . مواشیسی چوقدر .

هواسی غایت صاغلام ، انجاق سرنجه‌در . ئه‌ولری قسماً یرآلتنده‌در .

*
* *

تقسیمات ملکیه ووضعیت جغرافیه اعتباریله خمس‌لواسنك سرت قضاسندن ـ هم حدود بولونان ـ فزانه واورادن‌ده جبل غربی‌یه کیدیلدکدن وکه‌زیلدکدن صوکره مرکز ولایته توجه اقتضا ایده‌جکندن شیمدی‌ده بوندن بحث ایده‌لم :

طرابلس غربك مع مضافات مركزى

مركز ولايتك منظرهٔ عموميه‌سى

بوكون انظار زواره بويوك بويوك بنالر عرض ايدن بوشهر شهرك هرقطعه‌سى ـ تاريخك ويرديكى معلومات فجيعه‌يه نظراً ـ مطلقا انسان قانيله صولانمشدر . هواسى ، صوبى كوزل وموقعنك لطافت وظرافتى مكملدر .

جبل طرفندن باشلايان (مجينن) واديسى شهرك صاغ جناحندن كچه‌رك دكزه منصب اولور. وارداتى اولدقجه اهميتلى وتهلكه‌لى ايسه‌ده ، مجراسى جدوللرله تقسيم ايدلديكى ايچين آفت فيضاندن مصونيتى تأمين ايدلمشدر .

بربرينه ملاصق ايكى ليمانى موجود اولوب ، برى ؛ اشياى تجاريه وديكرى‌ده ؛ يولجيلره مخصوصدر . درت قدر (خلفه) فابريقه‌سندن خيلى فقرا كچينمكده‌در . واپورلر ليمانلره سربست كيره‌مز . مع مافيه ، ليمانسز مملكتده دينه‌مز .

اراضيسى دوز ومنبت اولدوغندن زراعته صالحدر . متين اولان سور قديمى ، استبداد زده‌لرك مأواسى ايكن زمان مشروطيتده : (سوق حريت) و (سوق رجب پاشا) وسائر نامله يوللر آچيلمشدر . مبانئ عتيقه‌سى قيمت تاريخيه‌يى حائز وداها دوغريسى بوولايته (مكتب عبرت) نامنى ويرمك

جائزدر. حتى حكومت قوناغنك بيله (۹۱۶) سنه‌سنده استيلا ايدن اسپانيوللر زماننده‌ن قالديغى مرويدر .

قپودان دريا ، مرحوم و مغفورله (طورغود پاشا) بوراده مدفوندر [۱]. جوامع شريفه و تكايا و زواياسى خيلى كثيرده‌در .

طرابلس ؛ وقتيله برخراب آباد ايدى . حربيه ناظر اسبقى مرحوم (رجب پاشا) نك واليلكى زماننده اكثر نقاطى مظهر ترقى اولمش وپيدرپى محتشم بنالر انشا ايديله كلمكده بولونولمشدر .

رجب پاشا ، حقيقةً بويوك ، بويوكلكى نسبتنده، مادوننه قارشى كوچوك برذات ملكسمات ايدى . يوزندن هيچ بركمسه

[۱] طقوز يوز التمش درت سنه‌سنده ايدى‌كه ، (طورغود پاشا) يكيچريلرله كلرك ، طرابلس غرب واليسى اولدى . بلده‌نك اعمار، استحكاماتى وضع وعدالتى توزيع ايلدى . هر برى تحت تأمينه الدقدن صوكره ، دونغالريله اسفاره تشبث ايتدى . غنائمى، عسكرك معاشات وتعييناتنه ودونغالك مصارفنه قارشيلق طوتدى .

(۹۷۱) دوقوزيوز يتمش بر سنه‌سنده اسپانيا وجنويز ومالطه حكومتى . افريقايه هجوم وبعدالضبط طرد اسلام خصوصنده اتفاق ايتمكله اسپانيا ؛ جزائر بلادندن بعض قلاع وسفائن الده ايتدى. بونك اوزرينه جنتمكان سلطان سليمان غضبه كلرك وزيرثانى (اسفنديار)اوغلى مصطفى پاشايى سردار عنوانيله و (پياله) پاشا رفاقتيله مالطه‌يه كوندردى.

طورغود پاشا دخى بونلره بالالتحاق مالطه‌يه عسكر چيقارلدى. ايشته بومحاربه اثناسنده ايدى‌كه ، پاشاى مشاراليه واصل رتبهٔ شهادت اوله‌رق جسد مباركارى طرابلسه كتيريلوب دفن ايديلدى .

ظلم كورمامش، باخصوص استبدادك شبيكهٔ ظلم والمنه طوتولانلر الطاف وانعاميله پرورده اولمشدر . حريت لسانيه‌سی ، علويت انسانيه‌سی تاريخ ملتده آلتون قلملرله مسطور، مابينه خطاباً : « سز بو ولايتی صاتديكزسه ، بن حرب ايتمه‌دن ويرمم !.. » طرزنده‌كی متينانه ، وطنپرورانه جوابلری مشهوردر.

رجب پاشا ؛ طرابلسك فاتح ثانيسی اطلاقنه سزا ، رجال دولتدن ايدی .

رجب پاشا ؛ مشروطيتك مؤسسی نام مبجلنه روا ، بر مشير دلير ايدی .

عالم نظرنده لمعهٔ وجدانيه‌سيله شموس بشريه‌دن معدود اولان مرحوم مشاراليهك سيف معززی طرابلسليلرك انظار افتخارنده بر يادكار پرتونثار اتخاذ ايدلمشدر .

تجارت وثروت ومحصولاتی

تجارت ؛ اسلاملردن صوكره موسويلرك واوچنجی درجه‌ده اجنبيلرك النده‌در .

خورماسی ، پورتقال ، ليمون ، ايوا ، شفتالی واوزوم كبی ميوه‌لری وسبزواتی مبذولدر . بادم محصولی اندردر .

برمكتب صنايعی وارسه‌ده ، وارداتنك قلتندن ناشی مطلوب درجه‌ده اثر ترقی كوستره‌مشدر. مع ماقيه. ارباب حميت علی قدر

الامكان صرف همت ایلدیکی ایچین ینه شایان تقدیر منسوجات وسائره‌سی کورولویور .

عشرته ، سفاهته انهماك ، ثروت عمومیه‌یی اهلاك ایدییور. نجابت واصالتی مسلم اولان محترم اشرافك بوخصوصده‌کی وظیفهٔ مترتبه‌سی بحق ایفا ایدیلمدیکندن ، حرکات معروضه ییلدن ییله آرتیور !

وطنك وباخصوص ـ شیطان پارمقلریله انی تورتولمش ایکن قدرةالله ایله پایدار اولان ـ بویله دکرلی بر ولایتك استقباله قارشی هنوز بطی طاورانیلیور !

حالبوکه طرابلسك شکل حاضری اسبقنه نسبتله طورغوندر. عرب تاریخلری اویله وصف ایدییورکه، انسان اوقودقجه عادتا ترقیات ماضیه‌یی حکایات عجمانه‌دن عد ایتمکه مجبور اولیور.

فقط بو بر حقسزلق ، انصافسزلقدر . چونکه ، اسلامك آثار متروکه‌سی هر بوجاقده کوزلرمزه چارپیور. اویله اسلاف که اللرندن کچه‌ن طاشلر بوکون آلتون قیمتنده صاتیلیور. « طاشی آلتون یاپه‌جق صنعتدر »

*
* *

طرابلسده غایت ظریف ایپکلی احراملر ، بطانیه‌لر اعمال ایدیلیر . اشرافك ملبوساته اولان اعتنالری فوق‌العاده‌در . هله نسوانك ملبوسات وتجملاتی پك کلفتلی وزینتلیدر . اورته درجه‌ده‌سی بیله اوتوز لیرادن اشاغی‌یه مال اولماز . عربلرك کندیلرینه مخصوص بولنان موده‌لری صحت نقطهٔ نظرندن دخی

قطعیاً مضر اولمدیغی کبی مخدرات اسلامیه یه پك شایسته‌در .

طرابلس ، مقر شرافت ومصـدر ظرافتدر . زنکینلری اوموله‌مایه‌جق درجه‌ده ثروته مالك وجداً طریق ترقی‌یه مالکدر . اما نه چاره‌که، بوعالیجناب فکرلری بریره طوپلایوب شرکتلر تأسیس ایتمك وظیفه‌سی حکومته عائد قالمشدر .

ملحقات

١ — نواحیٔ اربعه قضاسی : درت ناحیه‌نك مضاف الیهی اولان بوقضا ؛ طرابلسك شرقنده وساحله یقین برنقطه‌ده‌در . معمور ده‌کیلدر. خورما وسبزه‌سی بولدر. آزمقدارده‌ده مواشیسی بولونور . مسافه‌سی ایکی ساعتدر.

٢ — زانزور ناحیه‌سی: طرابلسك غربنده واوچ ساعت قدر قربنده وساحلده‌در . مرکزی برآزمعمورجه ایسه‌ده اهالیسی خیمه‌نشیندر . خورما وسبزواتی مبذولدر .

٣ — زاویه قضاسی : زانزور ناحیه‌سنك غربنده واون درت ساعت بعدنده‌در . کذلك معموره‌سی ساحلده‌در. اهالیسی متمدن وبزه نسبةً مترقیدر . سبزه‌سی ، خورماسی ، ابکیسی وراقیسی مشهوردر . عجیلاتدن بورایه قدر دوام ایدن ساحلده طوز چیقار .

٤ — عجیلات قضاسی : زاویه قضاسنك غربنده واون ایکی ساعتلق مسافه‌نك منتهاسنده‌در . مرکزی ساحلدن ایکی ساعت اوزاقدر . مع مافیه غیرمعمور وسکنه‌سی کوجبه‌در . خورما

وسبزه‌سی چوق ایسه ده یالکز زواره ایله اخذ واعطا ایده بیلدیکندن استفاده محدود در .

٥ — زواره قضاسی : عجیلات قضاسنك غربنده وسکز ساعت اوته‌سنده‌در . ساحلده واقع اولوب ، مواشیسی پك چوقدر . خانه‌لری کارقدیم اوزره‌در . قبائلی متحددر . خورماسی آزدر . اراضیسی زرعه صالح ، بالق بورطه‌سی بولدر . تجارت طرابلس موسویلرینك یدلرینه براقلمشدر . اهالیسی اویوشوقدر . پینیر ، تره‌یاغی و آیرانی پك نفیسدر . بونك سکز ساعت غربنده تونس حدودینه واریلیر . بنابرین موقعاً مهم برقضادر .

٦ — عزیزیه قضاسی : مرکز ولایتدن اون ساعت اوزاقدر . ترقی‌یه میال ، اهالیسی فعالدر . اراضیسی مستوی ومنبتدر . فقط ، مرکز قضا ، عجیلات کبی ، آباداندە کیلدر . خورماسی ، سبزه‌سی واردر . مواشیسی‌ده آزدر .

٧ — غریان قضاسی : عزیزیه‌یه آلتی ساعت اوزاقده‌در . شرق جنوبیسنده کائندر . معموره‌سی هوادار ، دلشکار برطاغ اوستنده‌در . اهالیسی چالیشقان ، ذکی و برچوغی مأموریتله متعیشدر . غربا پرور وسخیدر . زیتون ایله انجیر وسود ایله یغورت وپینیری چوقدر .

٨ — ترهونه قضاسی : خمس لواسنه ملحق مسلاته قضاسنك غربنده واقعدر . خراب واولرینك برقسمی تحت الترابدر . مواشیسندن باشقه شایان تفصیل برحالی یوقدر .

٩ — اورفله قضاسی : غریان ، ترهونه وخمس ملحقاتیله

هم حدود برقضای واسعدر . اهالیسی زراعتله متوغل ، منحصراً زیتونی بولدر .

*
* *

بوولایتك اساساً تقسیمات ملکیه‌سی پك اویغونسزوکرفت اولدوغندن قوای مرکزیه برمناسبت مکمله تحتنده منتشر دکیلدر . مثلا : اورفله قضاسی ، خمس لواسنك اورته‌سنده ومرکز ولایته باقیلیرسه پك قربنده اولدوغی حالده وقتیله ازبر برمعامله نتیجه‌سی اوله‌رق مرکز ولایته ربط ایدلمشدر .

طرابلس غرب اهالیسنك احوال روحیه واجتماعیه‌سی

بوولایتك اهالیسی : چتین ومتیندر . حلم وحدتك توأم اوله‌رق اجرای حکم ایتدیکی بو وجودلر، مدنیت وحریه غایت مستعددر . چونکه ، پك مطیع اولدقلری کبی، مشاق ومزاحمه قاتلانیر ار اوغلی اردرلر !

کرچه ، تصادف ایدیلن بعض وقایع الیمه مغایر انسانیت ایسه‌ده معارفسزلکدن منبعث بر خطای غیر اختیاری چشم انصاف ایله کورلملیدر . هپسی سلاح بدستدر. سببی : بربرینه پك اوزاق اولان قرانك نظر ضابطه‌دن مهجور بولنمه‌سیدر .

حکومتك مناسبات وحرکات سیاسیه‌سنی وحتی سائر ممالك عثمانیه‌نك اصول اداره‌سنی تدقیق وتحقیق ایتمزلر. لکن ، بو ولایتك احوال عمومیه‌سندن کونی کونه معلومات آلمغه پك مراقلیدرلر .

(بعضیلری) نه قدر ثروتلری اولورسه اولسون، مأموریت ایچین جان ویریرلر . شهری بیك غروشدن فضله وارداتی اولانلر بیله یوزاللی غروشلقلق عادی بر وظیفه‌یه تنزل ایدرلر! مأموریت هوسی ، برعلت مزمنه حکمنه کچمشدر . دور سابقك بقیهٔ سیئاتی جمله‌سندن اوله‌رق ؛ رشوتسز ایش کورلمز

اعتقادی متعممدر . بناءً علیه ، حکومت مشروطه‌نك نصب ایتدیکی مستقیم مأمورلرك وحدانی عادتا تقدیس ایلرلر . وقع ووقار اربابی، یار واغیار اورته‌سنده محجوب قالمامق مقصدیله کوچوك بر مظنونیتدن تخلیص کریبان ایچین یوزلرجه لیرا صرفندن چکنمزلر .

ذکاوت فطریه‌لری ملایسه‌سیله ، اکثریسنك پولتیقه خصوصنده‌کی مهارتلری فوق‌العاده‌در . اقبال پرست اولانلر، اقبالده بولنانلرك محب ظاهریسیدرلر . زیرا : فکرلرنجه اقبالی اقبال تولید ایدر .

اشرافك اکثریسی حکومتله تماس ایتمیوب، عبادت وایشلریله دمکذار اولورلر ومع‌التأسف مأمورینه یاقلاشانلر ، اسنادات نامعقوله‌دن اصلا احتراز ایتمزلر؛ (فلان بوکون ... لغه تعیین ایدیلدی . ینه ... لیرا دوندی) طرزنده‌کی منطقسز مفتریات جداً روح صیقیجی عادات مؤسفه‌دندر .

مأمورلرك علی‌الاکثر یرلیلردن اولمه‌سی سلامت اداره‌یه منافیدر . باخصوص عین محلده استخدام ایدیلنلرك چوغی ، کندی قبیله ویازداقلرینك مروج افکاری اولویور .

یبانجی وموقع صاحبی اولان برمأمور، اهالی ایله اختلاطی دائرهٔ رسمیتدن چیقاریرسه ، نامی اکدلنیر . غریبدرکه ، بویله صاحب نفوذ مأمورینه صوقولانلر ، انظار عمومیه‌ده کسب اهمیت ایتمك صورتیله کوکسلرینی قبارتمغه وحتی بومأمورك نامیله ایش بجرمکه سعی ایدرلر ...

مجرب الحال اولمايانلرله تحقيقاته كيريشمامك مرتبهٔ اولويتده در. چونكه بين الاهالی اشاعات خودفروشانه ده بولونه رق بوسايه ده روللر اوينانير ...

بوقبيل اشخاصك صورت ظاهريه ده كی سيرت ملكانه لرينه آلدانان واليلر ، متصرفلر وقائممقاملر تملقات صالحانه لرينك اساسنه واقف اوله ميه رق، صاف برقلب ايله التفات ايتديكجه ، اهالی هردرلو ايشلری ايچين بونلره مراجعته باشلايه رق ، شوصورتله بويوك بويوك سوءاستعمالاتك اككلريله قارالاندقدن صوكره تعقل ايدرلر .

(نكته) ؛ انسانك صحائف حياتيه سی ـ اقبالده بولوندوغی مدتجه ـ رياقاملريله يازلاتيلير ؛ آلداتيلير . حقايق خفيه ايسه ادبارده وياخود نوم ابدده اكلاشيلير . شو حالده برمأمورك ترجمهٔ حالنه يالكز كندی حركات مستقيمانه سی ده كيل نديملرينك اقبالی ده يازيليركه ، اصل دوشونوله جك نقطه ده بودر .

ملحقاتده قال وقيل اكسيك اولماز . چونكه ، خصميندن هانكی طرف حقلی چيقارسه ، رشوتسز برائتك عدم امكانی افكار مفسدينك احكام متخذهٔ ملعونانه سندن بولندوغی ايچين بيچاره مأمورلر هدف عزويات اولمقدن قورتوله ماز. شوحالده ، اوليای امور افراد معيتی حقنده هرنه سويلنيرسه ديكله ملی ، ايچه اكلايوب ديكله مينجه حكم ايتمك شويله طورسون فكرلرنده برنقطهٔ اشتباه بيله بسله ماملیدر . افواه ناسده نامنی دولاشديرمق آرزو ايتمين برمأمور هيچ برايش كوره مز. مع مافيه، استقامت

وعفتدن باشقه‌سنه اهمیت ویرمین نیجه‌لرده سهل‌الاعتماد آمرلر یوزندن جریانه قاپیلوب کیتمشدر!!.. اخلاق نقطه‌سندن باشلیجه اوچ صنف کوریلیور :

برنجیسی — اتلی‌یه ، سوتلی‌یه قاریشمیوب مزایای فطریه وحیثیت نسلیه‌لرینی محافظه ایلینلر ؛ یوزده قرق .

ایکنجیسی — ضرورت فوق‌الغایه ایچنده یووارلانوب ، هیچ برشیئه مداخله ایتمدیکلری کبی ، دائما اطاعت ومحویت دائره‌سنده یاشایانلر ؛ یوزده اللی .

اوچنجیسی — ایشلرینی ، کوچلرینی براقوب افسادات والقاآت ایله اشتغال ایدنلری ؛ یوزده اون .

بوتقدیرده ، اقلك سوء حالی ، مملکتك ناموس وشهرتنی اخلال ایده‌میه‌جکندن ، بز ینه طرابلس غرب اهالیسنك سخا وانسانیتندن ، حسن اخلاق وحماستندن بحث ایدرز. چونکه ، جناب حق ایلوك قدرینی بیلدیرمك ایچین آره‌لرینـه مطلقا برقاچ شریر الحاق ایدر . (لایسئل عما یفعل) !

برنجی طبقه‌ده بولونانلرك سفرهٔ جود وکرمی آچیقدر . مسافره وبالخصوص غریبلره پك زیاده حرمت ورعایت ایدرلر. وجداننده امین اولدوقلری مأمورین ایچین هردرلو فداکارلغی ایفا ایدرلر .

شیمدی کمال تأسفله سویلنه‌جك برحقیقت واردرکه، اوده قبائل بیننده تصادف ایدیله کلن ضدیت ومنافرتدر . اسبابی تحری ایدیلسه ، دیو عقور استبدادك اکدیکی تخملر جمله‌سندن

اولدوغی صراحةً اکلاشیلیر . — علی الاکثر ظهور ایدن تضاد افکارك واخبارات انتقا مجویانه نك یا حکومتك قوللانیشسزلغندن ویاخود بعض یرلی مأمورلرك قویدوغی پارمقدن منبعث ایدوکی تحقیقات رسمیه ایله ثابت اولمشدر .

بوکون ، برملتك موجودیتنی محافظه ایدن قوتك اجزاسی ، اوملتك افرادیدر . بزدائما بونقطه‌یی چشم تقدیره المازسه‌ق ، وطنداشلرمزك حقوق مقدسه‌سنی وقایه یرینه ، بربریله طوتو- شدیروب ، ازیله‌لرینه غیرت ایدرسه‌ك شوماذی حرکات مردوده‌مزك برده معنوی تأثیراتی واردرکه ، اوده بزن ملك وملتك تمامی صارصه‌قدر ! برمأمورلر نحق الانصاف دوشونملی یزکه ، اکتسا واکتسابمز ایشته بواجزای مترکبه‌سایه‌سنده‌در . مشهور (شاول) بیله غایت منفعتپرست اولدوغی حالده ، ظلم ، منفعتی اخلال ایده‌جکندن قطعیاً تجانبت ایدردی .

اعضا مفلوج‌اولونجه‌وجودك جوهر قابلیت اظهار ایده‌مامسی مثللو ، مأمورلر ال آتندن ایش کوروسه برمتصرفك ، بر قائمقامك ... هردرلو تشبثاتی البته عقدهٔ تعلیه‌اوغرار . کذا ، باش اداره‌سنده مدبرانه حرکت ایتمزسه ، وجودك بیهوده یورولمه‌سی طبیعی بولوندوغی کبی ، رأینده متین ومستقل آمرلره مظهر اولونه‌مینجه کافهٔ امورك عدم سلامتی بدیهیدر .

بوولایت ، سائر ممالکمزه قابل قیاس دکیلدر . زیرا ، ضابطه‌سی ، عدلیه‌سی ، ملکیه‌سی ، مالیه‌سی یکی تشکیل ایدیلیور دیمکدر . وجدانی معروف بروالی ، برمتصرف توسیع مأذونیت

صلاحيت كامله‌سى حائز اولمازسه ، هيچ بر ايش كوروله‌مز .

انكلتره حكومتى بيله مشروطيت دائره‌سنده پك قدملى بر اداره‌يه مالك اولدوغى حالده هر يرك عرفان واستعدادينى طارتەرق ، اكا كوره محيط حريتى توسيع ويا تقييد ايتمشدر . مع مافيه ، ترقياتى‌ده كوزلرى قماشديرمقده بولونمشدر . بو متفيض ملتك حكومتى برنمونهٔ امتثال اتخاذ ايدرسه‌ك . خط حركتمزى دوزلتيرز . مثلا ؛

حمص لواسنده‌كى او محتشم خسته‌خانه‌نك اوته‌سى بريسى ييقيلوب دوكولوب دوريور ، وجودندن كوروان بر استفاده‌يه اون مضرت قاريشيور . صوكره لوا مجلسى بلديه صنديغنك فضله‌سيله تعمير ونواقصنى تدريجاً اكمال ايتمك ايسته‌يور ، ولايت ايسه رد ايله جواب ويريور ؛ مكتب صنايع حصه‌سنك بهمه حال ارسالنى امر ايليور . واقعا بوده بر امر خيردر . فقط بيكلرجه ليرالرله ميدانه كلن بر بنانك بوكون بش يوز غروشله تعميرى ممكن ايكن بر آى كچنجه ايكى بيك غروشله موفق اولونه‌ميه‌جق ييقيقلرينى براقديروب بوسبوتون اندراسنه ميدان ويرمكده معقول ده‌كيلدر . ازجمله ، بوتون لوانك بر نكهبان مشفقى ديمك اولان بودارالخيرك وجودى هر احتياجه مرجحدر .

ايشته ، بش مرانقوز ايريشديره‌جكز ديه‌رك بش يوز كشينك قاننه كيريورز . عجبا بو معاملهٔ تخريبيه‌يه (ترقيپرورلك) ديه‌جك بر كمسه بولونورمى ؟

اوراق بر قضانك قائمقامى اويقويه دالمش ، بوندن افراد

معیتی بالاستفاده ، خنجر استبدادلرینی ملتك جكركاهنه صاپلامش. واقعا قائممقاملك استقامتنه دیه‌جك یوق ، متغلبینك ، او ملت سولوکلرینك حالنه الویردیکی ایچین مداخلری ، مدافعه‌لری چوق . قالدیرتمق قابل اولامیور. یوزندن حاصل اولان جرائم لا تحصی دکیل ، کندیسنك جرم قانونیسی آرانیور. ایشته قوجامان برقضا ایچین ایچین یانیور .

برحکومتك شکوه وسطوتنی تأمین و تزیید ایده‌جك اساسلرك اقدمی عدالتدر . بدر منیر معدلت نه‌قدر نشر پرتو عظمت ایدرسه، ملتكده غیرت وقوتی اومرتبه آرتار. چونکه بوکلهٔ بسیطه‌نك بوتون مضمونی، کافهٔ قلوبك برنقطهٔ جاذبه‌سی حتی نظام عالمك واسطهٔ ثبوت موجودیتیدر .

بز اسلاملر حضرت فخرکائناتی کوزلرمزله کورمدك ، علی العمیاده تصدیق ایتمیورز ؛ صدقنه دلیل اوله‌رق الده بر قرآن کریم وار . یالکز اسلافك اعتقاداتنه امتثال ایتمیورز ؛ باقیورزکه ، مندرجاتی برقانون عدالت ، تکلیفاتی شایستهٔ عبودیتدر . کوریورزکه ، انزال بیوریلان قوت ، احکام موعوده‌سنی دائما اجرا ایدییور .

دورسابقده سالنامه‌لرك باش صحیفه‌لرینی تزیین ایدن قانون اساسی‌ده مشروطیتك اعلانیله افراد ملتك هپسنه احسان بویورولدی . یعنی دینلدیکه : « ای ملت ! مژده‌لر اولسون ! آرتق دام سفالتدن قورتولدیکز. حکومت جدیده، قارشیکزده ذره‌قدر دوغریلقدن انحراف ایدرسه، الیکزده‌کی کتاب آتشین

خطاب ایله مسؤل طوته‌جقسکز ! »

اوخ نه فرحفزا، نه حیاتبخشا مواعید عادلانه! ، نه عالیجنابانه، نه وطنپرورانه معامله‌ٔ دلکشا ! ؛

ماده‌لرینی اوقویورز ، پك موافق ، قانون الهی‌یه مطابق اولدوغنی اکلایوب تقدیسدن صوکره سینه‌لرمزده (حرز جان) کبی صاقلایورز. اساساً حریتسز ترقی غیر قابل اولدوغندن وطنمزی آرتق عمرانه یونه‌لمش بولویورز ، جناب حقه شکر ایدییورز . ناصل سونمیه‌لم ؟ ؛

بو ملك موروث مشترکك یاورولری اولدوغمز حالده، بر وقت نیجه ارباب حمیت زندانلرده، منفالرده چورویوردی. حالبوکه، بر مجاهد حریتك بویوردیغی کبی ؛ وطن ، سکا بکا محتاجدر .

فی الحقیقه درنجه دوشونه‌جك اولورسه، بر ملتك حکومتله برابر موجودیتی مثلی کورولمامش بویوك بر واپورك وضعیت وانتظامنه بکزر : سفینه‌سی ؛ وطن ، آتشی ؛ قانون ، بخاری ؛ حکومت ، ماکنه‌لری ؛ ملت. اسقوری ؛ سطوت ، طوائفی ؛ قوای اجرائیه ، ضابطانی ؛ نظار وقپودانی‌ده ؛ حضرت پادشاهدر . واپوره دریای سیاستده سالم بر خط حرکت تعقیب ایتدیرن پوصله ؛ حقوق دول وماکنه‌لری محافظه ایدن یاغده؛ بین الافراد تأمین حقوق ایلین قوانین ونظامات موجوددر.

واپورك روحی ؛ اسقور دیمك اولدوغنه نظراً : سطوت نامی ویردیکمز بوقوت ، ملتك هیئت عمومیه‌سندن متولد بر خلاصه‌در . ماکنه تجهزاتنك آیری ، آیری وظیفه‌سی

اولدوغی ویریرینك لازم غیرمفارقی بولدوغی کبی ، برملتك موجودیتندن سطوت بکلهمك ، بلااستثنا هپسنی وفقط وسع واقتدار نسبتنده استخدام ایله اولور. بو مجهزلردن بری (١٠٠٠) بیك، دیکری (١٠٠) یوز اوقه ثقلنده ایش کورمك ایچین یاپلمش ایکن . ایکنجیسی برنجیسنك یرینه قونورسه وبو خطا تعاقب وتوالی ایدرسه . متأثر اولهجق اوسقوردر .— بویاکلشلغی ماهر اولان جرخجیلر یاپماز . لکن . بو صنعتدن بی خبر اولانلر تعیین ایدیلیرسه باشقهده یاراراق اولماز :

تنسیقات قانونی، تطبیق ایدلدیکی کبی اجرا ایچین یاپلدی. مبعوثلرمز ، نظارمز خانهلر تملندن دوریلسن دیمدی . اما نه فائده که . بخش اتدیکی صلاحیتك هانکی وجدانلره رجوعی دوشونلدی .! مشروطیت وادیسنده استبداد پنجهلرینك آزیلی طرناقلرینه میدان ویریلدی. صاییمزاهللر کوشهٔ بطاله آتیلدی. بو، بویلهمی اولمالیدی ؟

شونك بونك اشاعات ملعنتکارانهسنه مستنداً تنسیقات قومیسیونلرینك چیقاردیغی برطاقم مقتدر وناموسکار مأمورلری کورنلرك چوغی کوکل صیادلغنه باشلادی . حالبوکه، ادارهٔ مصلحت دهکیلمیدرکه ، قوجه عثمانلی ملتی بوحاله کتیردی ؟!

برعسکره درت دیوار ایچندن تلفونله تعلیم قوماندهسی ویرمك، عین زمانده ده ، موفقیت کامله فکر قوینی بسلهمك دوغریسی معقول عد ایدیلهمز : — هر بری مرات مجلا اولمق شرطیله — صرزت مخصوصهده ولایاتی طولاشهجق مفتشلرك راپورلری

(سینه‌ماتوغراف) الواحی کبی حکومت وملتك درجهٔ مشی وانتظامی کوسترملی که، تصحیحده، تدبیرده خطاوقوعبولماسین!

طرابلس غربده محتاج اصلاح اولان ؛ اهالی دکیل ، حکومتدر . ذاتاً ملت عثمانیه، ظالم برحکومتك سلسلهٔ شکیمهٔ استبدادینی قیروب حق حریتی قازانمش ، عالم مدنیتك القشلرینه مظهر اولمش برنسل کریمدر .

« حقیر اولدیسه ملت شاننه نقصان کالیر صانمه »

« یره دوشمکله جوهر ساقط اولماز قدروقیمتدن »

طرابلس اهالیسنك احوال اجتماعیه‌سی : مخادنت ومخالفت، تمییز دیکرله ، قرداش کبی که‌چینیرکن حدت ویاخود اجداددن منتقل اخذثار بلیه‌سیله بربرینك قانی دوکمکدر . — بین العربان جاری اولان بوجنایت ، مقتضای شجاعت صاییلور .

حسن ائتلافلری شونکله‌ده مبرهندرکه ؛ اسلاملرك ، موسویلرك طرز حیاتلری متحد ومتفق ومعامله‌لری اوزقرداشلر بینن‌ده‌کی صمیمیت درجه‌سنده جدیدر . بناءً علیه ، بلاتفریق جنس ومذهب هرعثمانلینك وطنداشلریله ال اله ویرمسی یولنده‌کی نصایحه بوولایت اهالیسنك احتیاجی یوقدر .

اوت ، مشروطیتك مایحتاج الیهی اولان اتحاد عناصرایله حکومته اطاعت ، عدالته مفتونیت ، هوس ترقی ، وطن اوغرنده اختیار فداکاری ، آمال مفسدهٔ اجانبه متعصبانه مخالفت کبی شایستهٔ تبجیل خصائل ایله مزیندرلر . بیچاره‌لر ، برکربلای استبداددن قورتوله‌رق ، چشمهٔ عدالتده ریان اولمق اشتیاقی

سائر ولايتلر اهاليسندن زياده بسله‌مشلر . امانه‌چاره‌كه ، حكومت مشروطه ايچنده بيله متجاسر مأمورلرك معاملات كيفيه‌لرندن هنوز قورتوله‌مامشلر !

مرجعه شكايت يولنى بيلمزلر ، معذوريتلرينى اكلاته‌جق قدر ديل چويره‌مزلر . فرضا ؛ مركز لوادن بش‌التى كونلك مسافه‌ده‌كى ناحيه‌نك مديرى پولى آلمش ، متغلبلرله ايشى اويدرمش ، چيقديغى يرده چوروين آغاچلر كبى ايچنده دوغديغى يريه‌دن آيريلمايان بر بيچاره ناصل محافظهٔ حقوق ايتسين ؟

عدالت ؛ هردرلو نائرهٔ مفسدت وشقاوتى سوندورور برقوهٔ شديده‌در . نيجه وقوعاته تصادف ايديورزكه ، سببيت ويرن حكومتدر . چونكه ، زمام ماق حسن اداره وظيفه‌سيله مكلف اولان ، ملت ده‌كيل حكومتدر .

محاكمه‌مزى برآز توسيع ايده‌لم ؛

اشكال حكومات ايچنده برده ، حكومت عواء واردركه ، قانون عقل وطبيعته پك مغاير بولونان بونوع قواى سياسيه ، ربع مسكونك حكومتلردن عبارت اولان قواى اساسيه‌سى ميانه داخل اولمامش واوله‌ماز . بوولايتده ايسه ، بعض قبائلك طرز حياتى عين مركزده‌در . زيرا ، قضا مركزلرندن كونلرجه اوزاق باديه‌لرده عسكرسز ، ژاندارمه‌سز برحالده ياشايانلر ، نفوذ حكومتك خارجنده قالمش ديمكدر . وقوعاتى متغلبلر حل وفصل ايدر . ايشك ايچنه بالطبع التزام وجبر كيره‌جكندن كوچوك برمسئله نهايت او قادار بويوركه ، ايچندن چيقيلمق قابل اوله‌ماز .

فی الاصل ، ملتسز برحكومتك وجودی غیر متصور اولدوغندن ملت ، برملت حاكمه صفت ووضعیتنی اكتساب ایدرسه‌ده ، خلاصه‌سندن یعنی ، پارلمنتوسندن چیقوب ارادهٔ سلطانیه‌یه اقتران ایدن قانون قارشیسنده مسئولدركه ، بوده ، حاكمیت ملیه‌یی تأمین ایدر ؛ عمروی دوكن زیدك محكومیتی ، عمروك وحقوقده مشترك بولونان بوتون عثمانلیلرك وحتی زیدك حاكمیتی ایجاباتندندر .

برده ؛ ملت حقوقده مساوی وفقط ، وظیفه‌ده طبقاته تابعدر؛ حمیت برموهبهٔ فطریه، حب نفس ده خصیصهٔ بشریه‌در؛ بونك ایچین، بروالی ایله برقایقجینك حمیتی بر اوله‌بیلیر وكذلك هركس طاشیدیغی (انسان) نام معززیله مباهی اولدوغی جهتله بوكا تجاوز ایدیلنجه تأثیراتی رتبه‌یه راجع برنسبت اوزره ده‌كیلدر . فقط ، حقوقده مساوات واردر دینه‌رك دمیرجیلكه منحصر اولان صنعت واستعداد براقیلوب‌ده ، بیلنمین برایشه كیریشلمك ، وظیفهٔ ملیه‌یی ترك وهدر ایتمك دیمكدر .

بزی مشروطیتله اداره‌یه سوق ایلین ؛ طلوعات فكریه ده‌كیل ، قرآن كریمك موضوعنده‌كی وضوح كافیدر ؛ جناب حق (وشاورهم فی الامر) بویوردقدن صوكره (وفضلنا بعضهم علی بعض) قیدینی ده علاوه ایتمشدر .

تساوئ درجاتدن سیاستك قبول ایتمدیكی برقوت دوغاركه، بونی حوایده‌جك ینه كندیسیدر. چونكه، انسان بعضاً فكرنده‌كی خطایی درك ایده‌میه‌رك ، آرزوسنه موفقیت امرنده استعمال

قوته مجبور اولورکه ، ایشته بو ، درجات متساویه اورته‌سنده براستثنا میدانه که‌تیرمك دیمك اوله‌جغندن، طرفینك حقسزلغی محاکمه وبعدا تبلیغ هرحالده اجرا ایتمك ایچین داها بویوك برنفوذه احتیاج طبیعیدر . بنابرین ، برملتك دوام موجودیت وقوام سلامتی قدرت حکومتله قائمدر ، برپدرك اك بویوك اولادی نه‌یولده اطاعت ایدرسه بونك‌ده مادونلرندن عین معامله‌یی کوره‌جکی بداهتنه قارشی ، افراد ملتك دائما اطاعت متسلسلهٔ مشروعه‌دن عدول ایتمه‌سی واسطهٔ بقای انتظامدر.

مشاهیر غربیوندن برینك افاده‌سنه اضافتله شونی دخی علاوه ایدرم‌که ، انسان خلقةً خودکامدر . بونی تفسیرایتمزسه‌م بیلیرم‌که ، محترم قارئلرمزدن برقسمی متحیر قاله‌جق وبلکه‌ده حصه‌سنه‌مصیب برتجاوزی هضم ایده‌میه‌رك مؤاخذه بویوره‌جقدر: دوغری سویلیور ، زیرا بوکون اکر هرکس حقنه‌راضی اولمق فطرتنی حائز بولونسه‌ایدی ، قانونه وبونی اجرا ایده‌جك قوته لزوم قالمازدی . باشقه صورتله‌ده اقناع ایده‌بیلرز ؛ بز انسانلر کندمزه عائد حقوقده تمامیٔ نصفت وعدالتی ، حتی صورت مفرطه‌ده ایسته‌رز . جزئی برخطایه قارشی منفعل اولورز . صوکره ، اللرنده‌کی قازمه‌لرله کونشك شدت حرارتی اورته‌سنده چالیشان ، بزی ترلرینك تصلبندن متحصل دانه‌لرله طویوران محترم وطنداشلرمزدن بری یا کمزه کلوب برمراجعتده بولونسه ، انواع نازواستغنا ایله طاورانیرز ، هله بعضاً وطنداشلق حقوق مقدسه‌سنی بیله آیاقلر آلتنه آله‌رق قیرارز !...

دوشونمه‌لی یز ، دائما دوشونمه‌لی یز که ، حکومت ملت سایه‌سنده‌در. بیلملی یز ، محقق بیلملی یز که ، مأمورلرك دایه‌سی ملتدر . اوتوردیغمز قولتوقلرك آلتنده‌کی قوتلر ، حقوقنی محافظه ایده‌جکمز بغری یانیق ملتك افراد نجابت نژادیدر که ، او بیچاره‌ده بومیانده‌در .

انسان ایچون ابنای نوعنه وعلی‌الخصوص ، ملك وملتنه خدمت ایده‌بیلمك اقتداری من‌قبل‌الرحمن نه بیوك بر لطف واحساندر ! کندی منفعتلرمزی وطنك خرابیتنده ، فقرانك محونده آرامه‌مز ایسه نتیجه اعتباریله باعث خسراندر . بناءً علیه ، غنای مادی ومعنوینك سرمایه‌سی حمیت واستقامتدر . بزی راحت یاشاتان ، عائله مسعودیتلری ایچنده بولوندوران ، زمام حریتمزی قازاندیران ، سیاسی برقوته اضافتله (ملت عثمانیه) شرفنی طاقان ، خلاصه هردرلو اسباب حضور وآرامزی ، وقار واحتشامزی بخش ایدن برسوکیلی وطندر !

وطن‌ده کندی کندیسنه ادامهٔ حیات ایده‌میور ؛ روح ایسته‌یور ؛ ایشته هپمزك روحندن حاصل اولان یکون نه ایسه وطنك‌ده روحی اودر . برده قوته عرض افتقار ایدییورکه ، بو دخی ، جمله‌مزك اتحادندن متحصل بر متانتدر . شو حالده ، منصفانه وحقجویانه برمحاکمه‌نك صوکنده بوتون وطنداشلرمزك معزز اولدوغنه برمحبت قلبیه ایله کسب قناعت ایدرز .

§ مأمورین ارقداشلرمك ، حتی همشهریلری حقنده بعض صوؤق معامله‌لرینی کورمکله متأثرم . بکا یوقاروده‌کی صوك

سوزلری یازدیران اساساً بوکبی احوال اولدیغی ایچین صافیت ایله ممتزج برقابلك شو تشریحات ملیه‌سنه امید ایدرم‌که ، نظر بی قیدی ایله باقمازلر .

*
* *

بوولایتك اهالیسی لایعد قبائله منقسم اولوب ، هر برینك شیخ وامامی وهیئت اختیاریه‌سی آیریدر . دور سابقده اموال امیریه تحصیلاتنك بونلر واسطه‌سیله اجراسی اصول اتخاذ ایدیلمش وبویوزدن خیلی سوء استعمالات وجوده کلمش ایدی . مشروطیتده ایسه ، شو معامله‌نك وخامتی آکلاشیله‌رق ، نظامنه توفیق قلنمشدر . مع مافیه ، بونلرك هنوز اویانه‌میان اهالی اوزرنده‌کی تأثیرات مادیه ومعنویه‌لری باقیدر !

هر قبیله‌نك افرادی اجدادلرینك شهرت شایعه واصالت موروثه‌سی ایله مفتخر بولوندوغندن بویولده‌کی مدعیات نفسانیه علی الاکثر فکر بمزی تولید ایدییورکه ، کرکینلکدن باشقه ثمره‌سی یوقدر .

قان آلمق عادت قدیمهٔ مذمومه‌سی جداً آجینه‌جق برکیفیتدر . مثلا ؛ یوز - ایکی یوز کشیدن مرکب بر قبیله‌نك کافهٔ اجزاسی بونلر میاننده قتل ایدیلنك قاننه متساویاً وارث طانندیغندن ، قاتل جهتنك‌ده عین کمیتده‌کی اشخاصی مدافعهٔ نفس ایچین صورت دائمه‌ده سلاح طاشیمغه ، راحتسز یاشامغه مجبور اولویور . بومسئله‌نك بعضاً غریب تفرعاتنه تصادف ایدیلیور ؛ فرضا (زید) دیکر قبیله‌دن بر نی اولدوردکدن صوکره ، اکر خلجان

متماديدن قورتولمق ايسترسه ، (ارثاً منتقل شجاعت فضيلتندن بيوايه قالمق شرطيله ؟) هنوز كهواره‌نشين اولان طفل معصومنى سقوط انتقامه قربان اوله‌رق مقتولك عائله‌سنه كوندرير . آرتق ، بو ياروجغزى حياً اعاده يدمروته قالير !...

ياخود ، قاتل غيرمسلح اولدوغى حالده ، مقتولك چادرينه بغتةً كيروب اورته‌يه ياتانير . معناسى (دخيلك !) ديمكدر . شو حركت . محوتى ارتكاب ديمك اوله‌جغندن وداها دوغريسى فيما بعد طائفهٔ نساء سويه‌سنده ياشامق عد ايديلديكندن ، عفو ايله ابراز مردانكى تيلنه‌رق ، مصالحه شرفنه كلفتلى ضيافتلر ويريلير . — على كلا التقديرين مقتول طرفندن كوستريلان علو جناب ، عربلرك بسالت جبليه‌لرينى اثباته كافى دلائلدندر .

تفنكلرى ايكى متروقدر اوزونلقده وچاقماقليدر . قونداقلرى قيصه واصول قديمه اوزره‌در . خصيمندن برى آتديغى مرمى‌يى اصابت ايتديره‌مزسه ، اوزون اوزادى صيقيلامغه مساعد زمان بوله‌ميه‌جغندن باروتك اوستنه قورشونى ايندير مكله اكتفا وبوصورتله تكرار آتش ايدر . برده ، كموشلى طبانجه ، بويوك روولور و قماشكلنده (مالطه معمولاتندن) كسكين وغايت صاغلام بچاق طاشيرلر .

قبيله‌لرك شجاعت نمايشلرى هله كلين آلمه‌لرنده غايت طمطراقليدر [۱] . خلقةً محارب و جسور اولان بو اهالى

---

[۱] كلين كه‌تيريليركن هر طرف دهشت ايچنده قالير ، كوره‌يك اوينه برساعت قالير قالماز محاربه‌يى آكديرر سلاح

عثمانلیق حسیاتندن منبعث کوز یاشلریله تماشایه شایسته عادات ملیه‌لرینی محافظه ایتمکده‌درلر .

طرابلس اهالیسی اکر دورسابقك شدید ضربه‌لری تحتنده ازیله‌مش ولسه‌یدی ، بوکون هر ولایتمزه فائق آثار ترقی کوستره

صدالری باشلار . آهسته بررفتارایله یولنه دوام ایدن بر محتشم الایك اورته‌سنده ایکی دوه ، بونلرك اوزرنده ایپکلی قماشلرله مستور برر کوچك اوطه وبش التی‌مترو نصف قطرنده‌کی محیطنده‌ده مسلح آتلیلر کورونور .

مذکور اوطه‌لر ، داللردن اورولمش چارداق و داها صریح سویله‌یه‌لم ، اورمه‌دن بولونمش شیشکین برچوال شکلنده‌در . برنده کاین ودیکرنده‌ده والده‌سی اوتورور . بالطبع وجودلری مشاهده ایدیلمز .

تصادف ایدیله‌جك مساعد برمیدانده توقفله مذکور ایکی دوه وکافهٔ اهالی ایکی صف تشکیل ایدر . سواریلر ، اکرلری صیرمه‌لرله رکابلری کوشلرله بزنمش آتلرینی برباشدن دیکرینه طوغری قوشدورورلر . یردن چیقان شدتلی غبار آره‌سنده سیالهٔ الکتریقیه‌کبی قطع مسافه ایدن بو بهادر ، بو آرسلان جانلی عثمانلیلر کاینك حذاسنه کلدکلرنده اللرنده‌کی مرصع تفنکلرینی هدف موهومه چویروب آتارلر . عین زمانده‌ده ، کاینك اطرافنی قوشاتان مغنیه‌لر غایت مؤثر ودلسوز غنالریله او ساحهٔ مهیبه‌یی پك معنیدار برشکله قورلر . بو صحنه‌نك قارشیسنده انسان حسیات عمیقه‌یه طوتولور : شجاعت وحماسه‌نك لمعان ایتدیکی او حیدرانه یاریشلر کووه‌یك قوای متحده‌سنی ، منسوب اولدیغی قبیله‌نك صولت جنکاورانه‌سنی ومغنیه‌لرك جانخراش صدالرینده برکسیدك نظرکاه ابویندن افتراقنی ارائه واعلام ایدر بر پانوراماد‌ر .

دنیانك وسیلهٔ دوامی اولان بو وصال ، کنکرهٔ اسمنی لرزه‌تاك ایدن قارابنیه کومبورتولریله نتیجه‌لندیکی کبی ، غشای بکارتك ، تعبیر

بیلیردی ؛ معروف ۰ئەلره منسوب اولان اشراف ، نجابت خلقیه‌سنی ، سخاوت ارثیه‌سنی ، اخلاق حسنه‌سنی وملیتنك وقار و عظمتنی الدن قاچیرمامش ، هر طلوعات فکریه‌سنی تطبیقده تکاسل ایتمامش .

حکومت ظلم ایتمش ، حمیت ملیه‌سنی ضعیفلندیرممش . بالخصوص متدین اسلاملر (بانق‌دی‌روما)نك پای‌مخربنی‌سلاح وطنپرورانه ایله قارشیلامش !

احتماله ، گوای عصمتك حین تحققنده تکرار طبانجه سسیله اعلان ایدیلیر .

گرچه بوعادت ، برامر خفی مخطره‌سی اولمق حیثیتیله نابمحل کورولورسه‌ده ، اساساً طبیعی‌الوقوع اولان برشیئك شیوعنی تقبیح صره‌سنده نظردقته آلنه‌جق نقطه ، زوجه‌نك اخیراً شائبهٔ اسناددن کلیاً تبریه‌سی یولنده‌کی تدبیر معقولدر . چونکه . سائر حوالیده نیجه وجدانسز زوجلرك برایکی هفته صوکره بویولده برافترا وسیله‌سیله بیچاره مخدراتی ابدی برحجابه معروض براقدینی هپمزك معلومیدر . بونك ایچون ، عربلرك شوعادت قدیمه‌لری فی‌الاصل شایان تقدیردر .

کلین جمعه کونی که‌تیریلیر . ورودندن مقدم عمومی برضیافت ویریلیر ، یوزلرجه فقیر طوپلانیر . غیرمنتظم برحالده انتظار ایدرلرکن خدمه‌نك برالده (بزن) قاواتاسی ودیکرنده‌ده بربوجوق مترو طولنده طایانقلی خورما دکنکی ایله باش کوسترمه‌سنی متعاقب محشری احساس ایدر برتهاجم وقوع بولور . چونکه ، طایاقدن قورقان آچ قالیر .

قاپیتمه‌لر صره‌سنده بوبرله مخلوط یاغه‌بله‌نن سیاهیلر (ورنیك) بویاسی کبی پارلامغه ، بوبرك آجیسیله قاشینمغه باشلار . بواستبداد شکم صحنه‌سی ، انسان ایچون پك بویوك برساحهٔ عبرتدر !

معمافیه ، مدعوینه مخصوص یمکلر متنوع اوقله برابر ، قهوه چای ومشروبات سائره تکلفاتی تذکاره لایقدر .

نه‌یوینده بر استعداددرکه، حکومت ظالمه بومؤسسهٔ سیاسیه‌یه واسع مساعده‌لر ویرمش ایکن، معارفدن محروم طانیدیغمز بونجه قبائل فرصت مترقبه‌یی ذکای فطریلریله تفرس ایتمشلر!

اهالینك ـ اکثریت اعتباریله ـ مفتون حمیت وشکرگذار انسانیتی‌یم. شوقدر وارکه، بر قسمنك قال‌وقیلی اعتیاد، بی اساس برشیئی وطنداشنه وازجمله برطوپراقده برابر بویوین برهمشهریسنه اسناد ایتمسی بنی پك دلخون ایلمشدر. چونکه گوردیکم فضائل کلیه‌ایله تألیف ایده‌میورم. مع مافیه، بنه انصافی الدن برقیه‌مز: هدف مسئولیت بالخاصه حکومتدر. حکومت عدالتی گوسترمز، متجاسر جزاسنی چکمیه‌رك متعدی‌عنیلك اوکنده غرور موفقیت اظهار ایدرسه، هر معامله‌ده مساوات اخلال ایدیلیرسه، کافهٔ تدابیر ردیئه‌یه توسل چبغیرینی آچان انتقام هوسنك تولدی طبیعیدر.

بونصل اولویور؟:

یالکز خمس لواسی. پورتکیز قراللی قدر جسیم ایکن اوله عرض ایتدیکمز وجهله قوهٔ ضابطه‌نك مفقود دینه‌جك درجه‌ده قلتنه قارشی آنجاق معجزه آسا برصورتده آسایشی محافظه ایدن اهالی‌یی آلقیشلامه‌مز لازم گلمزمی؟

چونده. ایصسز یرلرده. اطرافی خالی یوللرده برمقتضای بشریت بری قتل ودوه‌سی غصب ایدیلیر. فاعل معلوم. فقط، برقاچ گون صوکره خبر آله‌بیلان حکومت مظنونی دردست ایتسه بیله، جرمك آثاری غائب اولمش، اورته‌ده تبیین حقیقته

مدار بر دلیل قالمامش ؛ بالطبع عدالت یرینی بولەمیور .

مظنون برائت ایدییور ، جزاسی مقتوللك قبیلەسنه عائد بر وظیفۀ عرفیه حکمنده قالیور! حالبوکه حکومت ، ملتك کافل سلامت وسعادتیدر . خمس مرکزنده اوچه کونده بش آلتی مقتوله تصادف ایدیلیرکن ، شویدی سکز آی ظرفنده حکومتك کوستردیکی فعالیت ممکنه ثمرەسی اولەرق ، بو مقدارك شایان تعجب برزادده یه نزولی معاملاتمزك یکانه شاهد بارزیدر .

والحاصل ، حقیقةً مونس و آسایشپرور اولان بو اهالی‌یی مؤاخذەیه قطعیاً حقمز یوقدر ؛ افکاری تنویر ایدەجك منتظم مکتبلر وجوده کتیرلمامش . عدلیەده ، مالیەده ، ضابطەده عادلانه بر مسلك تعقیب ایدیلمامش ، حقوق ملت ؛ معاشسز مستتصفلر ، درایتسز ، وارستۀ مسئولیت مأمورلر یدینه تسلیم ایدلمش !...

خلاصۀ مقصد

طرابلس اهالیسی ــ اشاعات کاذبەنك عکسی اولەرق ــ چالیشقان ومشکلاته متحملدر . فقط افسوس که ، مدنیتك ایجادات تسهیلیەسندن محروم اولەلری ، فقرانك ضرورتنی مندفع ایدەمامکدەدر ؛ (خلفه) فابریقەسنده برماکینست مستریحانه اوتوریور ، یالکز اوکندەکی ایستیم چشمەسنی آزەده بر چویریور . بالطبع (١٥ ــ ٢٠) لیرا معاش آلیور . سپاهیلر ایسه ، اون ، اون‌درت ساعت ظرفنده ، ازجمله کونشك حرارتی

آلتنده تحمل بشر فوقنده چالیشیور ، کوبده آنجاق اوچ درت غروشه نائل اوله بیلیور.

اغنیانك همان هپسی منطقه سنك خارجنه چیقمامش اراضی‌یی اصول جدیده اوزره اعمار ایتمه‌نك یولنی بیله‌یور ؛ زراعتی فنه مغایر برقاعدهٔ عجیبه ایله اجرا ایدییور . خورمادن باشقه بر آغاجه هوس ایتمیور. خلاصه، هرجهتدن موازنه‌لی برطورغونلغی اخلال ، ثمره‌سی محدود بورغونلغی تخفیف ایده‌جك براثر مروت دها تجلی ایتمامش !

حکومتی بو زمینده‌کی سؤاللر قارشیسنده مدافعه ایتمك ایسته‌ینلر عجبا، شو معیشت پرمسکنتك کندی کندیسنه‌دن کیشه جکنی امکان داخلنده‌می بولویورلر ؟

ترقیاتمزك الك سهل الاستحصال مقدماتی بیله ، معارفله توأم طوتمق ایسته‌یورز ، بوکون المزده بولونان برفرصتی استعماله حاجت کوره‌میورز. حالبوکه ، بوبرخطادر؛ اول امرده معارف حقنده‌کی تشبثات پك بطی کیدییور . غریبدرکه ، بونی‌ده هرسنه‌نك آتیسنه حصر ایدییورز. اسف انکیز برمثال اوله‌رق شونی کوستره بیلیرم :

خمس لواسنك حقیقةً الك اهمیتلی ومستعد وعلی الخصوص اهالیسی کثیر وقبائلی طاغنیق برقضاسنده معارفك تعممنه رکز نظر انتباه ایدن اصحاب حمیت ایکی مناسب محلده برمکتب انشاسنی تصور ایلیه‌رك، کیسهٔ مروتلرندن اونربیك غروش تعهد ایتمشلر ایدی. بوغیرت ملیه شدتلی آلقیشلره شایسته ایکن، مع التأسف

حكومتجه بر اثر تقدير وهمت كوسترلدى . كرچه ، معارفسز تكمل اولماز . فقط ، مساعدهٔ حالى براقوب ده هردرلو مبادئ ترقياتى استقباله يوكلتيرسه‌ك شوحركتمز معقولاتدن صاييلماز . معارفى وسيلهٔ يكانهٔ ترقى عد ايديورسه‌ق ، بوولايتده هنوز اسكى عطالتك دوامنه قارشى قلب ملتدن قوپان فرياد دائمى «الانصاف! غيرتمزى قيران حكومتدر...» جملهٔ معصومانه‌سيدر.

اعتقادات دینیه

طرابلس اهالیسی، معتقد ومتدیندر. زوایا وتکایا و (مرابط) تعبیر ایدیلن صلحایه اعتنا ورعایت ایدرلر. قرآن کریم؛ علی الاکثر بویوکجه ومستطیل الشکل لوحه‌لر اوزرینه وایری یازیلرله محرردر.

رمضان شریفده، اک صیقینتیلی مشغولیتلر هنکامنده بیله نقض صیام ایتمزلر. بیچاره فقرانک قوری اکمک قیوقلریله، صو ایله افطار ایتدیکلرینی کورمک قدر انسان ایچون موجب حمد وشکر برلوحهٔ عبرت اولەماز.

متانت دینیه‌لری ایجابجه، هردرلو شئوناتی تمامیله مقدراته عطف ایدرك، پك بیوك آثار صبر ومتانت کوستریرلر. انجاق برقصور وارسه اوده، اولور اولماز مسائلده قسم ایتمکدن عدم احترازدر. بو اعتیاد، شرف معارفدن محروم اولان صنفه منحصر بولندوغندن، معذور کورولورلر. اهالینك اکثریسی (رفاعی) طریقتندندر؛ کیجه‌لری تکیه‌لرك آولولرنده قرق اللی کیشی بیوك تفلرله معنوی برعالم سروره داخل اولورلر؛ اولا اصوات عاشقانه ایله دعالر اوقونور. تف سسلری، (الله) ندالری بوتون قلب سامعینی جوش وخروشه کتیریر.

صوکره، حال وجده کیرن ارباب طریقت، الرینه کچن شیشلرله وجودلرینی تزیین ایدرلر ومرشد طرفندن کتیریلوب اورته‌یه قونان منقللك آتشلرینی آغزلرنده سوندوریرلر،

عقرب کبی زهرلی حشراتی واوزون اوزون چیوبلری یوتارلر ایچینده یمك پیشمکده ایکن فرونه کیروب ، ساعتلرجه اوتوره‌رق بیینلر ، منقال اوزرنده ذکر ایدنلر، قلنجی قارنندن صوقوب ، ارقه‌دن چیقارانلر اشخاص معروفه‌دندر .

بروقت مصرده سیاحت ایدن برمؤلفه دیورکه ؛

« وقوعبولان دعوت اوزرینه بر اوطه‌یه کیردك.اورته‌یه »
« اوتورمش بردرویش النده‌کی دودوکی اوفله‌دیکی وقت دلیکلردن »
« چیقان قوجه‌مان انکیرلك یلانلری اوینامغه ، درویشك »
« بدنینه دولاشمغه باشلادی.قورقودن چیقدق. بونده بردسیسه »
« اوله‌بیلیر ؛ احتمالکه ، بو یلانلر کوچوکدن بسلنمش وزهرلی »
« اولان نقطه‌لری محو ایدلمش . فقط ، رفاعی درویشلرینك »
« کوستردیکلری احوال غریبه‌یه بردرلو عقل ایردیره‌میورم. »
« عشقه کلدکلرنده.اوزونجه شیشلری وجودلرینه صوقیور »
« وقیزیل آتشلری ، جاملری ییورلردی . شیشلرك حقیقة »
« نفوذ ایتدیکی و آتشك جامك حیله‌سز اولدوغی شبهه‌دن »
« وارسنه‌در . بوتقدیرده ذکر ایتدیکم عملیات عجیبه‌یه عقل
ایردیره میورم!....... »

بوکون بنجه ارباب فن ، انسانی حیرتده براغن اویونلر کوستریور؛ یومورطه‌لردن لیرالر، شابقه‌لرندن قوشلر چیقاریور. قورشونلی مملوء ضبانجه‌لرك هدفی اولقدن اصلا توحش ایتمیور. لکن، صورت اجراسنی تدقیق وتعمیق ایدرسه‌ك، اکلایورزکه، لیرا یومورطه‌دن‌ده کیل اوجه صاقلانمش اولدوغی یکدن.شابقه‌دن،

اوچوشان قوشلر ، مصنع بر صورتده یرلشدیرلمش قفسدن چیقیور وقورشون طبانجه‌نك دیكر كیزلی كوزنده قالیور . حال بوكه ، فن شویله طورسون ، مكتب یوزی بیله كورمامش بر منتسب طریقتك یوقاروده‌كی كوستریشلرنده حقیقتدن باشقه برشی مشاهده ایدلمیور .

والحاصل بوكا (دلائل صدق اسلامیت) دیمك قطعیات ریاضیه‌یی تصدیق مرتبه‌سنده‌در .

كتاب وجدانك صحيفه‌لرندن

طرابلس غرب پولیسلرینه نظردن صوكره :

بو كون نظر قانونده اڭ اهمیتلی وسائط عدلیه ؛ تحقیقات ابتدائیه واوراق كشفیه ایله متفرعاتیدر . بو وظیفه‌ده ، مدعیٔ ومستنطقلرڭ بولونه‌مدیغی یرلرده ووقوعات خفیفه‌ده پولیسلرڭ ویاخود وكالت ایده‌جك ژاندرمه ضابطانڭ یدلرینه ویرلمشدر . دیمك اولویوركه . بو مأمورلرڭ وظائف مرتبه‌لری ـ حقوق عمومیه‌یه تعلقی حسبیله ـ پك آغیر ومهمدر .

بر وقت غزته ایله نشر ایتدیكم اوزون بر مطالعه‌یی اختصار طریقیله درج ایدیم‌كه ، جزئی مرتبه اوقویوب یازمه‌لریله اكتفا ایدیان پولیسلر یوزندن نه‌دهشتلی بر مسئولیت مادیه ومعنویه‌یه معروض قالندیغی اكلاشیلسین :

شبهه‌سزدركه بر پولیس ؛ ضابطهٔ عدلیه ، ملكیه واداره ناملریله باشلوجه اوچ خدمتی درعهده ایده‌رڭ مسلكه داخل اولویور . ضابطهٔ عدلیه صفتیله كوره‌جكی وظیفه ، بر جرمك ثبوتنه مدار اولان وسائط اجرائیه وآثارینی ضبط وجمع ایتمك ومدعیٔ عمومی ایله مستنطقك بولونه‌مدیغی زمانلرده مقتولك وضعیتنی ، فعل سرقت ایسه مثلا ؛ آیاق ایزلرینی . فلان اشیاسنی كوزلجه كشف وتحری ایله مكمل بر ضبط ورقه‌سی احضار ایتمكدر .

یعنی اطرافیله محاکمه ایدهلم :

اکثریا تصادف ایدیلدیکی وجهله ، بو ورقهنك احتجاجه غیر صالح بر طرزده تحریر ایدیلمهسندن دولایی مظنون نهایت برائت ایدوب چیقیور ویاخود بر مظلوم یقالانوب سنهلرجه توقیفدن صوکره صالیور یلیور .

ایشته بر معصومك قانی هبا اولوب کیدییور ، بر جانی یاقهسنی صییردرق جسارتلنییور ، بر مظلومك عائلهسی پریشان بر حاله کلییور . مع مافیه ، عین زمانده قانونك متکفل اولدوغی عدالت وظیفهسی (انتقام) کسوه سنه بورونهرك ، مقتولك ورثهسنه انتقال ایدییور حکومتك شو عجزکسزلکندن دها نیجهلر سوء عبرت آلیور ! شیمدی عجبا حکومت ، بو پولیسلك وجودیله افتخارمی ایلیور ؟ حالبوکه ، اساس دوشونولهجك اولورسه ، بو مأمورلردن بکلنیلن یارارلق حسن اداره طرزیله وقوعاته میدان ویرمامکدی . چونکه ، ملتك سعادتی ، حکومتك سطوتی آرتیره حق نعمت آسایشدر . بناءً علیه ، بر پولیسك خدمتی جداً مقدسدر ، هر وظیفهیه مرجحدر . فقط هیهات که ، حکومتك عماد موجودیتی ، واسطهٔ شوکتی دیمك اولان بویله مهم بر مسلك تنسیقات نتیجهسنده ده اصلاح ایدیلهمشدر . کرچه شیمدیکی معاشلرله دخی اوصاف مطلوبهیی حاوی طالبلر بولنق محال ایسهده ، بنده پروانه بر علو جنابك یادکارلرینه قارشی ینه انسان لسان اسف فشانی طوردورهمیور .

وظائف ضابطه وعدلیهنك انتظامنه الك زیاده محتاج اولان

وولایتدر ؛ باشقه یرلرده کثرت تماس ایله کوزلرینی آچان جهلا بیله ینه اولدوقجه مغدوریتدن کندیلرینی محافظه ایده‌بیله‌جك قدر برمدافعه اقتدارینی مکتسب ایسه‌ده ، بورالرده بیچاره فقرا حکومتك هردرلو اجراآتنه بویون بوکمکده و تصادف ایدیلان برطاقم قانوشکنانه معاملات دوغریسی داغدرون اولمقده‌در .

قانونلرمز اوقدر نقصان ده‌کیلدر . فقط ، صورت عادلانه‌ده اجرای احکامی اقتدار ووجدانه متوقفدر . قانون ، اولور اولماز مسائلده توقیفه مساعده ایتمیور . لکن چه سود که ، موجب توقیف موادی تعیین ایده‌جك پولیسلرمزیك آز بولونیور .

بوتون موجودیتمله نفرت ایتدیکم بو کبی معاملات ؛ مشروطیتی رخنه‌دار ایتمکدن ، اهالیی ازمکدن باشقه برشی ده کیلدر .

* * *

سیره‌سی کلمش ایکن برآزده حبسخانه‌لرك احوالندن علاوهٔ معلومات ایده‌یم :

خمسه یوم ورودمدنبری بنی قلباً اغلاتان بونقطه اوزرینه نه‌یولده ادارهٔ کلام ایده‌جکمی بیله‌میورم . چونکه ، توصیف ایتمك ایسته‌دیکم محل ، حبسخانه ده‌کیل ، ورم میقروبلرینك برتلقیحخانه‌سیدر ؛ برمظنونك ایکی آی قدمه‌سیله اعدامه محکومیتی بیننده هیچ برفرق یوقدر .

صاغلام بربنیه ایله ادخال ، قدیددن عبارت بروجود عبرتنمون ایله اخراج ایدیلیر . اوتوردیغم یرك یاننده‌کی پنجره‌دن

بعضاً اشاغی‌یه باقدیغی زمان قلبمه عادتا برخنجر صاپلانیور ؛ کونشك حرارت طاقتفرساسی آلتنده ، هواسزاوطه‌لر ایچنده یاتوب‌قوورولان وطنداشلرمزك‌اونده‌سکزی موم‌کبی‌صارارمش ، (غالوپان) نوعندن ورمك سرعت تأثیریله اوکسورویور ، قانله مخلوط مواد مستحرجه‌یی اطرافه صاچیور ، صوکره آره‌دن برمدت کچیور ، (قورتولدك !) مژده‌سنه قارشی ذره قدر اثر بشاشت کوسترمیه‌رك . کذرکاهنده اوتوره قالقه کیدییور .

واه بیچاره واه ! سعادتخانه‌سنه ده‌کیل ، اولاد وعیالنه وداع ایتمکه کیدییور ! ...

نجه شیمدی‌یه قدر یازدیقلرمك اك مهمی بومعروضاتدر . قانون ، نفوس ملتی تقلیل ایچون ده‌کیل ، تأدیبه مدار اولمق اوزره وضع بویورولمشدر . نتکیم جناب حق بواسطه مبنی قصاصدن عفوی مرجح طوتمشدر .

بونی داها کنیش برمحیطده دوشونورسه‌ك اکلارزکه ، برمعصومی ورم حویناتیله اشیلایوب صالیویرمکده ، برجنایت متسلسله‌در . چونکه ، عائله‌سیله تماس ایده‌جك ، دها برقاچ کشینك موتنه سببیت ویره‌جکدر !! ..

مسئله ، حیات‌ایله ممانه تعلقی حسبیله فوق‌الصور اهمیتی حائز بولندوغی ایچین اولیای امورك وبالخاصه عدلیه ناظرینك وجدانته ، لسانلری بکارت جهالت‌ایله مستور اولان مظلوملر نامنه التجا ایدییورم . قوهٔ منفذه اوله‌جق وبوصلاحیتی یلوب یرنده استعمال ایده‌جك اهالیمز بولنه‌مدیغندن مامورلری

مسئولیت قانونیه قارشیسنده بیلدیره‌جك صورتده تفتیشات متمادیه‌نك ایفاسی درجهٔ وجوبده‌در . بوده ، عین موقعده یوز کوز اولمش ، یا کلش براعتماده قاپلمش آمرلرله دکیل ، جدی مفتشلر واسطه‌سیله قابل الحصولدر .

برشیئك وجودینی اعتراف ایتمك ایچین ، آثارینی کورمك ، موه‌سنی طاتمق لازمدر . بنابرین ، ایادیٔ صحابته صیبلر کبی مفتقر بولونان اهالیمزی مشروطیته ایصیندیرمق توزیع عدالتله قائمدر .

معارفك خدمت اساسيه‌سى

برملتك معارفى، قوهٔ سياسيه‌سنك روحى ديمكدر. چونكه بوقوت . افرادك سلامت فكريه وسعادت حياتيه‌سيله قائمدر . فرانسه مشاهير ادباسندن (ژول سيمون) (حريت مدنيه) نامنده‌كى اثرنده ديوركه :

« قانون عين زمانده حريتك مقياسيدر . نصلكه نفوذ »
« قانون فقدان حريت ايله عديم الامكاندر ، زيرا جوهرى »
« نقصان اولور ، حريتده قانونسز اوله‌ماز ، چونكه اساس »
« ناتمام قالير . »

« حريته · حريت مطلقه ونامحدوده طلبيله خدمت ايتمك »
« ظننده بولونانلر نظريون، مطالعه‌لرنده يا كيليورلر. شبهه‌سزدركه »
« هر خصوصده حريت ، حريتك ، هيئت اجتماعيه‌نك »
« وانسانيتك ضديدر . مع هذا حريتم قوتمدن باشقه برمعياره »
« مالك اولمازسه ، بن خيالمه ودنياده قوته تابع اولور. قانون »
« قاچار ، وقاچه‌رق ، حريتى برابر كوتورور . »

« بواصول سياسيه‌يى تطبيق باخصوص عائله‌يه متعلق موادده »
« مهلكدر . استحصالى آرزو ايديلن بومقصد ، مناسبات »
« بشريه ايچنه حريتك ممكن اولديغى قدر اك عظيم يكونى »
« الحاقدر . اوكا نائليت ايچون روابط عائله‌يى صاليويره‌لم ، »
« ومثلا نفوذ ابوتى اورته‌دن قالديره‌لمى ؟ هپسى معكوس. »
« طبيعت پدره، اولادينه حكم ايتمك صلاحيتنى احسان ، »

« واولادینه‌ده پدری طرفندن حکم ایدلمك قانونی اعطا ایدییور »
« بو ، تربیه وتبعت ایدنلره متساویاً لازم اولان برنفوذدر .
« هر اصول سیاسیه‌که ، حریت وسیله‌سیله ، پدری موقع »
« اقتداردن اسقاط وچوجوغی اعتاق ایدر . تأثیر اعتباریله »
« هر ایکیسنك حریتی محو ومندرس ایلر . زیرا صلاحیت »
« وحاجتی بونلردن قالدیرر .
« وفی الاصل جمعیت خادمه‌یه تابع اولان جمعیت سیاسیه »
« کبی حکومتی ییقمه‌دن ، قانون ؛ یعنی حریت جرح ایدیله‌مز . »
« وحکومتك حریتی پایدار ایدن مکنتنی تزیید ایتمه‌دن عائله »
« قانون طبیعی اساسی اوزرنده صورت قویه‌ده تشکیل ایدیله‌مز . »
« بوفن سیاستك قواعد اساسیه‌سندندرکه ، عائله ایچنه غایت »
« متانتی اقتدار ویرملی ، بواقتدار حکومت ایچنده لازم »
« غیر مقدار قدر . بو نقطهٔ نظردن ، جمهوریتمزك انجمن کبیری ، پدر »
« ووالده‌لك نفوذینی تقلیل ایتمکده خطا ایتمشدر . بو خصوصده »
« رومالیلرك نمونه‌سنی تعقیب ایتمدیلر ، رومالیلر استعانه‌یی »
« سویورلردی ؛ چونکه قوهٔ ابوتك افراطی روما جمعیتك »
« الی نهایه الـقوتلی آلاستیقیتلرندن بری اولمش ایدی . »

بو مطالعات حکیمانه‌ده شایان استفاده پك چوق نقطه‌لر واردر :
برکره اسویچره حکومتی نظر دقته آله‌لم ؛ معارفك تربیه وتعمیه ایتدیکی دماغلر بریره طوپلانمش ، اخوت حد غایه‌یه وارمش ، هرکس حق وحدینی بیلیور ، بیهوده مدعیاتله یورولمقدن قطعیاً احتراز ایدییور .

وظائف ملیه استعداده کوره تقسیم ایدلمش ، هیچ برکسه آخرك ایشنه قاریشمیور . قلبلرده برمخاصمت جدیه وار ، اغبرار ومنافرتی داعی حرکات کورولمیور . حکومت ، متمادی برسکون و آسایشك قارشیسنده یالکز نظارت ایلیور .

عجبا بوفضائل بشریه‌یی طوغوران نه‌در ؟

معارفله دائرهٔ عرفانه داخل اولمش پدر ووالده‌لر ؛ چوجق دائما شفقتله ممتزج برتربیه‌نك آلتنده ، معارفله مزین ابوینك آغوشنده بویویور ، عین اهتماماته معروض رفیقلرندن سوءعبرت آلمیور . صوکره مکتبه کیدییور ، کسب کمال ایدوب چیقیور . آرتق مسلکنده ترقی ایتمك ، مسعودیت حیاتیه‌سنی تأمین ایتمکدن باشقه برشی دوشونمکه مساعد برزمانی قلمیور .

نهایت بوده برعائله‌نك صندالی ریاستنه اوتورویور . ابویندن کوردیکی حرکات ومعاملاتی تطبیقه باشلایور !

والحاصل ، قوانین مدنیه‌ایله مقیداولمه‌یی لازمکلن حریت ، بویوکلره حرمت ورعایت ، کوچوکلر حقنده علوجناب وحمایت وبین الاقران خلوص ومودت اساسلرینك حسن محافظه‌سیله ادامهٔ موجودیت ایده بیلیر .

بناء علیه ، بوبحثی ؛ موقع اعزازده طوتوله‌لری ایجاب ایدن سوکیلی اختیارلرمزی و (وطن قرداشلغی نقطه‌سندن) علی الاطلاق ولی نعمت بابالرمزی حریت ذریعه‌سیله رنجیده ایتمك تغافلنده بولنان کنجلرمزك چشم انتباهلرینه عرض ایله ختم کفتار ایلرم .

صوك

